

En enestående Historie

Ilulissat-Fredericia

Besøg af grønlandske børn gennem 40 år

En enestående Historie

Ilulissat-Fredericia

Besøg af grønlandske børn gennem 40 år

Udgivet af Fredericia Kommunes Grønlandsudvalg

Lokalhistorisk Forlag – Fredericia

2009

En enestående Historie – Fredericia-Ilulissat
Besøg af grønlandske børn gennem 40 år
ISBN: 978-87-89347-13-4
Udgivelsesdato: 23. oktober 2009

Udgivelsen sker i samarbejde mellem Fredericia Kommunes Grønlandsudvalg og Lokalhistorisk Forlag, Lokalhistorisk Arkiv for Fredericia og Omegn

Redaktionsudvalg: Kirsten Berntsen, Johannes Thorsen, Jørgen Runge Madsen og Jørgen Peder Clausager

Billedbehandling: Lars Nielsen

Layout: Freddy Reno Madsen

Tryk: ER Tryk, Fredericia

Indbinding: Møllers Bogbinderi, Haderslev

”En enestående Historie” er sat med 12 pkt. times og trykt på 110 g profi-mat papir

Oplag: 1.000 eksemplarer

© Forfatterne og Lokalhistorisk Forlag

Forsideillustration: Luftfoto af Ilulissat (Qaasuitsup Kommune)

Bagsideillustration: Luftfoto af Fredericia (Fredericia Kommune)

Illustrationsmaterialet til denne bog er i altovervejende grad hentet i samlinger, der findes hos forfatterne, Fredericia Kommune og Lokalhistorisk Arkiv for Fredericia og Omegn, og hvortil ingen særskilt ophavsret formodes at kunne gøres gældende. Dersom det modsatte skulle være tilfældet, og nogen gør berettigede krav gældende, vil de blive indfriet.

Fotografisk, mekanisk eller anden form for gengivelse eller mangfoldiggørelse er kun tilladt med tilladelse fra Forlaget eller ifølge gældende aftale med Copy-Dan.

Ekspedition: Lokalhistorisk Forlag, Lokalhistorisk Arkiv for Fredericia og Omegn,
Frederik III's Vej 6, 7000 Fredericia. Tlf. 72 10 69 70.

Indholdsfortegnelse

Forord – af borgmester Uffe Steiner Jensen	7
Indledning – af grønlandsudvalgsformand John Bech Hansen	8
Ilulissat/Jakobshavn-Fredericia – af Johs. Thorsen	9
Sproget er den helt store gevinst i venskabsbybesøgene – af Kirsten Berntsen	21
Mit arbejde og mine oplevelser med grønlænderbørn i Fredericia – af Inger Davidsen	31
Besøg i Fredericia i 1969 – af Bernhardt Olsen	42
De grønlandske børn skal mødes i øjenhøjde – interview med Søren Nielsen ved Kirsten Berntsen	49
Plejefamilie for 19 børn fra Grønland – af Lisbeth og Poul-Erik Linnet	52
Et 40-års-jubilæum – af Knud Andersen	56
Et væld af gode oplevelser – interview med Kjeld Pedersen ved Kirsten Berntsen og Johs. Thorsen	58
Tolkearbejdet som kulturformidling – interview med Benigne Lange ved Kirsten Berntsen og Johs. Thorsen	61
Børn fra Jakobshavn i Fredericia fra 1987 til 1997 – af Inga Olander	66

Samarbejdet med skolerne i Børkop, Middelfart og Fredericia – af Steen Hedegård Eriksen	69
Min Fredericiatur i 1977 – af Inger Degn	72
Oplevelser med grønlanderbørn i Grønland og i Danmark – af Karen Else Lind Christoffersen	75
Oplevelse af Ilulissat i 2008 – interview med Jan Mathiasen ved Kirsten Berntsen	80
Grønlandsforeningen ”Jakobshavn” – af Johs. Thorsen	83
Pressens betydning for gennemførelse af opholdene – af Jørgen Runge Madsen	87
Når børn bygger bro – af Bodil Schelde-Jensen	98
Jacob Severin – Ilulissats ’navngiver’ – af Jørgen Peder Clausager	102
Bogens bidragydere	106

Indhold af den indlagte cd-rom

Elevbesøg fra Ilulissat (Jakobshavn) – liste over eleverne og deres plejefamilier i perioden 1969-2009

Forord

Med udgivelsen af denne bog ønsker Fredericia Kommune at sige tak til vor venskabsby siden 1963, Ilulissat, som fra og med 1969 hvert år har sendt børn til Fredericia på et to-tre-måneders ophold.

Tak for et fantastisk samarbejde om dette projekt gennem 40 år – en enestående historie er blevet til – den vil kunne fortælles i adskillige generationer af mange mennesker, der har været involveret som børn eller som voksne i Ilulissat og i Fredericia.

De børn, der var her i jubilæumsåret i foråret 2009, var hold nummer 41, og det betyder, at omkring 2500 børn fra Ilulissat nu har boet hos gode danske familier i Fredericia og i vore hjælpsomme nabokommuner gennem de fleste af årene: Børkop – nu Vejle – og Middelfart.

Jeg tror, at børnene har fået et par spændende, udfordrende og anderledes måneder i deres liv, måneder, som de aldrig vil glemme, og som vil præge dem resten af deres liv.

Lige som det kræver en stor indsats og et stort vovemod af børnene selv at forlade deres vante omgivelser, deres forældre og søskende og rejse mange tusinde kilometer væk – så kræver det også en stor indsats af plejeforældrene at tage imod børnene:

I har åbnet jeres hjem og hjerter for de grønlandske børn, I har sendt dem i den lokale skole, I har passet på dem, I har taget på ture med dem, og I har trøstet de børn, som har savnet deres mor og far derhjemme.

Jeg ved fra besøg i Ilulissat, at forældrene dér er jer meget taknemmelige for indsatsen, og på Fredericia Kommunes vegne vil jeg også sige jer tak. Fredericia har et fantastisk godt forhold til venskabsbyen Ilulissat, og det har I lagt grunden til.

Det samme gælder alle frivillige medarbejdere i arbejdet med at få de grønlandske børn hertil. Det er en stor logistisk udfordring at arrangere 60-70 børns ophold og skolegang og hvert år finde de mange plejefamilier. Uden jeres store indsats havde vi ikke klaret de 40 år. Det skal I have mange tak for.

Uffe Steiner Jensen
Borgmester

Indledning

Det er mig en stor glæde, at jeg som formand for Grønlandsudvalget kan præsentere bogen: En enestående Historie – et helt unikt samarbejde mellem Fredericia og Ilulissat kommuner, et samarbejde, som omhandler besøg af skolebørn fra Ilulissat, børn, som hvert år gennem 40 år er kommet til Fredericia og blevet indlogeret hos private familier.

Lad mig sige det straks og helt klart: Uden alle disse familier, som igennem nævnte periode har åbnet deres døre for disse børn, havde denne skoleaftale mellem to kommuner ikke kunnet lade sig gøre. Så denne bog er i mine øjne en stor og varm tak for det arbejde, familierne har gjort og forhåbentlig også vil gøre i fremtiden.

Samarbejdet har gennem årene udviklet sig. Vejle og Middelfart kommuner har tilsluttet sig denne aftale, og i skrivende stund er der måske en ny samarbejdspartner på vej.

I min familie har vi selv haft den store oplevelse at have haft to dejlige – men også forskellige – drenge boende. Den ene meget snakkesalig og den anden en smule mere tavs, men fælles for dem begge var, at når de fik fodboldstøvler på, ja så var de begge i hopla. Familien ser tilbage på disse oplevelser med stor glæde, og vi er også så heldige at have kontakt med dem begge.

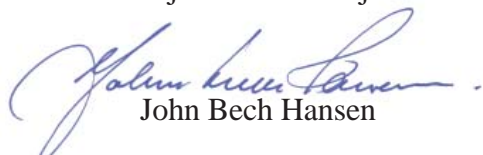
Oplevelserne med disse to drenge kunne nok fylde det meste af denne bog, men det er disse oplevelser, som har gjort, at jeg har taget over som formand for dette samarbejde.

Ligeledes har jeg haft den store glæde at kunne besøge dem begge i Ilulissat og opleve dem med deres familier på hjemmebane. Jeg vil gerne benytte denne særlige lejlighed til at sige tusind tak til Ilulissat Kommune for nogle dejlige ophold, som jeg aldrig vil glemme. Der er skabt venskaber for livet.

Hvert år er der plejefamilier samt lærere, som vinder ture til Ilulissat, og alle er kommet hjem med en oplevelse for livet, så også på deres vegne vil jeg gerne takke for en storslået gæstfrihed.

Der er mange personer, som burde fremhæves i denne indledning, men ingen nævnt ingen glemt.

Dog skal der lyde en stor og varm tak til redaktionsudvalget, som har taget hele slæbet med denne bog, efter at jeg for nogle år siden luftede tanken første gang. Det er nemt at få ideer, når andre udfører arbejdet. Uden jeres store arbejde havde denne bog med en enestående historie aldrig set dagens lys.

John Bech Hansen

Ilulissat/Jakobshavn-Fredericia

Af Johs. Thorsen

I begyndelsen af 1960'erne opfordrede Kommunernes Landsforening de danske kommuner til at etablere venskabsforbindelser til grønlandske kommuner.

I 1963 besluttede Fredericia Byråd sig for med borgmester Martin Hansen i spidsen, at Ilulissat/Jakobshavn og Fredericia skulle være venskabsbyer. Forinden havde Martin Hansen undersøgt,

hvilken by vi skulle vælge i Grønland. Han havde i den anledning henvendt sig til døvælærer Marie Andersen, som i forbindelse med sit arbejde havde været i Grønland adskillige gange. Hun var ikke i tvivl om sit svar. Det skulle være Jakobshavn. Dengang brugte man udelukkende det danske navn, Jakobshavn, for Ilulissat.

Indtil 1969 var forbindelsen af mere formel karakter, ikke mindst pga. afstanden og de dermed forbundne store udgifter med at rejse til og fra Grønland. Men netop i 1969 tog man et initiativ i Ilulissat, som kom til at betyde, at Ilulissat blev den af Fredericias venskabsbyer, som vi har den

*"Hvem trækker hårdst".
Tovtrækning ved
Troldehuset den
12.03.2009.
Foto
Peter Honoré.*

største kontakt med, når det gælder personlige forbindelser og venskaber.

Baggrunden var, at man fra grønlandsk side ønskede at styrke det danske sprog i skolerne – ikke på bekostning af det grønlandske sprog – men for at give større muligheder inden for bl.a. uddannelser ved at eleverne kunne beherske ét fremmedsprog. Det grønlandske sprog tales kun af ca. 50.000 mennesker, så det er nødvendigt, at man kan mindst et fremmedsprog.

Arrangementet blev anbefalet af skolen, og for-

ældrenes opbakning var næsten 100 pct., og naturligtvis skulle det bygge på frivillighed, om forældrene ville sende deres børn til Fredericia.

Skolevæsenet i Ilulissat henvendte sig derfor til Fredericia Kommune for at forespørge om muligheden for, at deres 5. årgang – svarende til vore 4. klasser – kunne bo i Fredericia i ca. tre måneder hos private familier og følge familiernes børn i skole for at udvikle og styrke det danske sprog og få et indtryk af dansk natur og kultur (bilag 1).

Fredericia Kommune tog imod opfordringen

*Nielsine Rosbach
var i Fredericia
som elev i 1985.
Nu er hun her igen
– denne gang som
lærer.
Marts 2009.
Foto
Peter Honoré.*

og nedsatte et udvalg af personer, som havde et kendskab til Grønland, samt to lærere, som skulle komme med forslag til, hvordan opholdet skulle organiseres med et lejrskoleophold, og hvordan indkvarteringen af børnene skulle finde sted. Endvidere skulle der laves aftaler med skolerne i Fredericia om børnenes skolegang (bilag 2 + 3).

Det blev to lærere, Kjeld Pedersen og denne artikels forfatter, som fik til opgave at arrangere de grønlandske børns ophold her i Fredericia. Kommunen havde netop i 1969 etableret en lejrskole i Troldehuset på Trelde Næs, og det første hold elever, som kom på lejrskolen, var netop eleverne fra Ilulissat.

Troldehuset er på mange måder den ideelle ramme om en lejrskole, dejligt placeret i en skov og meget tæt ved en badestrand, og begge dele har børnenes store opmærksomhed. Skoven, fordi der i Ilulissat ikke findes en højere bevoksning end på ca. 30 cm, så træer på mange meters højde virker imponerende og dragende på børnene. Det er spændende at klatre i træer! Også stranden indbyder til oplevelser, for nok kan man bade i søer i Grønland, men en strandbred med sand og havvand med en dejlig temperatur er lige til at nyde og benytte sig af.

Det første hold i 1969

Inden børnene ankom, skulle der findes plejeforældre til de 52 børn. Det var en opgave, som blev

Det er en stor oplevelse at klatre i et højt træ. I Ilulissat er den højeste bevoksning 30 cm. Troldehuset, marts 2002. Foto Ingrid Thorsen.

løst, dels ved skolernes medvirken, idet der blev sendt invitationer til forældrene til eleverne i kommunens fjerdeklasser, og dels ved Fredericia Dagblads bevågenhed over for arrangementet, så vi derigennem fik kontakt til folk, som var interesseret i at give et grønlandsk barn en stor oplevelse, og som var indstillet på, at barnet kunne

opleve et dansk familieliv i ca. tre måneder.

Der blev holdt et informationsmøde med plejeforældrene om, hvilke forventninger de og vi havde til arrangementet.

Det første hold grønlandske børn ankom til Troldehuset den 19. juli 1969, og det var på i alt 52

Ingrid Thorsen har været en aktiv del af arbejdet med de grønlandske børn i bl.a. Troldehuset gennem alle 40 år. Foto Johs. Thorsen.

børn, og mange af dem havde end ikke været uden for Ilulissat Kommune før da. De havde været to og et halvt døgn undervejs fra Ilulissat til Sdr. Strømfjord med båd og derfra med fly til Kastrup og endelig med bus til Troldehuset. Dengang skulle de med færge over Storebælt, så det var et hold trætte, men forventningsfulde elever, der ankom, men de havde fra starten øjnene åbne for de mange nye indtryk. Bare det at kunne køre i en bus på en vej, som blev ved og ved at fortsætte i det "uendelige".

På rejsen blev eleverne ledsaget af nogle af deres lærere, og de var også med under opholdet i Troldehuset. De blev her i en uge, efter at børnene var kommet til plejeforældrene, for at kunne hjælpe, hvis der opstod problemer de første dage.

Det var 14 herlige dage på Næsset – vandreture i skoven, hvor der var masser af både planter og dyr, som børnene kun kendte fra billeder, og dejlige timer ved stranden med varmt vejr, og hvor nogle få kunne svømme "på dansk" dvs. brystsvømning, som børnene sagde, i modsætning til hundesvømning.

Vi havde flere udflugter, hvor vi bl.a. besøgte en bondegård. Da børnene så køerne i stalden, holdt de fingrene for næsen pga. lugten, men de nægtede at gå ind i hønsehuset. Der lugtede det for meget af ammoniak. Vi var på brandstationen og en tur i Legoland og i Zoologisk Have i Odense, hvor det måske nok var togturen, som var den

største oplevelse, da det var første gang, de prøvede at køre i et tog.

Dengang var det ikke almindeligt, at man kunne se fjernsyn i Grønland, så derfor var det spændende og interessant at følge udsendelserne ikke mindst den første månelanding i juli 1969.

Selv om der var en del arrangementer for børnene, så adskiller de grønlandske børn sig fra de danske ved, at de er meget dygtige til at beskæftige sig selv og hinanden. De spørger aldrig: ”Hvad skal vi nu?”

I Troldehuset medvirkede vore koner – Minna og Ingrid – sammen med de lærere, som var fulgt med børnene herved.

Efter 14 dages lejrskoleophold kom dagen, hvor det så blev alvor, at man ikke længere skulle være sammen med dem, som man kendte hjemmefra, men at man nu skulle bo hos nogle mennesker, som man stort set ikke kendte, og som man ikke kunne kommunikere ret meget med.

Børnene blev hentet i Troldehuset, og det var en oplevelse at se, hvorledes deres forventninger, men også deres usikkerhed lyste ud af deres øjne ved det første møde med plejeforældrene. Men forventningerne var størst. Det var – og er – noget af en udfordring både for plejeforældrene og børnene, men begge parter klarede det forbavsende godt. Den efterfølgende tid skulle børnene så indgå på lige fod i familielivet, og hvor det var noget

af en balancegang mellem det at have en gæst i hjemmet, hvor man gerne ville gøre det så godt som muligt, og så det at leve sit familieliv så tæt på den hverdag, som man plejede at leve.

Der kunne opstå en lille sproglig misforståelse, når det grønlandske barn blev spurgt: ”Vil du ikke have et glas vand mere?” og når barnet så svarede ”ja”, blev der hældt mere vand i glasset. Men ”ja” betød ”nej” i denne sammenhæng, for på grønlandsk bekræfter man en benægtelse. Man siger ja til, at man ikke vil have mere.

Skolegangen

Det kan være lidt svært at forestille sig, hvordan det enkelte grønlandske barn har følt og tænkt, når man skulle begynde i en dansk klasse, hvor der kun var én elev man kendte – ens plejesøster eller plejebroder – og hvor alt var anderledes og foregik på et sprog, man ikke var fortrolig med.

Men det anderledes kunne også være spændende, for de grønlandske børns tålmodighed og deres vældig gode evner til at tilpasse sig betød i langt de fleste tilfælde, at det gik forbavsende godt, og selv om de danske lærere kunne have det vanskeligt med helt at måle udbyttet af skolegangen, så var man ikke i tvivl på skolen i Ilulissat.

En af lærerne udtalte det således: ”På skolen kan man rigtig mærke, hvor meget dansk, de har lært. De har haft meget ud af deres ophold”.

Opholdet i Troldehuset huskes af alle børnene som noget meget positivt og socialt. Her sidder børnene i rundkreds og lytter. Marts 2001. Foto Ingrid Thorsen.

En uge før børnene skulle rejse hjem, blev der afholdt et afskedsarrangement: Kaffe- og danse-mik på Fredericia Teater, hvor borgmester Martin Hansen rettede en stor tak til plejeforældrene for deres gæstfrihed over for de grønlandske børn

og for den oplevelse, de havde givet børnene, en oplevelse for livet. Han ønskede børnene en god rejse hjem og med et tilsagn om, at Fredericia Kommune gerne ville invitere et nyt hold elever til Fredericia det følgende år.

Børnene rejste hjem i forbindelse med efterårsferien, dvs. efter ca. tre måneders ophold i Fredericia, og de var rigtig mange oplevelser rigere, oplevelser, som havde gjort indtryk, og som de sent ville glemme.

Selve afskeden en tidlig morgen ved bussen ved Banegårdspladsen var rørende. Der var mange, som havde svært ved at holde tårerne tilbage, da man nu skulle sige farvel efter tre måneders samvær. Man var næsten kommet i familie med hinanden.

Det første arrangement med de 52 grønlandske børn gjorde et ganske stort indtryk på børnene og lærerne, som nu kunne arbejde videre med de oplevelser og det udbytte, de havde fået af opholdet her i Fredericia. De kunne fortælle om deres erfaringer, så både de grønlandske forældre og skolen kunne se formålet med arrangementet.

Den økonomiske side af arrangementet for Ilulissats vedkommende begyndte med, at Grønlandsministeriet betalte børnenes rejseudgifter, men det blev ret hurtigt ændret til, at det blev en kommunal opgave, som blev og stadig bliver løst af kommunen og forældrene i fællesskab.

Fredericia Kommune betaler udgifterne til børnenes ophold i Troldehuset og de arrangementer, der bliver lavet under lejrskoleopholdet, plus eventuelle ekstraudgifter til f.eks. tøj til de børn, som har for lidt med hened. Plejeforældrene får ikke betaling for at have et barn i pleje, så det er

en flot gestus, de yder, og også det at have overskud til at åbne ens hjem for et grønlandsk barn. Det er dejligt at opleve i dagens Danmark.

Ændringer

Men også vi, der arbejdede med arrangementet her i Fredericia, havde gjort os erfaringer, som vi kunne bygge videre på. Formålet er dog stadig det samme, selv om der i årenes løb er sket en del ændringer i gennemførelsen af arrangementet.

I 1970 besluttede kommunalbestyrelsen i Ilulissat, at man som tak til plejeforældrene – som jo ikke fik eller får betaling for at have et grønlandsk barn i pleje – ville invitere et plejeforældrepar til otte dages ophold i Ilulissat, og at det skulle udvælges ved lodtrækning.

Denne ordning gælder stadigvæk, men den er blevet udvidet til to forældrepar, idet børnene kommer hened i to hold, og plejeforældrene ledsager så børnene hjem. Der er således adskillige forældrepar, som har fået denne enestående mulighed for at opleve den fantastiske natur i Ilulissat.

I 1972 fik vi første gang henvendelser fra interesserede plejeforældre i Børkop, om de også kunne være med i arrangementet og senere i 1976 fra beboere i Middelfart. Derfor fik vi et formaliseret samarbejde med vore to nabokommuner om, at vi betragter det som ét område, sådan at de grønlandske børn går ind på lige fod med elever fra

de tre kommuner, både når det gælder skolegang, og hvis der er behov for pasning i børneinstitutionerne.

Det var aftaler, som blev indgået af de tre borgmestre, Herman Jensen, Middelfart, Th. Bang Hansen, Børkop, og Rich. Pedersen, Fredericia.

Den 14. februar 1974 blev der stiftet en forening, "Jakobshavn", for plejeforældre og tidligere plejeforældre på initiativ af borgmester Rich. Pedersen og Kr. Nielsen, som blev formand.

Foreningen har arbejdet indtil nu, og formålet har været at lave arrangementer for plejeforældrene med børn og plejebørn, men især at gøre noget for børnene, mens de er hernede, som f. eks. at skaffe cykler til dem samt arrangere en Legolands-tur.

I 1981 var vi så heldige, at vi fik Benigne Lange som grønlandsk tolk med i vort arbejde omkring de grønlandske børn. Hun bor her, men er fra Ilulissat og har et stort kendskab til befolkningen der. Hun er med på lejrskoleopholdet og har børnenes fortrolighed og en enestående evne til snakke med dem, hvis der opstår problemer og være med til at løse dem. Hun spiller en uvurderlig rolle i forholdet mellem børnene og plejeforældrene.

I 1982 ønskede man i Ilulissat, at tidspunktet for børnenes ophold i Fredericia skulle ændres fra at være fra skoleårets begyndelse og til efterårsferien. Nu skulle det være fra det tidlige forår og frem til en måneds tid før sommerferien. Begrundelsen var, dels at forældrene gerne ville have børnene

hjemme i sommertiden, hvor der er gode muligheder for at være sammen med dem i naturen, og dels at det er lettere at komme ind i klasserne og følge undervisningen i slutningen af et skoleår.

I de senere år har Fredericia Kommune inviteret to lærere, som har været klasselærere for de grønlandske børn til en uges ophold i Ilulissat, hvor de har kunnet opleve den helt enestående og næsten ubeskrivelige natur og besøge skolerne og dermed få et kendskab til skoleforholdene i Grønland. Det har vist sig, at disse lærere er gode ambassadører for arrangementet, og de har oplevet, hvilken betydning og værdi opholdet har for børnene.

Slutbemærkninger

Med mellemrum har der her været kritiske bemærkninger omkring det at sende 11-års-børn så langt hjemmefra og til helt fremmede forhold. For nogle synes det at være et rigtigt udsagn, men virkeligheden er, at det er frivilligt for forældrene i samråd med børnene at tage imod tilbuddet om at komme til Fredericia. Der er da også mellem 10 og 15 % af børnene, som af forskellige årsager ikke deltager, men når der siden 1969 og indtil nu har været ca. 2.400 børn hernede, og når de børn, som nu kommer, er anden generation af de første årgange, så må det tolkes derhen, at man tillægger opholdet en stor værdi, for ellers ville man naturligvis stoppe arrangementet. Det er op til Ilulissat at beslutte, om man vil fortsætte med ordningen.

Afrejsedag. Opholdet i Troldehuset er slut, og børnene skal ud i deres plejefamilier. Marts 2009. Foto Benny Grarup, Elbobladet.

I år – 2009 – er det enogfyrretyvende gang, at der kommer et hold elever til Fredericia! – Fredericia Kommune er indstillet på, at så længe man i Ilulissat ønsker at fortsætte, så vil man stille de økonomiske midler til rådighed, som er nødvendige for fortsat at gennemføre ordningen.

Kommunalreformen har i øvrigt medført, at de tre kommuner, Vejle, Middelfart og Fredericia,

har indgået en ny aftale, som de tre borgmestre har underskrevet i 2007 (bilag 4).

For os, som har været med i dette arbejde alle årene siden 1969, har det været spændende og begivenhedsrige år. Nogle gange har der været problemer med at skaffe plejefamilier nok, men det er alligevel lykkedes hvert år. Alle besøgene har været forskellige, og de har alle givet os store

oplevelser, men vigtigst af alt: De har været udviklende for de grønlandske børn.

For plejeforældrene har det i langt de fleste tilfælde også været en oplevelse og en udfordring at have besøg af et barn fra en anden kulturkreds, og der er blevet knyttet rigtig mange venskaber i årenes løb.

Den sproglige udvikling udtrykte en grønlandsk lærer således:” Når børnene rejser til Danmark, kan de enkelte ord, men når de kommer hjem, så taler de i sætninger!”

Kort og godt: Det har været en stor oplevelse og har givet os og vores familie fantastiske oplevelser at have været med i dette arbejde.

Det er blevet en vigtig del af vort liv, som vi nødig vil have undværet.

Lidt statistik

Grønland ca. 2,2 mio km²
Danmark 43.000 km²

Fra 1. januar 2009 blev Grønland opdelt i fire kommuner. Ilulissat blev en del af nordkommunen, *Qaasuitsup*, som består af otte byer og 31 bygder med i alt 17.637 indbyggere. Afstanden fra syd til nord er mere end 1000 km, og dermed er kommunen verdens største.

Kommunens byvåben er tegnet af Kristian Fly, som var i Fredericia i 1987.

Fredericia ca. 50.000 indbyggere.

Det første Grønlandsudvalg i 1969

Kjeld Pedersen
Johs. Thorsen

Grønlandsudvalget 2009

John Bech Hansen, formand
Jørgen Runge Madsen
Kirsten Berntsen
Benigne Lange
Naja Lange
Mette Philipsen
Ingrid Thorsen
Johs. Thorsen
Vibeke Kinch

Bilag 1 (i uddrag):

Skoleinspektøren i Jakobshavn, Jørgen Gandrup, skriver et brev af 9. januar 1969 til borgmesteren i Fredericia, hvor han opfordrer til at udvide venskabsbysamarbejdet fra 1963 til også at omfatte skolebørn. Han henviser til, at et sådant samarbejde allerede er indgået mellem flere danske og grønlandske kommuner, f.eks. mellem Skive og Christianshåb, og han begrundet:

”Det er en kendt sag, at de grønlandske skolebørns kundskabsniveau efter endt skolegang ligger betydeligt lavere end tilsvarende danske børns, og den betydeligste grund til dette forhold må søges deri, at en beherskelse af det danske sprog er en væsentlig forudsætning for tilegnelse af kundskaber på alle felter og i øvrigt en nødvendighed ved senere erhvervsuddannelser.”

Han kommer herefter med forslag til, hvorledes et besøgsarrangement rent praktisk kunne finde sted. Dette forslag svarer i store træk til den praksis, som arrangementet gennemføres efter den dag i dag.

Bilag 2:

Borgmesteren i Fredericia, Martin Hansen, svarer i brev af 17. januar 1969:

Hr. skoleinspektør Jørgen Gandrup, 3952 Jakobshavn.

Tak for Deres brev af 9. dennes vedrørende skolebørns ophold i Fredericia, og jeg har den glæde at kunne meddele, at kasse- og regnskabsudvalget er gået ind for, at Fredericia gerne vil gå ind for ideen. Der vil nu gennem skoleudvalget blive dannet en komite, der kan forestå det praktiske arbejde. Samtidig med forberedelserne her, går jeg ud fra, at De fremsender ansøgning til Grønlandsministeriet om transporten. Jeg vedlægger en genpart af rapport fra Skive, som jeg har rekvireret. Venlig hilsen til Dem og de pågældende børn.

Bilag 3 (i uddrag):

Borgmester Martin Hansen indstiller i brev af 30. januar 1969 til Fredericia Byråd at tiltræde kasse- og regnskabsudvalgets beslutning om at modtage ca. 55 børn fra Jakobshavn i foråret 1969. Den kommunale udgift er anslået til 30-35.000 kr.

Bilag 4 (i uddrag):

Som følge af kommunalreformen, der trådte i kraft den 1. januar 2007, indgår Børkop Kommune i den nye Vejle Kommune, og Middelfart Kommune udvides med Ejby og Nr. Aaby kommuner. Derfor udfærdiges der en ny ”Samarbejdsaftale mellem borgmestrene i Ilulissat, Fredericia, Vejle og Middelfart vedrørende elevbesøg fra Ilulissat (Jakobshavn) i Grønland”.

Den væsentligste ændring i aftalen er det geografiske dækningsområde, medens baggrunden for børnenes ophold og målgruppen er uændret. Ansvar for besøget i Danmark ligger fortsat hos Fredericia Kommune.

Aftalen er underskrevet den 16. april 2007 af de fire borgmestere: Anthon Frederiksen, Ilulissat, Uffe Steiner Jensen, Fredericia, Leif Skov, Vejle, og Steen Dahlstrøm, Middelfart.

Samarbejdsaftale mellem borgmestrene i Ilulissat, Fredericia, Vejle og Middelfart vedrørende elevbesøg fra Ilulissat (Jakobshavn) i Grønland

Baggrund

Fredericia Kommune har sammen med Børkop og Middelfart haft et samarbejde i forbindelse med et årligt besøg af grønlandske børn fra Ilulissat. Besøgene i Danmark har fundet sted siden 1969. Som konsekvens af strukturreformen, der træder i kraft den 1. januar 2007, fusionerer flere kommuner.

Det betyder, at bl.a. Børkop indgår i Vejle Kommune og Middelfart Kommune udvides med Nr. Aaby og Ejby kommuner. Med dette udgangspunkt udvides samarbejdet med Ilulissat omkring grønlanderbesøget pr. 1. januar 2007 til fremover at omfatte kommunerne i Fredericia, Middelfart og Vejle.

Målgruppe

Målgruppen er elever mellem 10 og 11 år fra 5.klasse i Ilulissat (svarende til 4. klasse her). Ordningen er frivillig for børnene og deres familier. Ilulissat sender i god tid – primo januar måned før det årlige besøg - lister på de børn, der har valgt at komme med på besøget i Danmark.

Besøget omfatter ophold på Fredericia Kommunes lejrskole "Troldehuset" samt privat indkvartering i plejefamilier, der typisk selv har børn på alderstrinnet. Under besøget skal børnene fra Ilulissat som udgangspunkt gå på den skole, hvor plejeforældrenes eget barn går.

Skolegang, SFO/klub og sportsforeninger stilles som udgangspunkt gratis til rådighed af de enkelte kommuner i den periode, eleverne er på besøg i Danmark. I særlige tilfælde kan der aftales betaling, der dækkes af budgettet på området.

Skoler

Skolerne i de tre kommuner kan som udgangspunkt indgå i besøget afhængig af, hvor plejeforældrene bor. Ret til det være skolerne i Fredericia samt de skoler, der er tættest på Fredericia Kommune, hvor der forventes besøg. Det gælder i Vejle kommune ud over skolerne i Børkopområdet, specielt Vinding Skole og Mølholm Skole. I Middelfart Kommune gælder det ud over de nuværende skoler i kommunen også Båring Skole og Nr. Aaby Kommuneskole.

Tidsomfang

Børnene kommer hvert år typisk medio marts og rejser tilbage i maj – i alt ca. 2 måneder.

Ansvarsfordeling

Fredericia Kommune har det økonomiske ansvar for besøget. Rejseomkostninger til og fra Danmark dækkes af Ilulissat. Fredericia Kommune nedsetter et Grønlandsudvalg til at forestå, planlægge og koordinere besøget. Formanden for Grønlandsudvalget vil være en politiker valgt af Fredericia Byråd. De øvrige medlemmer af Grønlandsudvalget består af repræsentanter fra plejeforældrene, Skoleafdelingen samt involverede frivillige med interesse for og erfaring i arbejdet.

Det administrative ordnes af Skoleafdelingen i Fredericia. Det gælder information til plejeforældre, kontakt med Grønland samt understøtning under forløbet.

April 2007

2

Lodtrækning blandt forældre og lærere

Der gives hvert år mulighed for, at plejeforældre og lærere, der har været involveret i besøget, kan indgå i lodtrækning om tur til Ilulissat i henholdsvis maj og september.

Gyldighed

Aftalen er gældende fra 1. januar 2007 og indtil videre. Aftalen kan opsiges med et års varsel fra januar til det efterfølgende år.

Tiltrådt af borgmestrene i april 2007

Underskrifter af borgmestrene den 16. april 2007.

Anthon Frederiksen
Ilulissat

Uffe Steiner Jensen
Fredericia

Leif Skov
Vejle

Steen Dahlstrøm
Middelfart

April 2007

3

Sproget er den helt store gevinst i venskabsbybesøgene

Indtryk og samtaler fra Ilulissat

Af Kirsten Berntsen

Baggrund

I marts/april 2009 var direktør for Børn og Kultur, Vibeke Kinch, museumschef Bodil Schelde-Jensen og tidligere skolechef Kirsten Berntsen, skolechef frem til oktober 2008, på studiebesøg i Ilulissat. Nedenstående artikel er baseret på samtaler og interviews med direktør Lasse Østergård samt nuværende og tidligere elever, ledere, lærere og personer, der har været involveret i de årlige elevbesøg fra Ilulissat fra 1969-2009.

Sproget som en afgørende gevinst

”Den helt store gevinst er sproget – det at børnene lærer at kunne snakke bedre dansk. Til daglig har børnene ikke brug for at snakke dansk – ud over i danskundervisningen i skolen. Mange er derfor alt for generte til at turde sige noget på dansk, men det ændrer sig markant, når børnene har været i Danmark, hvor de er tvungne til at snakke dansk”.

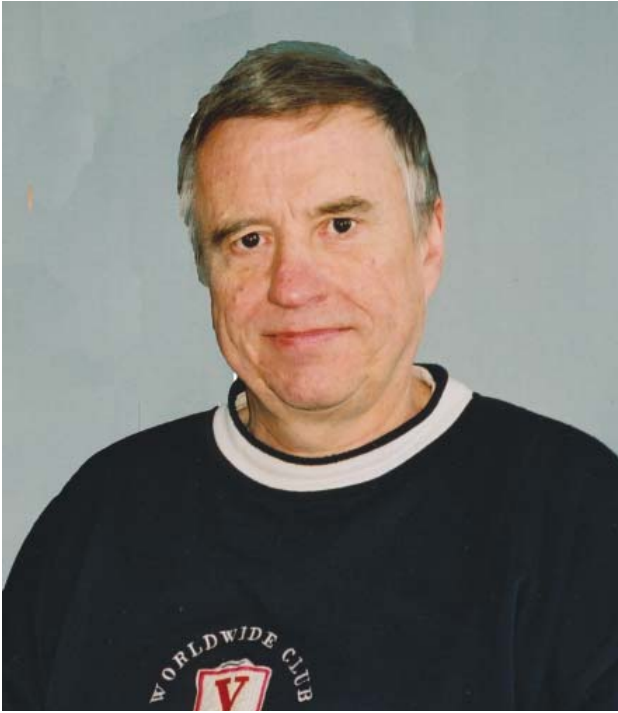
Udsagnet kommer meget sikkert og uden tøven fra Lasse Østergaard, da han bliver spurgt om den

største gevinst i besøgsordningen. Lasse Østergaard har været med i ordningen fra 1971, hvor han var lærer og senere som direktør for skoleområdet fra 1990-2009.

Venskabsbysamarbejdet mellem Ilulissat og Fredericia har eksisteret siden 1969, og det er således hold nr. 41, der i 2009 er på besøg. Ca. 2400 børn har været på besøg gennem årene. Det svarer til knap halvdelen af befolkningen i den gamle kommune Ilulissat. Flere generationer har været af sted på besøg, så alene mængden gør, at succesen er til at få øje på.

Oprindeligt var der også en stor gevinst i, at børnene fik kendskab til omverdenen. Da besøgsordningen startede i 1969 var der ikke TV, internet eller mobiltelefoner. Derfor vidste børnene meget lidt om Danmark, før de tog af sted. Men sådan er det ikke længere. Takket være medierne og også de mange tidligere besøg i Danmark er der stor viden blandt børn og forældre om, hvad der venter dem, når de skal af sted på besøg.

Gevinsten med at lære at kunne klare sig på egen hånd i en fremmed familie er også noget, der er med til at styrke børnenes selvtillid. De lærer at indordne sig under andre regler og normer, de lærer om andre vaner og andre miljøer, hvor tingene ikke foregår på helt samme måde som hjemme. Mestring af disse sociale kompetencer sammen med de øgede danskundskaber giver børnene et godt fundament til at komme videre i uddannelsesforløbet. Det er lige som en dør, der

Lasse Østergaard har været en afgørende central person i venskabsbysamarbejdet gennem de mange år. Foto Ingrid Thorsen.

bliver åbnet med nye perspektiver og muligheder.

Børnenes oplevelse

Oplevelsen af, at børnene får forbedret deres danskkundskaber under opholdet, bekræftes af bl.a. Nick, Michael, Allan og Sebastian fra 8.a

på Mathias Storch Skolen. De føler alle, at de er blevet bedre til dansk under opholdet, og selv om deres planer for fremtiden ikke er helt afklaret, går planerne i retning af pilot og flymekaniker.

Sandra fra 10. klasse har også oplevet sine danskkundskaber styrket under opholdet. Hun planlægger at komme på frisørskole efter endt folkeskole.

Nukaaka og Camilla går begge i 5. klasse og er med på besøget i 2009, hvor det første ophold er i Troldehuset. De har begge været i Danmark før og glæder sig til at gå i dansk skole. De har begge dansk som modersmål i Ilulissat og tror ikke, det danske sprog vil volde dem problemer. ”Det er meget lettere at læse dansk, når man først får det lært. Der er flere bøger på dansk, og det går hurtigere at læse dansk end grønlandsk, fordi ordene er kortere”, fortæller de. Camilla har også en klar forventning om, at hun ud over at pudse det danske af også kan blive bedre til engelsk.

For 40 år siden i 1969 var Jakob Fly med på det første hold, der kom på besøg i Fredericia. Opholdet her kom til at betyde meget for ham. Det fik bl.a. indflydelse på valg af erhverv, hvor han arbejder som tolk og oversætter. Det at kunne være med til at sikre en fælles forståelse mellem dansk og grønlandsk blev sat i perspektiv under opholdet. Han har set stille og generte børn, der ikke turde sige et ord på dansk, før de tog af sted, komme tilbage med selvtillid og fuld af gåpåmod og konkrete færdigheder i at snakke dansk.

Forældrenes oplevelse

Forældrene oplever, at deres børn lærer meget, selv om det kan være hårdt at undvære dem. ”Når vores børn kommer hjem i god behold fra Fredericia, er man stolte af dem, da de har lært en masse, og de har opført sig godt, så den opdragelse, de har fra os, har virket”, fortæller Jakob og Marianne, hvis søn Karl var med på besøget i 2006.

De ønsker, at venskabsordningen vil fortsætte, da deres børn oplever og lærer meget gennem opholdet. De fortæller også, at de yngste børn allerede glæder sig til at komme til Fredericia.

Bonna Olsen, der er skolebestyrelsesformand på Mathias Storch, siger: ”Som formand for AMS og som mor til to børn, som har været med i Fredericia, har jeg kun positivt at sige om børnene og deres plejeforældre. Det er selvfølgelig lang tid at undvære dem, men rejsen modner børnene både sprogligt og som personer. De oplever en anden kultur og kan sammenligne den med deres hverdag. Jeg er helt sikker på, at de tager de gode ting med videre i livet, det gælder også de mange oplevelser, som de deler med os, når de kommer hjem. Jeg ved også, at der er mange børn, der stadigvæk har kontakt med deres plejeforældre efter, at de er blevet voksne, hvilket de har stor glæde af”.

Lærernes oplevelse

Lærerne har en hel klar opfattelse af, at børnenes

sproglige kunnen i dansk forbedres betydeligt efter opholdet i Danmark. De danske lærere fortæller også af og til, at enkelte af vores børn stort set ikke har sagt noget, mens de har gået i skole i Danmark, men så skulle de have lov til at opleve dem, når de kommer tilbage, fortæller en gruppe lærere fra Mathias Storch. Børnene snakker og fortæller på dansk, ja nogle af dem skælder også ud på dansk.

Betydningen af venskabsbysamarbejdet

”Alting her hos os er imera (måske). Det eneste, der er sikkert, er, at børnene fra Ilulissat hvert år skal til Fredericia”.

Citatet er fra en af lærerne – Pia – på Mathias Storch, og det viser i al sin enkelthed, den betydning venskabsbysamarbejdet mellem Ilulissat og Fredericia har.

Ilulissat har en venskabsby på både Færøerne og på Island, men de er ikke kendte på samme måde, og der er ingen forbindelse ud over enkelte studierejser.

Når Fredericia-besøgene fortsat eksisterer efter 40 år, er det, fordi nogen vil det og har holdt fast i det gennem årene. Det gælder politikerne, skolerne og administrationen i både Fredericia og Ilulissat.

Der er heller ingen tvivl om, at skolerne, eleverne

og forældrene gerne vil have besøgsordningen nu og også fremover.

Der er enkeltpersoner, der er imod at sende børnene af sted. De samme personer synes ikke, at Ilulissat har brug for kontakt med Danmark på den måde.

Som konsekvens af kommunesammenlægningen, der er trådt i kraft i 2009, er det besluttet, at hver by indtil videre – de næste fire år – fortsætter med de ordninger, de hver især har bygget op. Der er dog ingen af de andre byer i den ny storkommune, der har bygget en tilsvarende besøgsordning op, som tilfældet er mellem Ilulissat og Fredericia. Der findes overhovedet ikke tilsvarende ordninger i hele Grønland.

Så må der herefter tages stilling til den politiske forankring. Ordningen koster Ilulissat ca. 600.000 kr., så der kan komme krav om besparelser, hvor udgiften i højere grad lægges over på forældrene. Det er svært at vurdere konsekvenser af en sådan beslutning, hvis den skulle blive aktuel.

Tidligere borgmester i Ilulissat fra 1975-1983 og medlem af landsstyret fra 1983-1997, Holger Sivertsen, har en helt klar holdning til besøgsordningen: ”De penge, vi bruger, er ikke noget i forhold til det, vi opnår ved det”, siger han. Han fremhæver som noget væsentligt den medmenneskelige og kulturelle forståelse, der er opstået mellem byerne. Det giver sig bl.a. udslag i stor gæstfrihed over for hinanden. En gæstfrihed og

tolerance, der er svært at finde tilsvarende andre steder.

Han har selv både i sit civile arbejde som politibetjent og som borgmester brugt den menneskelige indfaldsvinkel og den kulturelle forståelse af, hvorfor folk gør, som de gør. Gennem dialog og kommunikation er det normalt lykkedes at få en fælles forståelse af tingene til gavn for alle parter.

Derfor vil besøgsordningen efter Holger Sivertsen mening aldrig stoppe. ”Det er så lærerigt for alle, og man vil ikke kunne få den lærdom andre steder”, siger han.

Hans hjem bærer præg af mange minder fra Fredericia, som han har besøgt ca. 80 gange. Bl.a. viser han stolt et dansk flag frem med en tung messingflagstang, som han har fået af Richard Pedersen, tidligere borgmester i Fredericia.

Holger Sivertsen sender dog midt i sin lovprisning af besøgsordningen også lige en hilsen til overvejelse i Fredericia: ”Vi har Fredericiavej her i Ilulissat, men i Fredericia har I ikke nogen vej med vores navn på”, siger han med et humoristisk glimt i øjnene.

Der har været en rundspørge blandt forældrene, om de ville have en engelsksproget venskabsby. Det ville de gerne, men der var ingen af forældrene, der ville af med Fredericia.

Fredericia er blevet et begreb, som giver en fæl-

les forståelsesramme. Begrebet dækker også for de børn, der i de ca. seks uger er hos plejefamilier i andre kommuner end Fredericia. Jakob Fly, der tit har været inviteret ud for at fortælle forældre og børn om sin oplevelse for 40 år siden, udtrykker det på den måde: ”Opholdet i Fredericia har været med til at bygge en fælles forståelse op. Det er en forståelse, vi tit benytter os af, når vi er sammen her i Ilulissat”.

De personlige venskaber og relationer

Opholdet i Fredericia og øvrige kommuner er – bortset fra opholdet i Troldehuset – båret af plejefamilierne og det tætte forhold, der opstår mellem børnene og forældrene i perioden. Der er med andre ord tale om en række individuelle relationer, der ligger som en del af den fælles ramme for besøgene.

”De penge, vi bruger, er ikke noget i forhold til det, vi opnår”, siger Holger Sivertsen, som her er fotograferet foran sit ”gule palæ” i Ilulissat, marts 2009. Foto Kirsten Berntsen.

Når man snakker med børn såvel som voksne, der har været på besøg, er det altid det personlige forhold, der nævnes først.

Det, at plejefamilierne kommer til at stå stærkt, hænger bl.a. sammen med børnenes alder, som typisk er 10-11 år.

Når man skal være væk fra sine forældre i så mange uger, kan det ikke undgås, at der opstår hjemve, og man bliver ked af det. Det hjælper som regel at få snakket om det og herigennem få det gjort legalt at længes hjem. Selv om afstanden er stor mellem børn og forældre i perioden, er løsningen ofte at få lavet en fornuftig ordning med plejefamilien som mellemlid. En pige, der ønsker at være anonym, fortalte, hvordan hun via sine forældre fik klaret sig igennem den sidste uge. ”Min mor ringede hver aften og sang for mig, så kunne jeg sove”. I andre situationer har forældrene lavet en klar aftale med plejefamilien om kontakt og brug af mobiltelefon, som efter udsagnene at dømme både kan være en redningsplanke til at fastholde børnene, og i andre situationer kan for megen brug være det, der gør, at barnet bliver ked af det.

Børnenes hjemve er for Holger Sivertsen en naturlig del af at løsrive sig fra forældrene. ”Børnene har hjemve, når de skal to dage til Rodebay, men de kommer over det og bliver stærkere”, siger han.

Der er naturligvis også fra de grønlandske for-

ældres side mange følelser forbundet med, at deres børn skal være så langt væk i så mange uger. Disse følelser fra både børn og forældre er medvirkende til, at de danske plejefamilier kommer til at stå så stærkt.

Det fortæller forældrene til Milan og Nivi, Peter Frederik og Bonna Olsen bl.a. om: ”Vores ældste søn Milan ville gerne af sted, og han kom til at bo hos nogen, vi kender. Det gjorde det betryggende at sende ham af sted, selv om det var svært for os. Her i 2009 har vi sendt vores eneste datter Nivi af sted. Det var endnu sværere at sende hende af sted, da vi ikke kendte de personer, hun skulle bo hos, men vi havde kontakt med dem pr. telefon og mail. Vi kunne mærke, at de glædede sig til at have hende. Derfor var det også trygt for os at sende hende af sted. Vi ved, at børnene vil have gavn af turen senere i livet – derfor sender vi dem sted”.

Jakob og Marianne Tobiassen udtrykker den tætte relation, der opstår på følgende måde: ”Vi vil gerne takke vores børns plejeforældre, fordi de har været så gode ved vores børn og givet dem gode oplevelser. Vi vil heller ikke undlade at fortælle, at vores børn får lidt ”hjemve”, efter de er kommet hjem. De siger, at de gerne vil flytte til Danmark”.

Det er relationer ud over det sædvanlige, der er opstået i de knap to måneder. Det sker ofte, at yngre søskende kommer i den samme plejefamilie som de ældre, så det bliver et tæt familie-

skab. En ferie- eller studietur til Danmark giver altid anledning til, at plejefamilierne besøges. Omvendt sker det også, at de danske familier tager til Ilulissat. På den måde opstår der værdifulde livslange venskaber og netværk, som ligger langt ud over det professionelle i opgaven.

Det betyder, at plejefamilierne også er der som netværk, når børnene f.eks. vælger at gå på efterskole i Danmark. Når de øvrige elever på efterskolen tager hjem på weekend, tager de grønlandske børn til deres tidligere plejefamilier i bl.a. Fredericia, Vejle eller Middelfart.

Ud over disse individuelle og personlige relationer, som børnene får via deres plejefamilier, er det

meget tydeligt, at nogle navne er gennemgående som personer, der er kendte af alle. Personer, der er lige så kendt i Ilulissat, som de er i Fredericia. Det gælder ikke mindst Ingrid og Johs. Thorsen, der har været med i arbejdet i alle årene, og som herigennem har opbygget et fantastisk personkendskab og et netværk, hvor afstanden ikke betyder noget.

Lasse Østergaard har gennem årene været på besøg i Fredericia mange gange. Det har altid været en stor fornøjelse, fastslår han. Og uanset om det har været besøg på Rådhuset eller på skolerne, har han altid mødt stor velvilje til samarbejde og til at imødekomme eventuelle ønsker fra grønlandsk side. De personlige relationer har efter hans vurdering været med til at sikre succesen på

Nick, Michael, Allan og Sebastian går i 8.a. på Mathias Storch Skolen og synes, at de klasser, der er i Danmark, er heldige. Marts 2009. Foto Kirsten Berntsen.

mere end en måde. Opgaven er lykkedes fuldt ud set fra Lasse Østergaards side.

Oplevelser og indtryk

Når der fortælles og berettes fra opholdet, er der mange individuelle oplevelser, men det er helt sikkert, at dén fælles oplevelse, som børnene får i den første uge i Troldehuset, altid står som noget specielt.

”Vi snakkede så meget der, at vi blev hæse”, fortæller de fire drenge fra 8.a på Mathias Storch. De husker Benigne, Ingrid og Johs. fra opholdet. ”De var gode til at tage sig af os, selv om vi grinede og snakkede meget”, siger de.

Nukaaka fra 5. kl. på Mathias Storch fortæller i marts 2009 i Troldehuset, at han var blevet overrasket over de mange træer, der var. Han havde kun troet, at der var ét træ.

Jakob Fly fortæller, at det, der gjorde stærkest indtryk på ham i 1969, var lugtene af jord, blomster og træer. Hver gang han siden er kommet til Danmark, minder lugtene ham om den første gang, han betrødte dansk jord. Selve landskabet i Danmark gjorde i det hele taget et stort indtryk på ham. ”Som børn af naturen er man afhængig af det, man er omgivet af, derfor er det utroligt at opleve forskellen”.

Når børnene fra Ilulissat skal rejse på besøg i

Danmark, er det ikke noget, der går for sig i stilhed. Alle i familierne er med ude i lufthavnen for at sige farvel. Der bliver fældet mange tårer, når barnet skal sige farvel og have et kram af hvert enkelt familiemedlem. Der bliver filmet, fotograferet og givet mange formaninger, inden børnene kommer ud i flyet til Søndre Strømfjord.

På samme måde, som afrejsen er et anliggende for hele familien, er hjemkomsten det bestemt også. Alle i familien – store og små – er med ude at byde velkommen, der er flag og feststemning overalt. Der er naturligvis stor gensynsglæde forbundet med at få børnene hjem, og der er stor stolthed over, at de klarede opholdet.

Alt dette fortæller bl.a. Sofie Andersen, tidligere tolk for byrådet og retten – nu på free-lance basis. Hun har været gift med nu afdøde Mogens Andersen, der bl.a. har stået for udgivelse af publikationen om de første 25 år. Sofie Andersen har gennem sit arbejde ved kommunen været med til at organisere arbejdet med besøgene i mange år. Aktuelt har hun et barnebarn, der er i Danmark på besøg, så hun har selv lige været i lufthavnen og oplevet stemningen. Hun glæder sig til også at skulle være med, når børnene kommer hjem.

Sofie har gennem årene haft mange oplevelser, der gjorde indtryk. Hun husker bl.a. en episode med et barn med betændelse i ørerne, hvor der var behov for et hurtigt indgreb i Danmark. Forældrene skulle først give deres tilladelse til operationen. Beskeden kom til Sofie pr. telegram, og der skulle

Sofie og Mogens Andersen foran deres hus i Ilulissat i 2006. Foto Nana Hanghøj.

svares med det samme. Sofie måtte derfor opsøge forældrene på deres arbejde i fiskeindustrien og forklare dem, at de var nødt til at skrive under, hvis deres barn skulle reddes. Det var svært for forældrene, de græd og var meget kede af det, men de fik skrevet under, og beskeden gik videre til Danmark. Barnet klarede operationen uden men, men hun måtte være i Danmark nogle ekstra måneder på grund af frygt for komplikationer ved den lange rejse.

Sofie Andersen ser det som altafgørende for be-

søgsordningens succes, at forældrene er involveret, så de oplever tryghed ved at sende deres børn af sted. ”Sproget er det sværeste i ordningen, men det er også sproget, der er mest givende”, konkluderer hun.

Udviklingen i besøgsordningen

Afgørende for, at succesen med besøgsordningen kan fortsætte, er ifølge Lasse Østergaard, at skolerne sammen med forældrene bliver omdrejningspunktet. Ud over den fælles information, der ligger forud for besøgene, ligger der også en opgave i, at der bliver fulgt op på besøget. Det vil være oplagt at sende et brev til plejefamilierne. Det vil være godt, hvis skolerne er med til at sikre, at alle børnene får det gjort.

Helt afgjort er det også, at skolerne i Ilulissat i langt højere grad kan forbedre kommunikationen til skolerne, der skal modtage børnene ved at bruge de elektroniske medier, så der opstår en forståelse af hinandens omgivelser, inden besøget finder sted.

Lasse Østergaard er meget fokuseret på den synergi, der ligger i at samarbejde med andre. Begge parter skal kunne have glæde af et sådant samarbejde. ”Man kan lære noget af dem, der ønsker at lære noget af en”, skal parolen være.

F.eks. arbejdes der med at få etableret et uddannelsesforløb inden for AKT (Adfærd, Kontakt og

Trivsel), hvor planen er at sende et par medarbejdere fra Fredericia til Ilulissat for at undervise lærere og pædagoger ud fra den viden, der er opnået i Fredericia gennem snart mange år.

Lasse Østergaard forestiller sig også et samarbejde, der går videre end på folkeskoleområdet. Det gælder også ungdomsuddannelserne og erhvervsskolerne. Der er f.eks. startet et samarbejde med maskinmesterskolen i Esbjerg omkring uddannelse i "offshore". På samme måde kunne det være oplagt at se på de muligheder, som f.eks. AMU kan give ved at strikke kurser sammen under de givne forhold. Det kunne være inden for f.eks. stillads- og sikkerhedsarbejde.

Samarbejdet kan fint også dække andre områder inden for kultur og fritid. På museumsområdet

kunne der fint udveksles udstillinger og billeder via nettet og via de konkrete fremvisninger.

Afsluttende

De mange samtaler og interviews, der blev taget om besøgene i Danmark, efterlader et stærkt og positivt indtryk. Oplevelsen kommer ikke kun, når der snakkes med de professionelle, med børnene og forældrene. Uanset om det er taxachaufføren, personalet på sygehuset, hundeslædekusken, skolepedellen, hotelpersonalet eller den almindelige borger på gaden, så er ordet "Fredericia" stikor-det til en længere samtale om noget velkendt og indgangen til mange minder og mange relationer og personer i Fredericia. Der efterlades ikke tvivl om, at de 40 år har sat deres tydelige spor.

Grønlanderbørn i Troldehuset marts 2005. Foto af Peter Honoré.

Mit arbejde og mine oplevelser med grønlanderbørn i Fredericia

Af Inger Davidsen

Indledning

Da J.B. Nielsen blev borgmester i 1982, overtog jeg hans gamle udvalg, det daværende skoleudvalg. I dette udvalgs regi lå også opgaven med besøgene af de grønlandske børn og organiseringen af deres ophold og skolegang i Fredericia.

Forårsbebudere

Det blev altid først for alvor forår, når ”Troldehuset” på Trelde Næs blev fyldt med glade grønlandske børn, der efter en uges ophold skulle videre til plejefamilierne.

Mange af børnene så træer for første gang, og blomster, insekter og andet kryb var altid en stor oplevelse for dem.

Børnene hang i træerne, gravede i jorden og var aldeles skrækslagne for edderkopper.

Under deres ophold i ”Troldehuset” oplevede de som regel også svømmehallen for første gang, ligesom busser og tog var nye for dem.

Oplevelser som ledsager

Ordningen var på det tidspunkt en “politikerord-

ning”. Det vil sige, at børnene blev fulgt både ned og hjem af politikere. Det var attraktivt at sidde i udvalget af samme grund, og lønnen for at finde plejefamilier og tage sig af problemer under opholdet mv. var muligheden for at komme en tur til Grønland.

Jeg husker endnu tydeligt første gang, min mand og jeg skulle følge et hold børn hjem. 40 glade børn i 10-11-års alderen glædede sig til at gense deres familier og var naturligvis som en sæk løpper at holde styr på.

Som det ofte skete dengang, måtte vi blive i Søndre Strømfjord natten over på grund af dårligt vejr. Stor stor var skuffelsen hos børnene – og sikkert også for de ventende forældre. Alle lommepenge var blevet brugt på flyet. Mange havde købt gaver til søskende og forældre for de sidste skillinger, og nu ville ulykken, at man selv kom til at spise chokoladen eller slikket, og så snart det var sat til livs, fortrød man og græd store tårer over den forsvundne gave!

Nu var hjemveen også så stor, at den næsten ikke var til at bære. Man måtte bare ringe hjem – men pengene var brugt, så vi havde et værre hyr med at få vekslet penge og fordelt dem, så man lige kunne ringe op og hilse på far og mor. Uha, for en ulykkelig aften!

Vi fik tildelt plads i en sovesal, hvor der også var andre rejsende, der var strandet i Søndre Strømfjord, og da rejsen tilbage var begyndt ved femti-

den om morgenen, var trætheden stor, men uanset det, var det helt umuligt at få de unge mennesker til at sove. Nogle snakkede og andre græd, så jeg har aldrig fået så mange skældud som den nat på sovesalen. Det var nemlig umuligt for de øvrige rejsende at få sovet.

Næste morgen kom vi heldigvis af sted, og der var kæmpeopbud i lufthavnen i Ilulissat af forældre, bedsteforældre og anden familie. Vi blev som byens gæster indlogeret på hotel Hvide Falk, og

Holger og Peter fra Rodebay foran Herslevbyskiltet i 1988. Foto Inger Davidsen.

på vore ture rundt i byen blev vi hilst med mange smil af børnene.

Fordelene

Der var naturligvis både fordele og ulemper ved den måde, man havde organiseret besøgene på.

Fordelene var, at politikerne i Fredericia og Ilulissat fik et godt kendskab til hinanden og kunne benytte lejligheden til at være behjælpelige med mange ting.

Helt personligt fik vi den glæde at lære den grønlandske tolk og organisator i Ilulissat, Sofie Andersen, rigtig godt at kende. Senere udbyggede vi også venskabet til at omfatte hendes mand, museumsleder Mogens, og deres familie. Disse to pragtfulde mennesker blev vore rigtig gode venner, og vi har gensidigt besøgt hinanden mange gange. Sofie betragter jeg som min grønlandske søster.

Ulemperne

Ulemperne ved denne ordning var, at der ikke var gensidig kontakt mellem skolerne i Fredericia og Ilulissat. Dette gav af og til problemer, så jeg var med til at ændre ordningen til det, den er i dag, hvor lærere følger børnene ned og bliver i Fredericia i 14 dage. De er med under opholdet i "Troldehuset", og de besøger børnene på skolerne og

kan være behjælpelige, hvis der opstår problemer i plejefamilierne. Ligeledes trækkes der lod om at følge børnene tilbage blandt de af vore lærere, der har haft grønlandske børn i klassen. Vore lærere besøger skolerne i Ilulissat, taler om forløbet, justerer eventuelle aftaler og skaber gode kollegiale kontakter.

Vore oplevelser med grønlandske plejebørn

Vi har haft den glæde at være plejefamilie for seks grønlandske plejebørn under deres ophold i Fredericia. Det første hold, Holger og Peter, kom til os i 1988. Begge drenge var fra Rodebay, en lille bygd uden for Ilulissat. Vore egne børn var voksne, og kun den yngste, Jens Christian, boede hjemme endnu. Han var 18 år og en dejlig storebror for de to drenge.

Vi lavede dagbøger med både tekst og billeder, ligesom vi lavede videofilm, som de fik med hjem. Det er sjovt at sidde i dag og læse dagbøgerne og se billederne. Hvor havde vi mange dejlige oplevelser med drengene.

Meget var nyt og anderledes for dem. Vores puddelhund, som var alles kæledægge, fandt drengene besynderlig, og de var i øvrigt bange for den. På Grønland er slædehundene aldrig inde, og børn lærer, at de ikke skal lege med dem eller klappe dem. Det er nemlig bister hunde, som, man af og til hører, kan overfalde især små børn, hvis de falder. Holger og Peter havde lært, at kom

de for tæt på, skulle man sparke til dem. Det er derfor ikke så sært, at de fandt det at have en hund indendøre fuldstændig tåbeligt. Det var for skørt.

Hundeliv i Danmark

En dag, jeg kom hjem, hvor Holger og Peter var kommet før mig, var der foruroligende stille i huset, og jeg fandt dem tavst siddende på deres seng på værelset. Jeg troede, der var ét eller andet galt fra skolen, og da jeg spurgte dem, viste de mig "bremsespor" i Peters seng. "Ikke mig", sagde Peter, der ellers ikke sagde så meget på dansk – "Fernando", sagde han, og pegede på hunden. Hunden trængte til at blive klippet, så derfor havde den afsat mærker i sengen. Jeg tog resolut hunden og puttede den i bad.

I dørsprækken til badeværelset viste sig kort efter to par øjne og en undertrykt fnisen. Da jeg vendte mig om, var døren blevet åbnet, og på drengenes ansigt stod malet: "Nu rabler det da vist for konen. Tænk noget så skørt som at tage en hund i bad!" Da jeg efterfølgende klippede puddelhunden med top og pompommer på benene og halen, undlod de ikke at lade mig forstå, at tåbeligheden var total.

Farlige dyr

Der var meget i Danmark, som for dem var meget anderledes, og som de undredes over. Træerne

man kunne klatre i, alle de insekter og småkryb, der fandtes, både i luften og jorden, og edderkopper var de værste uhyrer for dem.

En sen aften, hvor der blev et forfærdeligt tordenvejr, efter drengene var faldet i søvn, havde jeg været inde og se, om de var vågne og bange, men de sov begge roligt. Senere blev der råbt, højt og med bange stemme: "Ingerid" (det hedder Inger på grønlandsk). Jeg fór ind til dem, blot for at opleve, at de pegede op på væggen og sagde "edderkop". Den fik vi hurtigt ekspederet, alt imens det lynede og tordnede voldsomt udenfor. Det tog drengene ikke notits af.

Badetur

Én af de pudsige oplevelser var også, da de begge første gang skulle i bad. Jeg havde lavet et skumbad til dem og forklarede dem, at de skulle tage tøjet af og hoppe i badekarret. Begge så både betænkelige og lidt bange ud, som om de tænkte: "Hvad har hun nu fundet på", for derefter at forsvinde ind på værelset. Jeg kunne høre, der blev diskuteret meget på grønlandsk, men der var ingen drenge, der tog tilløb til at klæde sig af. Jeg forsøgte mig nok engang med forklaringen og mente, de kunne tage badebukser på, hvis det var problemet. Holger luskede atter ind på værelset, men Peter tog tilløb til at klæde sig af. Jeg lod dem være alene, og snakken gik på grønlandsk.

Efter en tid kunne vi høre vand, der plaskede og

glad latter, og jeg listede mig ind for at se dem begge i badet, dykkende og fuld af leg og sjov i vandet. Jeg behøver vel ikke at fortælle, at alt sejlede bagefter, og at det blev en daglig glæde for drengene fremefter at hoppe i badekarret. På Grønland har man måske "sommervand", men det er koldt vand. Om vinteren henter man vand enten fra et centralt sted i bygden eller is, som tøs op i store mælketransportspande. Det var helt almindeligt i bygden dengang, at man hældte vand i vaskefadet om morgenen, og så brugte alle det vand til at vaske hænder i resten af dagen. Ikke underligt, at Holger og Peter skulle overvinde sig.

Mad

Maden er også et kapitel for sig. På Grønland spiser man meget fisk og kød (sæl). Kartofler og grønsager er ofte meget dyre og derfor ikke noget, man får hver dag. Dette var nødvendigt at tage højde for, og det kunne af og til overraske.

Jeg husker, at jeg en af de første dage lavede dansk bøf med løg. Jeg vidste, jeg havde en lidt lang dag dagen efter og havde derfor lavet mad til to dage – troede jeg, men Peter spiste seks bøffer og Holger fem, hvorimod de ikke var så glade for den grønne salat med tomater, blomkål, ærter og agurk. Æbler, appelsiner og bananer er derimod sagen, og jordbær er rent gulf. Flæskesteg er bestemt livretten.

Cykling

Grønlanderforeningen havde påtaget sig opgaven at sørge for cykler til drengene, og stor var glæden, da vi hentede to cykler til dem. Begge drenge påstod, de kunne cykle, men det var nok mest fordi, der ikke skulle være nogen restriktioner i brugen af cyklerne. I hvert fald måtte vi mere end én gang hjælpe dem ud af hækken, når de sad godt og grundigt fast, men de kom hurtigt efter det, og da vi jo bor på landet, var det en overkom-

melig opgave at lære dem at passe på bilerne.

Husk, der er ikke biler i Rodebay og på det tidspunkt heller ikke så mange i Ilulissat.

Lange bilture

Vort sommerhus ligger i Tversted, mellem Hirtshals og Skagen, og Holger og Peter skulle naturligvis også opleve Nordjylland, Nordsømusset

*Jens
Christian,
Holger og
Peter ved
familien
Davidsens
sommerhus i
Tversted
i 1988.
Foto
Inger
Davidsen.*

med bl.a. sæler samt naturligvis sandstranden og havet. Der var langt at køre for drengene, især hvis man ikke er vant til at sidde stille i en bil. Jeg tror næsten, de troede vi kørte til Grønland. I hvert fald må det have gjort et sådant indtryk på dem, at de har fortalt om den lange køretur til familien, når de har set videobånd, for en vinter blev det meget streng frost, og isen pakkede fuldstændig til og gjorde Rodebay og Ilulissat "landfast" med hinanden, og da der pludselig ankom en bil til Rodebay over isen, konstaterede Erne-raq, Peters lillebroder: "Nå, det er Inger og Ole, der kommer".

Sommeroplevelser

Det var herlige forårs- og sommerdage med Holger og Peter. Vi nød det gode vejr, fik besøgt alle de steder, vi ikke havde været siden vores egne børn var små, f.eks. Legoland, Zoologisk Have, Cirkus Benneweis, tivoli ved byfest i Fredericia og naturligvis Fredericia Svømmehal mange gange. Vi lavede cykelture i omegnen, spiste mange, mange is.

Holger og Peter oplevede til stor fryd og glæde alt det kryb, der kunne findes i haven, og gennem alle dagene var yndlingsbeskæftigelsen at forsøge at fange en stor skrubbtudse, der holdt til i vort havebassin, men hver gang det lykkedes for dem, gjorde den et stort hop på hovedet ud i bassinet igen. Vi besøgte venner på gårdene i omegnen, og de oplevede, hvordan grise ser ud og ikke mindst

lugter. Vi fik set køer og malkning, samt får, geder, høns og ænder.

Det var rigtig sjovt igen at have børn i huset. Begge drenge var glade, tillidsfulde og fulde af sjov. De lærte sig at forstå dansk fint og fik også lært at tale det. Holger blev meget dygtig, Peter var mere genert, men jeg kunne høre, han kunne, når han snakkede med de danske kammerater i haven og på boldbanen.

Hjemrejsen

Vi havde det nu ikke specielt nemt den morgen, vi skulle sende dem af sted, og vi trak afskeden lidt ved at følge med til Odense for at hjælpe med check-in og bagagen. Holger og Peter glædede sig naturligvis til at komme hjem. Kufferten var fuld af gaver til familien, der var billeder, dagbog og video i bagagen, som kunne hjælpe dem med at fortælle om opholdet i Fredericia, og vi ved, at familien på Grønland spændt længtes efter et gensyn med de to gutter.

Nye plejebørn

I 1990 var vi igen plejefamilie. Denne gang for to piger fra Ilulissat. Det var Peters søster Karina og kusinen Susse, og alt gentog sig. Vi har selv to drenge, så det var en helt ny fornemmelse at få piger i huset, og det betød, at interesserne var lidt anderledes. Byture og shopping i Fredericia var

*Uvante
oplevelser for
Karina og Susse,
der er på besøg i
grisestalden.
Foto fra 1990
af Inger Davidsen.*

deres store fornøjelse, og da vi fik en varmebølge i begyndelsen af maj dette år, var det nødvendigt med lidt lettere sommertøj, hvilket pigerne bestemt ikke havde noget imod.

Kostforandringen fra Grønland til Danmark gav dem desværre lidt maveproblemer, så begge piger pruttede meget – også i forretningerne, så flere gange måtte jeg forklare og undskylde over for ekspedienten. De kunne hurtigt sprede en odør, der kunne lugtes i det meste af forretningen.

Karina og Susse fald ind i familien og nød sportspladsen om aftenen, cykelturene og de oplevelser, vi bød på ligesom dem, drengene fik. Jens Christian fandt, det var meget anderledes at have piger i huset, men han vænnede sig til det. Deres måde at drille hinanden på var naturligvis anderledes, dog fornemmede man, at pigerne syntes, det var dejligt med en “storebror”, og de blev fodboldholdets mest trofaste tilskuere.

Generelt var de bedre til dansk, og jeg kan læse i dagbogen den 13. juni, at sproget ikke er det helt

store problem. Vi taler sammen og forstår hinanden på en blanding af dansk og grønlandsk. Det er helt tydeligt, at de er hjemme hos os næsten med det samme. De har set billeder af alt det, Peter og Holger oplevede fra huset, haven, sommerhuset osv., så de viste ikke den store overraskelse over tingene. Igen bliver huset stille og tomt, da de er rejst tilbage til Ilulissat, og igen kan vi glæde os over en stor oplevelse.

*Karina og Susse i Legoland i 1990.
En herlig tur, som de har glædet sig til.
Foto Inger Davidsen.*

Besøg i Rodebay

Vi rejste til Grønland samme sommer. Vi var inviteret til også at besøge Rodebay og familierne til vore plejebørn. Det var en stor oplevelse at se børnene i deres rette omgivelser og at opleve dem give os oplevelser. Efter nogle dage i Rodebay tog vi rygsækken på og teltet med og gik tilbage over fjeldet til Ilulissat.

En sen eftermiddag, hvor vi netop havde slået teltet op, og jeg var begyndt at lave bål til en kop te, så vi langt borte nogle komme gående. Vi havde fornemmelsen af at være de eneste i verden og undrede os over, hvem det kunne være, der gik her i fjeldet. De kom direkte hen til os. Det viste sig at være en kone med to børn.

Vi bød på te, og de satte sig ned. Jeg kunne ikke rigtigt få ild, og konen, Regine som hun hed, tog mig i hånden og viste mig, hvilken lav og mos jeg skulle bruge, og hvilke pilekviste, der duede, og i løbet af kort tid kogte vort tevand. – Efter en hyggelig temik fortsatte vore gæster, men inviterede os til at besøge dem i deres fangsthytte ved Bredebugten om aftenen.

Det blev utrolig tåget, og vi satte varder, hvor vi gik, da vi begav os til besøget i fangsthytten. Efter en god travetur nåede vi kanten af Bredebugten og kunne høre nogle råbe vore navne. Vi svarede og blev hentet i en lille båd med påhængsmotor, blev sejlet tværs over bugten og havde en dejlig aften, med ammassatter, te, guitarmusik og sang.

Familien bestod af far, mor, en dreng på ca. otte år og en ung mand. Vi havde en dejlig og hyggelig aften og fik lommerne fyldt med ammæssatter, da vi igen blev sejlet over bugten og fulgt til vort telt.

Tredje hold

Året efter, da de grønlandske børn kom til Fredericia, var der en seddel på Innunguaq fra Ilulissat, der skulle bo hos Inger og Ole Davidsen i Fredericia.

Jeg tror, jeg var ét stort spørgsmålstegn, da jeg så sedlen. Jeg kendte ingen ved det navn i Ilulissat, og vi drøftede det indgående ved middagsbordet. Vi blev enige om at ringe til Sofie, som straks kunne fortælle os, at det var drengen, vi havde truffet sammen med hans mor og fætter ved Bredebugten året før.

Vi havde egentlig aftalt, at vi ikke skulle have flere plejebørn, men den henvendelse gjorde en forskel, og vi besluttede, at Innunguaq naturligvis skulle bo hos os, og for at han ikke skulle føle sig alene, besluttede vi at tage endnu en dreng, Jamas fra bygden Qeqertaq, som ligger ca. 100 km fra Ilulissat.

Samme mønster

Igen blev der liv i huset. Innuq (det blev kæle-

navnet) var en dejlig velopdragen dreng, som var meget musikalsk og meget social. Fra den første dag blev han Jamas' gode ven. Innuq var god til dansk og hjalp Jamas meget med sproget.

Jamas var en rigtig lille krudtugle, fuld af liv, godt humør og kunster, og da vi spurgte ham, hvor mange søskende han havde, gjorde han en bevægelse med hånden, der gik nedad i en lige kurve, alt mens han sagde duk, duk, duk... i alt otte gange. Hans far var fanger og fisker, og Jamas havde nok ikke været i Ilulissat mange gange, så for ham var der meget nyt at spærre øjnene op for i Fredericia.

Igen måtte Jens Christian være storebror til et par vildbasser, og der var ikke grænser for, hvilke spilopper vi blev præsenteret for. Mønsteret gentog sig, hvor vi turnerede rundt til alle de steder, børn gerne vil hen, og vi var nu ved at have fået nok af både Legoland, Zoologisk Have, cirkus, gårdbesøg, cykelture osv. osv.

De to drenge blev optaget på fodboldholdet i Herslev og havde mange gode timer på boldpladsen. Min mor var efterhånden blevet fortrolig med vore grønlandske plejebørn, og hun nød i fulde drag de to drenge. På Grønland er respekten for ældre mennesker meget stor, og det havde hun det så fint med.

Nordjylland og sommerhuset var igen en udflugt værd, og igen var havet med de store bølger og den brede sandstrand en oplevelse for drengene.

*Hestene er store, men Susse og Karina synes, de er dejlige at klappe og sidde på. Fra 1990.
Foto Inger Davidsen.*

Fårup Sommerland blev også en dejlig oplevelse, ligesom alverdens kryb fra haven igen invaderede syltetøjsglas og huset. Igen skulle der gås en runde inden sovetid for at få snegle, tudser og andet kryb ud i det rette element igen.

Grønlandsk udstilling

Mens Innuq og Jamas var hos os, havde Ilulissat 250 års jubilæum, og derfor tog Ole og jeg initiativ til at arrangere en stor udstilling i Frederi-

cia. Poul Madsen fra Hjemmestyret i København hjalp meget til. Han havde kontakterne og ejede selv mange tupilakker, som han velvilligt udlånte til udstillingen. Han hjalp også med opsætningen og boede hos os i den periode. Det blev en flot udstilling med en isbjørn, hundeslæde og hunde, tupilakker og dejlig sang fra det fredericianske grønlandskor. Det var en flot oplevelse at se drenge i de hvide anorakker og piger i deres nationaldragter

Igen blev omegnen og byens attraktioner besøgt, og igen blev cyklerne flittigt rørt. Vi nød de to herlige drenge i fulde drag, og alt for tidligt skulle vi igen forberede hjemrejsen med gaver til familien, færdiggørelse af videofilm og dagbøger, og igen oprandt dagen for afskeden alt for hurtigt. Det har været en dejlig og lærerig tid med alle vore grønlandske plejebørn. Vi taler stadig ofte om den med stor glæde, ligesom det er sjovt at tage dagbøgerne frem og genopleve tiden.

Kontakten og kendskabet til Grønland er blevet uddybet gennem disse besøg, og det har været en stor glæde at opleve, at vor søn, Jens Christian, har taget handsken op og allerede haft fire plejebørn i sin familie.

Mange rejser til Grønland

Vi har efterfølgende rejst en del i Grønland og bl.a. været på en hundeslædetur fra Ilulissat til Ummanaq. Det var en 14-dages-tur, hvor det også

lykkedes at besøge Jamas med familie. Vi blev inviteret til middag, da vi overnattede i Qeqertaq, og vi blev præsenteret for alle Jamas' søskende. Der blev serveret flæskesteg, og kartoflerne var fremskaffet ved at gå fra hus til hus og låne, fordi de var udsolgt i butikken. Hele familien så på, vi spiste, og da vi var færdige, ryddede børnene køkkenet, og vi kunne høre dem smovse i resterne i køkkenet.

Vi fik meget højtideligt overrakt gaver som tak, fordi vi havde haft Jamas. Jeg fik en sort sælskindstingest, som var foret med lilla stof og en lilla sløjfe på siden. Jeg kikkede lidt og tog tilløb til at sætte den på hovedet, da jeg troede, det var en hat. Heldigvis stoppede Johanne, vor slædekører, mig ved at sige, at det var en tevarmer! Ole fik en hundepisk, som han er blevet helt dygtig til at slå smæld med. Det var en både rørende og dejlig oplevelse at se Jamas stolt, glad og som dagens mand under vort besøg. Han var i øvrigt også vor tolk denne aften!

Afslutning

Vor oplevelse ved at være plejeforældre for grønlandske børn har beriget os i en grad, der er svær at forklare, og Grønland har efterhånden fået en helt speciel plads i vore hjerter, og vi har rejst dertil 10-11 gange.

Vi møder stadig vore nu voksne plejebørn, når vi besøger Ilulissat, ligesom de altid finder os, når de er i Danmark.

Besøg i Fredericia i 1969

Af Bernhardt Olsen

Afrejse med skib fra Ilulissat

Jeg kan tydeligt huske den dejlige typiske sommerdag i Ilulissat, lørdag den 19. juli 1969 om formiddagen. Der var klar blå himmel, højt solskin, græsset var højt og grønt og vandet spejlblankt med kendetegnene – isfjeldene – hist og her. Men alligevel var der noget, der var meget mere interessant, og som vi to klasser med i alt ca. 40 børn sammen med nogle lærere skulle til. Denne skønne formiddag gik alle vi børn med vores forældre ned til skibet Disko. Jeg husker, jeg bar en lille brun kuffert, og vi gik på Koorunnguaq, dengang mest benyttet som gågade i Ilulissat. Gaden forbinder Illumiut og alle servicecentre i byen. Nej, dengang var der hverken busser, taxaer, telefoner eller fjernsyn.

Sejlturen til Kangerlussuaq

Danmarksturen var meget spændende, men for de fleste af os børn var det nok også for første gang, vi nogensinde skulle rejse uden for Ilulissat. Da vi begyndte at sejle ud af havnen, begyndte vi allerede at lege på skibets dæk. Skibet var jo næsten nyt og moderne og meget stort for os. Allerede der på skibet gik vi børn ind i et mere civiliseret eller mere udviklet sted. Efter måske

otte timers sejlads kom vi til munden af Kangerlussuaq og begyndte at sejle indad. Det var en oplevelse at sejle gennem en lang fjord, hvor der er fjelde til hver side. Jeg kan tydeligt huske, at vi børn var faldet i søvn og vågnede og opdagede, at vi stadigvæk sejlede i denne evighedsfjord. Dette husker jeg tydeligt; det var ufatteligt, at vi sejlede så hurtigt, men alligevel ikke var kommet til bunden af fjorden.

Endelig var vi ved bunden af Kangerlussuaq-fjor-

"Livslangt venskab". Bernhardt Olsen og hans plejemor Lisbeth Jensen i maj 2008, hvor der var kaffemik på Fredericia Teater i anledningen af 40-års-jubilæet. Foto af Peter Honoré.

den og skulle i land. Der var ingen havn; vi skulle i land med en amerikansk landgangsbåd. Vi steg ned i en stor pram; den sejlede helt op på sandstranden, og så åbnede forenden sig, så vi kunne gå i land. Det var endnu engang en oplevelse. Jeg kan ikke lige huske busturen ind til lufthavnen fra havnen. Men det må også have været en oplevelse at køre så mange kilometer på en gang. Så før vi kom til Danmark, havde vi oplevet det med at køre i en stor bus. Oplevelsesharddisken var allerede åbnet og godt benyttet, før vi overhovedet kom tættere på Danmark. Så det var måske en god måde at komme til et fremmed land som barn.

Det var også en oplevelse at kunne læse skiltene til storbyerne i verden, hvilken retning man skal rejse for at komme til dem. Jo, vi var kommet til et sted, hvor vi virkelig kunne rejse rundt i verden fra. Endnu en oplevelse i Kangerlussuaq. Det eneste, jeg må have til gode af oplevelser i Danmark, må være at kunne cykle på de uendelige veje.

Ankomst til Kastrup

Flyveturen til Danmark kan jeg ikke huske noget af. Men jeg husker tydeligt, da vi gik ud af lufthavnsbygningen og skulle ned til bussen. Vi så en lille mærkelig hund, og tilmed var den påklædt. Så nu var vi også indstillet på at kunne opleve de mærkeligste ting. Busturen fra Kastrup kan jeg tydeligt huske; vi var nok i to busser. Vi var klistret fast til vinduerne; der var så uendeligt

mange fine huse, vi kørte forbi i så lang tid, og der var træer hele vejen. Så forventningerne var allerede indfriet ret hurtigt. Færgeovergangen på Storebælt kan jeg ikke huske noget om; vi var nok også faldet i søvn i bussen.

Jeg husker tydeligt, da vi begyndte at nærme os Trelde Næs; klokken var ca. 03.00 om natten. Lige efter vi ankom til Troldehuset, stod solen også op, og alle os drenge skulle lige prøve at kravle op på det store træ, der ligger lige ved siden af Troldehuset, projektørerne var jo tændt i vores oplevelsesharddisk – selv om vi var totalt sovefærdige.

Livet i Troldehuset

I Troldehuset fik vi en drengefløj og en pigefløj. Jeg var ikke vant til en seng for mig selv. Så det var et privilegium at skulle have sin egen seng. Jeg har jo altid sovet sammen med min mormor i en lille seng i vores stue, vi havde jo ikke noget soveværelse. At blive henvist til et sovekammer med egen seng.... Jo, velkommen til en civiliseret verden, Bernhardt, og nyd livet så længe, du har det. Vi boede ca. 14 dage i Troldehuset, før vi skulle til plejeforældrene. Vi trivedes vældig godt, men vi var spændte på, hvilke plejeforældre vi ville komme til at bo hos. Jeg kan huske, at enkelte plejeforældre fik mulighed for at hilse på deres kommende plejebarn, og på den måde begyndte vi andre at snakke om, hvordan mon vores plejeforældre og plejesøskende ville se ud. Livet

på Troldehuset var meget på stranden sammen med andre danske strandbesøgende.

Faste rammer

Allerede første dag i Troldehuset begyndte i faste rammer. Morgenmad kl. 08.00-08.30. Frokost kl. 12.00-12.30. Eftermiddag: saft og kager kl. 15.00, aftensmad kl. 18.00-18.30. Alt dette var

noget nyt for mig. Jeg var på dette tidspunkt vant til mad, når der var noget at spise. Det var ikke på faste tidspunkter. Ikke nok med at der er faste tidspunkter, men til hovedmåltidet serveres mindst to retter, hovedret og dessert – det var sku da udmærket for en dreng, der simpelthen bare brænder kalorier af hele tiden. Ikke nok med flere retter hver gang, men maden var dansk hver gang. Jeg kunne hverken spise med kniv og gaffel – eller dansk flæskesteg med sovs til hverdag, men

Troldehuset er noget helt særligt i venskabsbybesøgene. Troldehuset huskes af alle, da det er børnenes første fælles møde med Danmark. Foto fra august 2009 af Kirsten Berntsen.

alt dette smagte udmærket – det er jo spørgsmål om, at vi bare får noget at spise – hvad slags mad er lige meget.

Ud til plejefamilien

Dagen kom, hvor plejeforældrene hentede os, sikkert på et aftalt tidspunkt, fordi de kom ikke på en gang. Jeg kan huske, at jeg ventede længe, til det blev min tur. Jeg kan ikke rigtig huske, om vi sagde ordentligt farvel til hinanden; det har vi nok gjort enkeltvis, hvis vi har gjort det. Vi vidste jo, at vi først så hinanden igen den dag, vi samlede os til afrejsen den 27. okt. 1969 kl. 03.00 ved banegården ved posthuset i Fredericia. Der blev ellers arrangeret en sammenkomst for os alle sammen med plejeforældrene. Det kan jeg ikke rigtig berette om, da jeg slet ikke kan huske arrangementet, så har det sikkert ikke været noget interessant arrangement for mig.

Tilbage til plejeforældrenes ankomster til Troldehuset. Mit navn blev råbt op, så blev jeg præsenteret for plejeforældrene, som kom sammen med en pige, som skulle være min plejesøster. Jeg havde jo ellers forventet en dreng som plejebroder. Det viste sig, at pigerne i vores årgang ikke var så mange, så havde man spurgt om, hvem der kunne tage en dreng i stedet for. Det havde de sagt ja til. Ja, nu om dage skal man helst vide alting, før man tager af sted. Min plejemor var en meget fin og nydelig dame, så man næsten skulle liste rundt om hende for at være i nærheden. Men så

kan I tro, at jeg gav den hele armen, når jeg var uden for hjemmet. Til afhentningsdagen havde vi jo forberedt afgang og havde pakket den lille brune rejsekuffert, som skal videre i den store verden. Vi hentede kufferten og vinkede til personalet i Troldehuset og de resterende kammerater, som ikke var blevet hentet endnu. Der var ikke ret mange tilbage, for jeg var næsten den sidste, der blev hentet. Så den sidste, der blev hentet, må da kunne berette sin historie om sin rejse fra Troldehuset.

Mit nye hjem

Ankomsten til mit nye hjem var allerede som forventet. Separate værelser til alle børn. Træk og slip på første sal med badekar og træk og slip i stueetagen. Der var TV og telefon og nye tykke aviser hver dag – man tænkte, de må da læse meget hurtigt for at kunne læse det hele. I kælderen havde de indrettet vaskefaciliteter.

Hver morgen går du bare ud af hoveddøren for at hente friske flasker mælk; man tænkte, at dette var et vældigt organiseret samfund. Men alle de nye indtryk blev til hverdag.

Hverdagene begyndte med, at jeg skulle have min cykel; den var ikke ny, brugt men fin nok. Og så begyndte jeg ellers at cykle. Cykling havde jeg forventet meget af, og jeg cyklede også på de uendelige veje uden huller og asfalt over de hele. Tidspunktet, vi kom til Fredericia, er jo sommer-

ferieperioden. Vi startede med at tage til stranden næsten hver dag. Så hverdagene startede ret roligt. I mit område var der andre – to piger – fra Ilulissat; vi var inden for 100 meter fra hinanden. Det var mest kun den ene, vi havde kontakt til, nok fordi min plejesøster var veninde med hendes plejesøster.

Trist brev hjemmefra

Lige efter jeg ankom til plejeforældrene, fik jeg brev fra Ilulissat; min plejemor åbnede brevet, som var skrevet på grønlandsk, og afleverede brevet til mig, da hun selvfølgelig ikke kunne læse på grønlandsk – i brevet stod der, at min onkel var omkommet under sejlads omkring Ilulissat, og at man ikke havde fundet ham, ikke engang båden havde man fundet. Jeg kan huske, jeg græd meget og forklarede plejemor, hvorfor jeg græd. Det var en stærk oplevelse at få denne besked som 11-årig og være væk fra den rigtige familie og selv skulle læse og tolke beskeden.

Min plejemor beskyttede mig meget; når jeg fik skældud, skulle hun altid skåne mig. Dette kom sig nok af, at hun ville beskytte mig ekstra med hensyn til min oplevelse omkring min onkels død. Jeg tror også, hun spurgte om, hvordan jeg havde det med onklens død. Det er sådan, at vi bor tre i huset – min mor (mormor), mig og onkel. Derfor havde jeg stærke bånd til onklen, som jeg aldrig fik set igen. Fredericiaturen har medført meget stærke følelsesmæssige oplevelser, men også

gode oplevelser. Derfor har jeg den dag i dag et meget stærkt bånd til min plejemor.

Vi så ikke ret meget til hinanden under opholdet i Fredericia, altså vi børn fra Ilulissat. Men jeg kan huske en episode inde i byen på en lørdagshandel. Der kom en pige foran os, som er fra Ilulissat; jeg kan huske, at jeg prøvede at undvige vores direkte møde. Jeg har engang imellem tænkt på, hvorfor jeg prøvede at undvige det direkte møde. Jo, hun var meget genert, så har jeg nok vurderet, at hun nok ikke ville snakke alligevel. Det kunne også være, at jeg ikke ville præsentere sådan en over for mine plejeforældre. Simpelt hen for at skjule, hvordan folk også er fra Ilulissat.

Skolegang med fodbold

Så begyndte vi på Erritsø Centralskole; den morgen kan jeg tydeligt huske, hvor vi selv cyklede til skolen. Da vi ankom til skolen, var der bare så mange cykler, og der var mange børn, og skolegården var også meget stor, den var asfalteret og med et springvand, som vi kunne drikke af, smart igen – velorganiseret system. Under skoleopholdet blev vi nok skånet ret meget med hensyn til, hvor meget vi skulle følge med. Jeg kan ikke huske noget problem med at skulle læse lektier. Og en fodboldbane lige uden for skolen. Der var græs over hele banen, og den var i vater hele banen i forhold til vores grusbane med buler og huller. Her kunne vi lave meget uden at komme til skade.

"Venskabstræet". I 2008, da det 40. hold var på besøg, blev der plantet et træ som symbol på venskabsbybesøgene. På skiltet ved træet står: "Venskabstræet – plantet 10. april 2008. Elevbesøg fra Ilulissat fra 1969-2008". Foto fra august 2009 af Kirsten Berntsen.

Så begyndte fodboldspilleriet ellers. Jeg meldte mig til Erritsø drengehold, og vi rejste også til andre steder for at spille, og der kom også andre

til os for at spille. Jeg blev hurtigt fast dreng på holdet. Jeg blev også meget god til sidst. Jeg blev meget vemodig, da jeg skulle rejse hjem.

Tysklandsturen

Under efterårsferien kørte vi til Tyskland, vi var fem i bilen. Det var en oplevelse at se og køre igennem et helt byområde, som var helt bombarderet. Så fik jeg også set, hvordan virkeligheden havde været under Anden Verdenskrig. Og på den samme tur fik vi prøvet togbanen (hejsebanen) op til fjeldet, hvor vi kunne kikke langt ud over landskabet. På den samme tur kan jeg huske, at jeg fik den fineste trøje, jeg nogen sinde har ejet; jeg har tit tænkt på, hvor den mon er havnet henne.

Hvorfor ikke blive boende?

I mit lille drengehoved har jeg spekuleret meget på, om jeg havde mulighed for at blive i Danmark. Jeg havde det simpelthen godt i Fredericia – hvorfor skulle jeg hjem? Jeg kan ikke huske, om jeg fremlagde mit ønske om at blive i Danmark. Det tror jeg næsten, jeg gjorde, men vi skulle jo hjem alle sammen og husk på, dette var jo et prøvehold. Da jeg kom hjem til Ilulissat, sagde jeg til min mor (mormor), at jeg bare havde ønsket at blive i Fredericia. Så svarede min mor (mormor), at hun også havde tænkt på muligheden for, at jeg bare kunne blive hos mine plejeforældre – dette var til min totale store ærgrelse, hvorfor man ikke havde kommunikeret sammen om denne mulighed – jo, der er ikke langt fra at være her eller på et andet sted. Jeg mener, at små gøremål kan ændre ens tilværelse totalt.

Hvorfor min mor (mormor) havde tænkt sådan, har hun ikke klart fremlagt. Men i dag kan jeg klart se begrundelsen, som følger. På det tidspunkt var hun 60 år gammel og havde lige mistet sin søn, som nok var ham, der skulle opdrage mig videre i samfundet. Og hun var jo også træt og gammel, som folk var dengang i slutningen af tresserne i dagens Grønland.

Hjemrejsen

Så kom dagen, hvor vi virkelig skulle hjem. Vi skulle til busstationen ved banegården klokken tre om natten. Turen hjemad kan jeg ikke rigtig huske; vi skulle også bare hjem.

Men hjemkomsten kan jeg tydeligt huske. Det var om efteråret, jeg tror det var den 27. oktober 1969, hvor vi landede med helikopteren på flyvepladsen, der hvor Pisiffik i Ilulissat ligger i dag. Jeg husker tydeligt, at efterårets første sne var kommet; sneen var godt nok hvid og renlig, men hold op, hvor var det chokerende at opdage, hvor forskelligt forholdene var her og i Fredericia. Hvis infrastrukturen trafik- og kommunikationsmæssigt havde været bedre, havde jeg valgt Fredericia uden tvivl. Vi har fire børn, som alle har været på samme tur. Og om seks år er det tredje generation, som vil gå i deres morfars spor.

Dette er, hvad jeg kan berette i denne omgang. Men man kunne sikkert berette om flere oplevelser.

De grønlandske børn skal mødes i øjenhøjde

Interview med Søren Nielsen ved Kirsten Berntsen

Baggrund

Søren Nielsen har været involveret i besøgene fra Jakobshavn/Ilulissat siden 1988 og frem til august 2007, hvor han gik på pension. Hans involvering har primært været gennem arbejdet som observations-konsulent ved Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) og hermed en særlig interesse for børn med lidt skæve vinkler.

Baggrunden for starten på engagementet var dog som lærer på 6. Juliskolen, hvor han var lærerrådsformand og også indgik i Fælleslærerrådet, som bestod af samtlige lærerrådsformænd på kommunens skoler. I dette forum blev der ved flere lejligheder fra lærerside rejst kritik af besøgene fra Grønland. Udsagnene gik på, at børnene var alt for små, deres udbytte for ringe og belastningen for stor både for de grønlandske børn og de klasser/lærere, der modtog dem.

Arbejdsgruppe

For at imødegå kritikken blev der nedsat en arbejdsgruppe til at se nærmere på forholdene og herigennem finde ud af, hvordan lærerne kunne

støttes bedre i deres modtagelse af de grønlandske børn. Arbejdsgruppen kom til at bestå af bl.a. Inga Olander, Bøgeskov Skole, og Søren Nielsen, PPR, samt lærere fra Børkop og Middelfart kommuner. Et af målene var at udforme en arbejdsmappe, der gav de enkelte lærere mulighed for at se på, hvad der virkede og give dem ideer til at finde ud af, hvad der kunne gøres.

Arbejdet var delt op i to hovedgrupper:

1. Forretningsgangene. Hvad er den overordnede planlægning af grønlandsbesøgene? Hvordan kan rammerne blive så tydelige som muligt for den enkelte skole og for den enkelte lærer?
2. Faglig indfaldsvinkel for netop dette alderstrin. Hvordan kan besøgene forbedres, så udbyttet bliver bedst muligt for alle? Hvad kan der arbejdes med, når der kommer besøg fra Grønland? Et eksempel kunne være Grønland som tema med mulighed for at få hjælp via en såkaldt Grønlandsmappe, hvor der frit kunne tages kopier.

Arbejdet mandede ud i en mappe, som blev gjort tilgængelig for alle lærere med fri ret til kopiering.

For at give lærerne mulighed for mere viden om Grønland og herved bedre rustet til opgaven med at modtage børnene som gæster i de knap to måneder blev der givet mulighed for at vinde en rejse til Grønland i august/september. Lodtræknings-

konkurrencen, som fortsat er gældende, giver hvert år muligheden for to lærere. Det har været og er en meget eftertragtet ordning, som alle gerne deltager i. De lærere, som har været så heldige

at vinde, har fået en særdeles positiv oplevelse – både af de storslåede omgivelser og måske ikke mindst gennem den betydning, som besøgene i Danmark har for børnenes sprogudvikling.

Hunde og hundeslæder er en integreret del af Ilulissat. Om vinteren er hundeslæderne et populært transportmiddel. Foto taget af Museerne i Fredericia i marts 2009.

Søren Nielsen var selv på besøg i Ilulissat i 1988 og blev dybt fascineret af både naturen og også af den utrolige gæstfrihed, som de danske lærere blev mødt med. ”Man bliver helt flov, når man oplever, hvor meget der bliver gjort ud af en, når man kommer fra Fredericia”, siger Søren Nielsen, ”her er noget, som vi kan lære af i forhold til de grønlandske børn, der kommer på besøg hos os”.

”Kulturmødet”

Som observations-konsulent er Søren Nielsen ofte blevet brugt til at komme ud som en slags hjælper i de klasser, hvor lærerne følte sig famlende eller i enkelte tilfælde magtesløse over det, at have et grønlandsk barn i klassen. Sproget kan i disse situationer blive oplevet som en stor barriere. Hvorfor siger han/hun ikke noget? Hvordan kan jeg overhovedet komme i kontakt med barnet? Hvad gør jeg forkert?

Problemerne med de grønlandske børn er ikke anderledes end med danske eller med børn med anden etnisk baggrund. Det gælder om at kunne få kontakt med barnet. Hvis sproget ikke kan bruges, er der andre måder. Det er meget afgørende at kunne skabe en relation og herigennem nå ind til barnet for at finde ud af baggrunden for eventuelle problemer.

I enkelte tilfælde har det været nødvendigt at sende barnet tilbage til Grønland. Men inden denne beslutning er blevet taget, skal alle andre muligheder være afprøvet. ”Tænk på konsekvenser af at sende et barn hjem før de andre”, siger Søren Nielsen, ”hvilke problemer får vi ikke skabt for barnet i en sådan situation”. Det har været vigtigt, at lærerne har kunnet få hjælp i de tilspidsede situationer. Ofte er problemerne blevet løst ved et par samtaler, hvor barnet også blev inddraget.

Der er rigtig mange gode oplevelser i forbindelse med de grønlandske børns besøg, men det kan ikke undgås, at der er børn, der skal have lidt ekstra opmærksomhed i perioden, slår Søren Nielsen fast. ”Vi skal bare huske på, at deres vanskeligheder ikke er anderledes end andre børns. Det afgørende for, at besøget bliver positivt og til gavn for alle involverede, er, at børnene bliver mødt ud fra den forskellighed og de forskellige styrker og forudsætninger, som de har. Om børnene snakker det ene eller det andet sprog er ikke så afgørende. Det er afgørende at møde børnene i øjenhøjde og vise, at man kan lide dem, men også at der er en grænse i samværet i klassen, der skal respekteres”.

”Det har været fantastisk at opleve, hvordan et barn kan ændre sig, hvis man involverer sig og giver sig tid til at snakke og være nærværende”, slutter Søren Nielsen med at sige.

Plejefamilie for 19 børn fra Grønland

Af Lisbeth og Poul-Erik Linnet

Brev fra skolen

Da vores datter, Laila Stadel Linnet, gik i 4. klasse, kom hun en dag hjem med et brev fra skolen, om vi kunne tænke os at få besøg af et grønlandsk barn. Dette insisterede hun meget på, og vi tænkte, at det kunne være sjovt at prøve. Så vi skrev tilbage til Grønlandsudvalget, at vi gerne ville have et grønlandsk barn.

Vi blev så kontaktet af Grønlandsudvalget og inviteret til et infomøde på VUC i Erritsø, om hvad og hvordan det kom til at foregå. Til mødet modtog vi informationer omkring det barn, vi skulle have. Der stod bl.a. hendes navn (Carla), hendes adresse og hendes forældres navn, og om der var nogle særlige hensyn, vi skulle tage i forhold til hendes helbred, skole samt interesser. Da vi kom hjem, skrev vi så et brev og fortalte om vores familie, hvor hun skulle bo osv., således at både hun og familien kunne få lidt kendskab til vores familie.

Plejebarnet hentes i Troldehuset

Sidst i marts måned kørte vi til Troldehuset for at hente Carla. Der havde de grønlandske børn

været i knap en uge for at blive lidt vant til det danske, inden de skulle ud til deres plejefamilier. Troldehuset er et dejligt sted for børnene at besøge med gode muligheder for at lege inden-dørs og udendørs. Når man henter det grønlandsk barn i Troldehuset, foregår det på følgende måde: Man ankommer og venter på at komme til at snakke med det barn, som man skal have, samt klasselæreren for det barn. I ventetiden kan man nyde en form for grønlandsk kaffemik, som består af forskellig slags kage, kaffe og juice samt frugt. Når det bliver ens tur, kommer man til at møde det barn, som man skal have boende ved en; man får lidt information fra klasselæreren omkring barnets lommepenge, skolefærdigheder m.m. Desuden er der her rig mulighed for at stille en masse spørgsmål. Når man er færdig med at snakke med klasselæreren, kan man tage barnet med hjem.

Hjemme hos os

Så kørte vi hjem med Carla. Derhjemme viste vi Carla huset, vores to hunde og en kat, som bor i huset. I første omgang er børnene normalt lidt bange for hundene, men det varer ikke længe. Vi har to dejlige islandske fårehunde, som er nogle meget kærlige og legesyge hunde. Børnene får set, hvor de skal bo i vores hus, hvor de skal gå i skole og fritidsklub. I løbet af den første weekend lærer vi alle hinanden lidt at kende, måske får de snakket med forældrene i telefonen eller via internettet.

Vi bor i et stort hus og har også en stor have med en stor græsplane. Børnene nyder at være med i haven, prøve klatretræet og at hjælpe med til at slå græsplænen. Til det har vi en græsslåmaskine, som man kan sidde på, og det vil børnene gerne. Det er også en god øvelse, før de skal med i Legoland og tage kørekort.

I vores hverdag er børnene i skole, og vi er på arbejde, men efter arbejdet køber vi ind sam-

men, laver mad, kigger på lidt lektier og spiller kort. F.eks. fedtmule er sjovt for alle. Derudover er børnene måske sammen med klassekammerater fra den danske skole, og ellers laver de bare det, som børn nu engang gør. De ser også gerne fjernsyn, helst tegnefilm og spiller computer eller playstation. Når aftensmaden er overstået, er der jo tid til et eller andet, inden det er tid til aftenkaffen, som vi nyder sammen med mere kortspil, og så er dagen gået.

Besøg hos familien Petersen i Ilulissat 2003. Lisbeth og Poul-Erik Linnet er sammen med nogle af deres plejebørn. Fra venstre mod højre: Lisbeth Linnet, Jens Otto Petersen (2003), Erninguaq Petersen (1999), Moses Petersen (1998), Arne Peter Petersen (2001) og Poul-Erik Linnet. Foran Angerluanguaq som kom i 2006. Foto Lisbeth og Poul-Erik Linnet.

*En tidlig
majmorgen
2003, hvor de
grønlandske
børn skal rejse
hjem. Lisbeth og
Poul-Erik Linnet
skal følge
børnene til
Ilulissat sammen
med deres
plejebarn
Jens Otto.
Foto Lisbeth
og Poul-Erik
Linnet.*

Oplevelser uden for hjemmet

Vi har besøg i ca. to måneder, og børnene ser jo, hvordan vores hverdag er, men i løbet af tiden er der nogle ting, som vi gerne vil nå. Blandt andet er det dejligt en forårsaften at køre til stranden og gå en tur i Madsbyparken for at se dyrene og prøve Tarzanbanen og legepladsen. Men især et besøg i Legoland og hvis det er muligt at komme i cirkus. Selvfølgelig er besøg i badeland en ting, som man ikke kan undgå.

I 2002 var vi i Tyskland for at få parret vores tæve Lotta, og der lærte vi en familie at kende, som vi også har besøgt med nogle af børnene. Det har været en sjov oplevelse for dem f.eks. at se høns, prøve at malke en ko, drikke frisk mælk og

lege sammen med deres datter. Familien bor i en landsby ca. 30 km før Hamborg i en landejendom og har ca. 20 islandske heste, en islandsk fårehund og fire-fem katte.

Venskab for livet

Det er svært at beskrive de oplevelser, som det har givet os at have besøg fra Grønland, men der har været mange gode timer. Og da vi jo har været heldige at få lov til at besøge Ilulissat/ Jakobs-havn for at følge børn hjem, har det givet os venskaber, som vi stadig har gode kontakter med pr. telefon, internettet, men også ved besøg af børn med deres familier.

Der kan være nogle sprogbarrierer, men det er ikke værre end, at man forsøger sig med tegnsprog eller lignende. De grønlandske børn forstår meget dansk, men er nervøse for selv at snakke dansk. Vi har erfaret, at efter en måneds tid eller mindre "tør" børnene op og begynder at snakke mere og give udtryk for, hvad de kan lide af mad m.m.

Det første år havde vi et barn, og derefter valgte vi at have to ad gangen for at give børnene større trykthed i perioden og pga., at vores børn blev ældre.

De børn, som har været hos os:

- 1997 Carla Villadsen
På besøg igen på efterskole i DK
- 1998 Dorthe Mathiassen
- 1998 Moses Petersen
- 1999 Malik Guldager
- 1999 Erninnuaq Petersen
- 2001 Arne Petersen
- 2001 Filemon Steenholdt

Så skulle vi ikke have flere børn, men vi blev ringet op af Grønlandsudvalget, om vi ville have besøg af Jens Otto, for storebror havde nemlig boet hos os under sit ophold i Danmark, og så kunne vi jo ikke sige nej.

- 2003 Jens Otto Petersen
På besøg i år på efterskole i DK
- 2003 Taatsiaq Villadsen
På besøg i år på efterskole i DK
- 2004 Ane Fisker
- 2004 Theodora Egede

- 2005 Suersaq Nathanielsen
- 2005 Tittus Hansen
- 2006 Angerlannuaq Petersen
- 2006 Bella Villadsen
- 2007 Monica Cortzen Lundblad
- 2007 Tobias Brandt
- 2008 Julia Vetterlain Thomsen
- 2008 Johnna Petersen

Der har været besøg af 19 børn på 10-11 år, og på efterskole har der været:

- Carla Villadsen,
på Hjemly Fri- og Efterskole, Fyn 2003/2004.
- Silas Nathanielsen,
på Skamlingsbanken Efterskole 2004/2005.
- Lars Nielsen,
på efterskole i Nordjylland og senere
på Ollerup Højskole.
- Jens Otto Petersen,
på Skamlingsbanken Efterskole 2008/2009.
- Taatsiaq Villadsen,
på Oure Idrætsefterskole på Fyn 2008/2009.

Når de kommer på efterskole, så er vi kontaktfamilie og hjælper med de problemer/opgaver, som kan opstå, når man er langt hjemmefra. Det er f.eks. hjælp med lektier, reparation af computeren og især vasketøjet m.m. De unge og vi snakker meget med familierne via skype eller telefonen. Det at være plejefamilie for grønlandske børn er ikke altid kun en engangsforestilling. Mange af dem kommer igen på efterskole og har brug for en kontaktfamilie, eller også kommer de bare på besøg under deres ferie i Danmark.

Et 40-års-jubilæum

Af Knud Andersen

I 1968 kom jeg som ung lærer til Ilulissat og blev placeret nederst i hierarkiet på byens skole. Jeg blev hurtigt involveret i venskabsbyprojektet Fredericia/Ilulissat. Hvad der egentlig var gang i, forstod jeg først senere. Lærerstaben, kommunalbestyrelsen og Fredericia Kommune ville søsætte et elevforsøg, hvor elever fra 5. klasserne skulle nogle måneder til Fredericia og indkvarteres privat. De første år var der megen aktivitet i Ilulissat for at skaffe penge til rejserne. Der blev holdt tivoli/loppemarked og meget andet. Forældrebetalingen skulle minimeres mest muligt. Senere har kommunalbestyrelsen/byrådet i Ilulissat og Fredericia overtaget en del af arrangementet.

Som klasselærer for en 1. klasse fik jeg fire år, til det blev deres tur til at være med. Vi brugte tid på at forberede os på den store oplevelse at skulle rejse til Danmark og se den del af verden, som vi havde snakket så meget om i timerne. Alligevel var det en stærk oplevelse, da vi 1972 tog af sted og skulle tage afsked med far og mor for at klare os blandt fremmede. Opholdet dengang begyndte ved starten af skolernes sommerferie og sluttede ca. tre måneder senere. De første uger var sammen med børnene i Troldehuset på Trelde Næs.

Det var på en måde uimponerede børn, der her mødte den helt anderledes natur og for dem fremmede kultur. De følte sig lidt skræmte over de

mørke nætter med store træer omkring lejrskolen. Men den venlige og hyggelige omgangstone, der var på lejrskolen, gjorde starten på opholdet til en let overgang, før børnene skulle ud i private hjem. De personer, der stod for opholdet på lejrskolen, var fantastiske til at hjælpe børnene over den første tid. Det var hårdt for en del af dem, for de led af hjemve; men hurtigt faldt de til hos deres plejefamilier. For mange af børnene blev der knyttet venskabsbånd til plejeforældre og plejesøskende, som i nogle tilfælde har holdt for altid.

Intentionerne for udvekslingen var vel fra starten at give børnene en oplevelse, at give dem mulighed for at udvikle deres danskkundskaber, at give dem en større horisont og udvikle deres personlighed. Det var vel tænkt som et eksperiment af midlertidig varighed. Men tiden har jo vist, at der fortsat er opbakning til et ophold hos plejefamilier i Danmark.

Jeg har fulgt arrangementet fra starten, først som lærer/klasselærer og senere som leder af skolevæsenet i Ilulissat. Også efter min pensionering har jeg fået lov at møde de hold, der hvert år har et ophold i Troldehuset. Jeg har fået en snak med nogle af de ledsagende grønlandske lærere. Min vurdering er, at det har været og stadig er en god ordning for de grønlandske børn. Der har undervejs været diskussion om, hvorvidt det aldersmæssigt er det rigtige tidspunkt at flytte så mange børn over i en for dem meget fremmed kultur. For mig ser det ud til at være et godt tidspunkt. Børnene er meget åbne for at opleve noget nyt. De

har forholdsvis let ved at indordne sig i deres plejefamilier. Selvfølgelig vil der være undtagelser. Det ville være mærkeligt andet, hvis alle børnene faldt til hos fremmede og så langt fra far og mor. Et stort plus for arrangementet har været, at der

i Fredericia har været et fast team til at varetage hele forløbet. For mig står Ingrid og Johs. som eksponenter for det gode ophold. Nu er andre ved at tage over, men jeg håber, at der om ti år kan fejres et 50-års-jubilæum.

Et stykke isfjeld, der har revet sig løs. Foto fra marts 2009 af Kirsten Berntsen.

Et væld af gode oplevelser

*Interview med Kjeld Pedersen
ved Kirsten Berntsen og Johs. Thorsen*

Baggrund

Kjeld Pedersen var i 1969 lærer på Skansevejens Skole og var sammen med Johs. Thorsen med i opbygningen af arbejdet med at organisere besøg fra Jakobshavn. Han var bl.a. sammen med sin kone Minna med på rejsen til Grønland første gang, besøget skulle etableres.

Den gang blev børnene hentet i Jakobshavn og ledsaget til Fredericia. Det var en længere rejse, der både omfattede transport med flyvemaskine, helikopter, båd og bus, inden man var fremme. Først fløj de fra Kastrup til Søndre Strømfjord, herfra blev de fløjet i helikopter til Egedesminde. Her blev de hentet i bil og kørt til et overnatningssted, da båden fra Egedesminde til Jakobshavn først sejlede nogle dage efter. Da de endelig nåede frem i Jakobshavn, blev de modtaget som meget fornemme gæster. De fik bl.a. serveret flæskesteg, som er en sjælden og dyr spise i Grønland og derfor forbundet med stor hæder at få serveret.

Tilbageturen til Danmark med børnene var også lang. Det var i båd fra Jakobshavn til Søndre Strømfjord, hvilket tog ca. to og et halvt døgn. Sejlturen til selve Søndre Strømfjord foregik i store landgangsbåde, der blev sejlet direkte op på

land på samme måde, som de allierede gjorde det i Normandiet under Anden Verdenskrig. Herefter flyvetur fra Søndre Strømfjord til Kastrup. Børnene blev hentet i bus og herfra kørt til Troldehuset. Det indebar også en tur med færgen over Storbælt. Det var særdeles trætte børn og voksne, der endelig nåede frem til bestemmelsesstedet, hvor de skulle være i 14 dage, inden de kom ud til plejefamilierne.

Det passede fint, at det var sommerferie, for Kjeld P. og Minna indgik sammen med Johs. og Ingrid Thorsen også i arbejdet med at tage vare på børnene i den periode, hvor de var i Troldehuset. Kjeld P. var med i arbejdet frem til 1985. I 1982 ændrede man i øvrigt på tidspunkterne for opholdet fra marts frem til maj i stedet for det oprindelige tidspunkt i sommerferien til oktober. Begrundelsen for ændringen var, at de grønlandske forældre gerne ville have deres børn hjemme i sommerferien.

Mange oplevelser med børnene

Det, der især har gjort indtryk i arbejdet gennem årene, er de mange oplevelser med børnene.

Da besøgene startede for 40 år siden, var det meget overvældende for børnene at komme fra Grønland til Danmark. Selv om de havde fået fortalt om forskellene i naturen og i miljøet i det hele taget, var det at opleve det i virkeligheden stort og uvirkeligt i starten. Oplevelsen blev for-

*Uanset om
det er vinter
eller
sommer,
præger
isfjeldene
Ilulissat.
Foto taget
af
Museerne i
Fredericia
i marts
2009.*

stærket af, at der i starten var meget begrænset adgang til medier. Hvis der skulle kommunikeres mellem Grønland og Danmark, skete det typisk via telegrafan.

Kjeld P. husker en situation i Troldehuset, hvor de blev ringet op om, at der var kommet et telegram fra Grønland til et af børnene. Telegrammet blev via Kolding sendt med taxa til Troldehuset. Det var med frygt og bæven, telegrammet blev modtaget, da det normalt varslede noget med ulykke og død. Heldigvis var telegrammet positivt. Det var en hilsen fra familien, at alle havde det godt, og de sendte 20 kr.

En anden oplevelse, som Kjeld P. også husker, var en situation, hvor børnene blev hentet midt om natten i Kastrup. På vejen hjem i bussen begyndte en af drengene at græde, men han ville ikke sige, hvorfor han græd. Først efter nogle dage fortalte drengen, at han var blevet ked af det, fordi det var mørkt. Han troede, at mørke på samme måde som i Grønland betød mørke i flere måneder. Han var derfor ked af, at han ikke kunne komme til at opleve lyset, træerne, vandet og husene, som hans storebroder havde fortalt om.

De grønlandske børn er generelt meget fine iagttagere af naturen. De er i stand til at tage bestik af

stedet, hvor de er, og hvor de skal hen på en hel anden måde, end man oplever med danske børn generelt. Som eksempel på dette fortæller Kjeld P., at på et af de første hold i Troldehuset opdagede de, at en af drengene var blevet væk, og ingen vidste, hvor han var. Det varede længe, inden de fandt drengen. Det viste sig, at han var taget med bussen fra Trelde Næs til Fredericia. Han havde aldrig før været med bussen, men havde set den komme ud til parkeringspladsen. Han havde ikke været bange – kun nysgerrig efter at se, hvor bussen kørte hen.

I løbet af de 40 år har betydningen af velfærden for alvor vist sig. Hvor det i begyndelsen kunne opleves, at børnene kom med meget lidt bagage og med behov for tand- eller øjenlæge, er der sket en betydelig ændring. Der opleves ikke længere forskel mellem de grønlandske og de danske børn hverken i tøj, sundhedstilstand eller andre former for velfærdsgoder. F.eks. har næsten alle børnene mobiltelefoner med, når de er på besøg. Kunsten i dag er at begrænse kommunikationen via mobiltelefonen.

Betydningen af opholdet

Der er ingen tvivl om, at besøgene i Danmark har stor betydning for de grønlandske børns udvikling af kunnen i dansk og ligeledes for forståelse af dansk sprog og kultur. Opholdet er med til at udvide deres billede af verden og er med til at give dem ballast i forhold til selvstændighed, ud-

dannelse og kultur. Det har meget stor betydning, at flere generationer har været på besøg. Man kan næsten sige, at det er blevet et element i dannelsesudviklingen af børnene.

Oplevelsen af den venlighed og gæstfrihed, der møder en som fredericianer, når man besøger Ilulissat, gør et uudsletteligt indtryk. Tænk, at besøgene opleves som så stor en ting. Man bliver næsten flov, da besøget på den måde fylder mindre i Danmark, end det gør i Grønland. De mange besøg fra Grønland sætter dog også spor i kommunen. Ikke mindst gennem de mange plejebørn, der er indkvarteret privat. Besøgene giver en oplevelse af, at på trods af store forskelle i de geografiske forhold, som børnene kommer fra, er der noget grundlæggende ens i børns måde at være på.

De forskelle, der opleves, er mere knyttet til forskellighederne hos børnenes personligheder, end de er knyttet til de kulturelle forskelle. Det, der betyder noget, er, hvordan børnene er, om de er stille, udadvendte, tryghedssøgende eller mere risikovillige, når de kommer i de fremmede omgivelser.

Når danske familier år efter år ønsker at tage imod de grønlandske børn, er det ikke mindst, fordi de selv oplever udbytte af et sådant besøg. Mange fortsætter kontakten med de grønlandske børn, også efter de er kommet ud af skolen. På den måde skabes uvurderlige relationer, som er til gavn for en kulturel forståelse mellem Danmark og Grønland.

Tolkarbejdet som kulturformidling

Interview med Benigne Lange ved Kirsten Berntsen og Johs. Thorsen

Baggrund

Benigne Lange er født og opvokset i Ilulissat, men hun har siden 1977 boet og arbejdet i Fredericia. Hun har været benyttet som tolk i næsten 30 år i forbindelse med besøgene fra Grønland. Benigne har endvidere været fast reserveplejemor for de grønlandske børn, der ikke trivedes hos deres plejefamilier. I de mange år, Benigne har været aktiv i arbejdet med besøgene fra Grønland, har hun haft mere end 40 plejebørn boende i kortere eller længere perioder.

Tolkarbejdet er i 2006 blevet overtaget af Benignes datter Naja Lange. Benigne er fortsat medlem af Grønlandsudvalget og med hvert år under børnenes ophold i Troldehuset.

Tolkarbejdet

Den første gang, Benigne blev kontaktet, var, da en dansk plejemor gerne ville have hjælp til at oversætte et brev fra grønlandsk til dansk. Plejemoderen havde gennem andre hørt om den grønlandsk fødte kvinde, der boede og arbejdede i Fredericia.

På dette tidspunkt kendte Benigne ikke noget til besøgs- og venskabsbyordningen mellem Jakobshavn og Fredericia. Men det kom hun hurtigt til. Der gik nemlig ikke længe fra den første kontakt om tolkning, før Johs. Thorsen ringede for at bede hende om at komme med ud til en familie, hvor der var opstået vanskeligheder.

Det var det første besøg som tolk, hvor der i dette konkrete tilfælde også var en person mere med, der kunne grønlandsk. Det viste sig i løbet af samtalen, at Benignes baggrund fra Jakobshavn gav hende en fordel, når der skulle snakkes med børnene. Det var en sprogtone, som de kendte og var trygge ved. Benigne har i arbejdet med de grønlandske børn aldrig haft problemer med at skabe kontakt til et barn uanset de beskrevne vanskeligheder.

Arbejdet med tolkningen foregik og foregår fortsat på den måde, at hvis en plejefamilie oplever et eller andet problem, som ikke kan løses i familien, kontakter de en fra Grønlandsudvalget – som regel formanden – og forelægger problemet.

Formanden eller en anden fra Grønlandsudvalget tager herefter kontakt til tolken – før Benigne, nu Naja – og aftaler et besøg i familien. De konkrete problemstillinger, som familien oplever, bliver drøftet i fællesskab. Herefter tager Benigne en samtale alene med barnet på grønlandsk for at høre om de samme problemer – set fra hans eller hendes side.

Benigne er – ud over sin funktion som tolk i mange år – også en fast del af personalet, når de grønlandske børn er i Troldehuset. Her fotograferet i 1999 af Ingrid Thorsen.

Problemløser

Problemerne er ofte meget konkrete; det kan f.eks. være noget med maden, som er anderledes end den, barnet er vant til. De grønlandske børn er f.eks. ikke vant til grøntsager, salat og kartofler i samme omfang som danske børn. De vil gerne have kød i form af f.eks. frikadeller eller

anden form for fars – gerne uden noget tilbehør. Så snart der bliver sat ord på, findes der som regel altid en løsning på problemet. Barnet har været ked af at sige, hvad det drejede sig om og har låst sig fast, så plejefamilien ikke har kunnet komme i kontakt med barnet. Samtalen får som regel situationen til at løse op.

Der gøres meget ud at beskrive muligheden for tolkestøtte, når plejefamilierne orienteres. Mulighederne er også beskrevet i den pjece, som sendes ud til forældrene i alle 4. klasserne.

Jo, før man tager kontakt, jo nemmere vil det som regel være at få løst problemerne. De må helst ikke have vokset sig så store, at kontakten og tilhængen mellem barnet og familien ikke kan genoprettes.

Arbejdet som plejemor

Benigne har ud over tolkearbejdet været den person, der altid trådte til, hvis familien og barnet ikke har kunnet få samværet til at fungere. Hun har taget barnet hjem til sig i pleje i kortere eller længere tid. Det har givet barnet tryghed i den situation at vide, at det kunne snakke grønlandsk.

Hun har derfor altid haft eventuelle vanskeligheder tæt inde på livet. Nogen gange har det været nødvendigt for hende at skælde ud, hvis et barn var urimeligt eller ikke ville rette sig efter det, der blev sagt af hende.

Det er hendes erfaringer gennem mange år, at det virker med klare regler i stedet for langvarig snak og argumenter. Det gælder bl.a. i forhold til spisevaner, sengetider og opførsel over for andre. Hun oplever ikke, at de grønlandske børn har flere eller anderledes problemer end de danske børn.

Telefonproblemer

Benigne oplever en stigning i problemer, der opstår på grund af for hyppig brug af mobiltelefon. Telefonsamtalerne er i mange tilfælde med til at gøre barnet ked af det – i hvert fald, når forældrene ringer fra Grønland. Benigne har oplevet børn, der græd hver gang, deres forældre ringede, hvor de samme børn på alle andre tidspunkter var glade og smilende. Det har ikke været nemt at forklare forældrene, at det var deres opringninger, der gjorde barnet ked af det.

I de senere år har der i samarbejdet om besøgene været gjort meget ud af at understrege betydningen af at få begrænset antallet af samtaler til meget få gange, så besøget ikke er blevet påvirket i negativ retning af for mange telefonsamtaler.

Tolkearbejdet og muligheden for, at et barn kunne skifte familie, har været med til at forebygge, at et barn skulle hjem før tiden. Det med at blive sendt hjem, opleves som noget flovt for barnet, uanset om det er barnet og dets biologiske forældre selv, der ønsker det. Det mest optimale er at rejse med

de øvrige børn og kunne være fælles om både opholdet og rejserne til og fra Grønland.

Glæden i arbejdet

Benigne har oplevet tolkearbejdet som særdeles positivt. De mange glade børn, hun hele tiden har mødt, har været det hele værd.

Benigne fortæller, at når børnene efter besøget er på vej hjem til Grønland med bus fra Fredericia til Kastrup meget tidligt om morgenen, har de fortalt hende om alle deres oplevelser i Danmark. De har fortalt om naturen, træerne, undervisningen i de danske skoler, besøg i Legoland, ture i svømmehallen og meget mere.

For Benigne er der ingen tvivl om, at besøgene og alle de indtryk, der er knyttet hertil, har stor betydning for de grønlandske børn. F.eks. er et besøg i svømmehallen noget meget enestående for børnene, da der ikke er svømmehal i Ilulissat, og vandet om sommeren normalt er for koldt til at svømme i.

Hun fortæller, at en pige troede, at det med at svømme ikke var noget, hun behøvede at lære. Det var noget, man kunne.

Da hun kom i vandet, blev hun meget overrasket over, at hun faldt til bunds. Hun havde haft en fast tro på, at man automatisk kunne svømme rundt, når man kom i vandet. Heldigvis skete der ikke

noget, da hun hurtig blev hentet op igen. Herefter var det med svømmebælte og manchetter på, når hun gik i vandet.

Benigne har gennem årene flere gange besøgt sin familie i Jakobshavn og har i den forbindelse oplevet gensynsglæden fra børnene og også de unge, som hun har lært at kende gennem sit mangeårige tolkearbejde. ”Det er dejligt”, siger hun, ”når der kommer et ungt menneske hen og hilser på en og siger: jeg mødte dig i Fredericia, hvor du hjalp mig med sproget, så min familie kunne forstå, hvad jeg mente”.

Grønlandske råvarer

Som grønlænder sætter Benigne stor pris på de grønlandske råvarer, som ikke kan købes i Danmark. Hun sørger for altid at have de gode varer i sin fryser, og hvis det sker, at forsyningerne er ved at slippe op, har hun efterhånden så mange gode forbindelser, der kan skaffe hende forsyninger, når de kommer til Danmark.

En mor bad hende engang om at lægge penge ud for sin datter, så hun kunne købe en bestemt ting i flyet på vejen hjem. Hun ville så overføre pengene til Benigne. Men i stedet for en pengeoverførsel bad Benigne om at få beløbet i råvarer, næste gang hun kom til Grønland. Det kom hun ikke til at fortryde. Hun fik en sæk med fisk, ryper, sælkød og andre delikatesser, som hun havde glæde af gennem lang tid.

De grønlandske råvarer skal tilberedes på en bestemt måde. Benigne kan bedst lide den tilberedning, hun fik som barn. Derfor laver hun selv retterne fra grunden, så de smager på den rigtige måde.

Hun fortæller, at hendes mor, som var god til at lave mad, som regel kogte kødet i vand, så det blev en god velsmagende suppe, der blev serveret sammen med kødet, som hendes far i øvrigt selv havde skaffet gennem jagt. Der var ikke nogen former for grøntsager eller kartofler til. Det var ganske enkelt ikke muligt at få disse ting, da Benigne var barn. Der blev serveret hjemmebagt rugbrød eller rosinboller til kødet og suppen. Fisk – hellefisk og havkat – var også almindelig spise, det blev serveret kogt. Det skete, at man byttede fisk med kartofler gennem DGH (Dansk-Grønlandsk Handel), men det hørte til sjældenhederne.

Benigne er den ældste ud af en børneflokk på ti (fem piger og fem drenge), hun er født før Anden Verdenskrig og har oplevet, hvor fattigt det var under krigen og de første år efter krigen. Først efter 1950 begyndte der at blive bygget store forretninger, hvor der kunne købes forskellige varer som f.eks. kartofler.

Som 16-årig begyndte hun at arbejde på Børnesanatoriet, hvor syge børn blev passet, indtil de kunne komme hjem til forældrene igen. Her lærte hun at spise ”danskemad”, hun fik også lært at spise med kniv og gaffel, selv om det var svært

– i hvert fald, når der stod grønærter på menuen. De gode minder fra barndommens mad gør, at hun meget gerne sikrer sig, at der er grønlandske råvarer i fryseren. De gode råvarer kommer kun på bordet ved særlige lejligheder. Det er ikke til hverdagsmad. Benigne har tre søstre i Danmark, specielt den ene har det ligesom hende selv, at det er noget særligt at kunne servere og spise grønlandsk mad på samme måde, som deres mor lavede den. Råvarerne gemmes derfor omhyggeligt til den rette lejlighed.

Benigne fik ved en fejltagelse engang en række råvarer, som var tiltænkt en anden. Hun lagde straks råvarerne ud i sin fryser, så de kunne gemmes. Da

hun blev ringet op og fik at vide, at der var sket en beklagelige ombytning af adresser, måtte hun bede giveren om at komme ud til hende, så de i fællesskab kunne identificere de forskellige råvarer, der skulle hen til en anden person. Hun kunne ikke umiddelbart se forskel på det, hun i forvejen havde og det, hun havde fået ved en fejltagelse.

En enestående kontakt til Ilulissat

De mange års arbejde med tolkning har givet en enestående kontakt med Ilulissat. En sådan kontakt kunne ikke bygges op bare ved at rejse derop en gang imellem, slutter Benigne.

*Jørgen Brønlundskolen i Ilulissat.
Foto taget af Kirsten Berntsen i marts 2009.*

Børn fra Jakobshavn i Fredericia fra 1987 til 1997

Af Inga Olander

Ved et møde i 1987 var der et indlæg af Søren Nielsen, som talte på mange læreres vegne, og hvori han fortalte, hvor forfærdeligt det var for mange lærere at se de små, ulykkelige grønlandske børn i klasserne, og hvor svært – for ikke at sige umuligt – det var for dem at tage sig af disse børn, som helt tydeligt ikke havde det godt. Søren gav udtryk for, at Jakobshavn skulle ophøre med at sende deres børn herved.

Indlægget gjorde indtryk i Fredericia, men også i Jakobshavn. En lille politikerdelegation kom til Fredericia for at lægge mange, stærke ord ind for ordningen. Resultatet blev, at ordningen skulle fortsætte.

Skoleudvalget – først og fremmest Inger David- sen som formand – tog sagen op, og sammen med forvaltningen og nogle lærere blev man enige om, at når vi ikke kunne slippe for ordningen, måtte vi kunne forbedre den. Til dette formål blev der lavet en arbejdsgruppe bestående af en lærer fra henholdsvis Børkop, Middelfart og Fredericia samt Søren Nielsen og mig som skolebibliotekar.

Der blev tildelt tid til arbejdet, og resultatet blev en liste over relevante undervisningsmaterialer samt forslag til forskellige undervisningsforløb.

I de følgende år blev de involverede klasselærere indbudt til et eftermiddagsmøde, hvor materia- lerne blev introduceret.

I forbindelse med det 20. hold i 1988 blev danske børn, der havde haft grønlandske børn boende, inviteret på en tur til Jakobshavn. Turen kostede 1000 kr. for hvert barn, og Søren og jeg blev spurgt, om vi ville ledsage de ca. 15 børn, som det blev til. Pengene blev skaffet dels fra Grøn- landsforeningen v/Kristian Nielsen og dels fra Fredericia Kommune.

Turen var en stor oplevelse for såvel børn som lærere. Især var det for os lærere interessant at se, hvor skræmte 'vore' børn var, og hvordan de blev dristigere i løbet af opholdet.

Hele holdet blev særdeles flot modtaget – vi fik bl.a. en helikoptertur ind på indlandsisen, hvilket er ret kostbart.

Hjemkommet igen skulle arbejdet med det føl- gende års hold begynde. Jeg arbejdede nærmest 'con amore' – jeg fik en check i et par år – men Søren så tidligt, at ordningen skulle i faste ram- mer, hvis arbejdet skulle være interessant for an- dre, når vi holdt op.

Ordningen var fra begyndelsen udgået fra råd- huset i Jakobshavn, hvor Sofie var ankerperson. Sofie var borgmesterens sekretær og desuden dansk-grønlandsk tolk. Sofie gjorde et stort ar- bejde i alle årene, og jeg er bange for, at hun følte

det som en kritik, da vi ønskede ordningen overført til ledende skoleinspektør. Sådan var det ikke ment!

Vi ønskede ordningen gennem skolerne, fordi det gjorde arbejdet lettere. Vi ønskede, at få oplysninger om det enkelte barn, og hvilke vanskeligheder der måtte være, og vi ønskede, at børnenes lærere fulgte dem hened og blev nogle dage for at lette overgangen.

Tidligere var det politikere, der fulgte børnene, og de var ikke alle lige interesserede i børn; desuden syntes vi, det ville være godt, om de grønlandske lærere lærte os og Fredericia lidt at kende. Nogle af dem syntes dog ikke om ordningen.

Vi begyndte at arbejde på, at der skulle tildeles tid til den person, der havde det administrative arbejde med at kontakte skoler, fordele børn, rykke ud, når der var problemer osv. Timerne tilfaldt den

*Havnen i
Ilulissat.
Fiskerne tillod
først, at der
blev
fotograferet,
da de hørte,
at fotografen
kom fra
Fredericia.
Foto fra 1988
af
Inga Olander.*

skole, hvor den pågældende arbejdede – i første omgang Bøgeskov Skole.

Lidt efter lidt kom ordningen i faste rammer, så vi vidste, hvad der skulle gøres hvornår. Det var lidt svært at få Jakobshavn til at overholde deadlines for tilmelding, men jeg plagede dem ret meget, så i det store hele gik det godt.

Under hele dette forløb var der uvurderlig hjælp fra Ingrid og Johs. Thorsen, som havde været med fra begyndelsen i 1969, og som stadig har hånd i hanke med børnenes indledende ophold i Troldehuset. I 1993 – 25. hold – inviterede Jakobshavn Ingrid, Johs. og mig derop som byens gæster. Vi syntes, de havde glemt en meget vigtig person, nemlig Benigne Lange, som i mange år havde stillet sig til rådighed som tolk, og som i øvrigt nogle år tog imod nogle af de børn, som måske vanskeligt kunne klare sig i en dansk familie. Vi fik heldigvis ordnet det sådan, at Benigne også kom med.

At komme til Jakobshavn – eller Ilulissat, som vi efterhånden har vænnet os til at sige – med Ingrid og Johs. Thorsen var som et triumftog! Alle syntes at kende dem, og vi blev konstant inviteret ud til kaffe eller et måltid, så vi fik næsten ikke brugt noget af de diæter, Ilulissat Kommune havde udstyret os med. Jeg fulgte med 'som det tynde øl',

idet jeg kun kendte en brøkdel af indbyggerne. Det var en stor oplevelse, og også da vi var en tur i Saqqaq, var der nogen, som kendte dem.

I 1995 var der en klasse på Bøgeskov Skole, som arbejdede på at komme på lejrskole i Ilulissat, og da de stod og manglede penge til billetter fra Kangerlussuaq til Ilulissat, trådte Ilulissat til med et flot tilskud.

I 1995 kiggede min mand og jeg i borgerhåndbogen under venskabsbyer og så til vor forundring, at Herford og diverse nordiske byer var nævnt, men ikke Ilulissat, så vi ringede straks til Mary, borgmestersekretæren, som undskyldte meget, og siden har det vist været nævnt.

Da jeg i 1997 gik på efterløn, blev mit arbejde overtaget af Steen Eriksen.

Jeg var glad for at arbejde med grønlanderordningen. Der var mange plusser med de dejlige børn, f.eks. kom jeg rundt til alle skoler i Børkop, Middelfart og Fredericia og mødte her mange venlige og imødekommende lærere og skoleledere. Det var også interessant at komme til at kende 'min egen' forvaltning på en anden måde end som almindelig lærer. Jeg synes selv, jeg havde 10 gode år, hvor jeg fik både tak og påskønnelse. Hvad kan man ønske mere?

Samarbejdet med skolerne i Børkop, Middelfart og Fredericia

Af Steen Hedegård Eriksen

Dette, at skulle modtage x antal elever fra en hel anden verdensdel og med et mangelfuldt kendskab til det danske sprog, ville alle andre steder end her give anledning til store bekymringer på de modtagende skoler.

Min oplevelse efter flere års samarbejde med skolerne er, at de glæder sig til besøgene fra vores venskabsby.

Lærerne og eleverne har forberedt sig ved at arbejde med grønlandsemner, har haft besøg af foredragsholdere samt i mange tilfælde taget kontakt – ofte via internettet – til de elever, der skal gå på skolen, således at alle ”kender hinanden” og glæder sig til besøget.

Det har altid været let at ”afsætte” eleverne til skolerne i området. Mange lærere, forældre og skoleledere har ofte kontaktet mig længe inden besøget for at få oplysninger om tidspunkt for besøget for at kunne gøre oplevelsen for ”gæsterne” så positiv og oplevelsesrig som overhovedet mulig.

Kun en gang har jeg mødt en negativ holdning fra en skole, så det vidner om, hvor stor en succes besøgene har været.

Skoler uden for område.

Mange af de grønlandske elever kommer på besøg i andre kommuner i landet. Det gør de af flere årsager: Skal bo hos familie, bo hos venner eller bo hos større søskendes tidligere plejeforældre, og jeg har sågar haft nogle, der skulle bo hos plejeforældre, hvor deres far eller mor havde boet 20-25 år tidligere.

Mange af disse skoler gør et mindst lige så stort arbejde for, at det skal blive lige så stor en positiv oplevelse for barnet som på skolerne i Fredericia, Middelfart og Børkop.

Jeg blev ofte kontaktet af lærere og skoleledere, der ville høre om, hvad vi gjorde for børnene her. De ville også høre om, det, de gjorde, var i orden. En skoleleder på Nibekanten kontaktede mig for at høre, om det ville være i orden, at han tog en elev op på kontoret en time hver dag, ikke for at få skældud eller lignende, nej, for at lære eleven at bruge computer og for at lære ham de lege, som børnene legede på skolen, udelukkende for at drengen skulle have det ekstra godt under opholdet. Dette er ikke en enestående hændelse. Jeg kunne nævne mange flere.

Plejeforældre

Mange af de familier, der påtager sig opgaven som plejeforældre, er gengangere. De har ofte kontaktet mig længe inden besøget – ofte et til

Regnbuen hen over et af de mange smukke isfjelde. Foto fra september 2008 af Jan Mathiasen.

to år før – for at være sikre på at få lillebror eller søster til deres tidligere plejebarn. Når der var mangel på plejefamilier, blev jeg ofte kontaktet af ”gamle” plejefamilier, der gerne ville hjælpe ved at tage imod en gæst. Jeg har oplevet, at børn af ”gamle” plejeforældre har overtaget rollen som plejefamilie. Enkeltfamilier har været med så mange år, at de er nået op på at have været plejeforældre for 20 børn.

Selv om jeg ikke mere har noget med besøgene at gøre, bliver jeg stadig kontaktet af tidligere plejeforældre, der lige vil fortælle mig, at de har haft besøg fra Grønland, eller andre positive oplevelser som de lige syntes, jeg skulle høre om. De fleste af plejefamilierne har fået en oplevelse for livet og har ligeledes givet et eller flere grønlandske børn en oplevelse for livet, og for mange et livslangt venskab.

Personerne bag

Der er ingen tvivl om, at besøgenes succes, skyldes nogle ildsjæle, der sætter alt til side for netop denne sag:

Ingrid og Johs. Thorsen: De kender næsten alle i Ilulissat, og alle i Ilulissat kender dem. Alle, der har været plejebarn i Fredericia, har oplevet Ingrid's varme, har fået et kærligt klem eller trøst, når der var brug for det.

Benigne Lange: Ud over at være tolk har Be-

nigne også fungeret som plejemor, ofte for de børn der ikke trivedes i deres familier, og hun har også lagt et stort arbejde i forbindelse med besøgene.

Forvaltningen: Var der nogle problemer, har jeg altid kunnet ringe til Runge eller Kirsten Berntsen.

Lasse Østergaard: Havde det ikke været for Lasses store arbejde og engagement for projektet, er jeg ikke sikker på, at det havde været en så stor succes, som det vitterlig har været.

Kontrasterne er slående ved Isfjorden. Her mødes fjordens kolde, mintblå og rå isbjerge med den varme, røde og bløde vegetation på land.

Foto af Jan Dupont Mathiasen sep. 2008.

Min Fredericiatur i 1977

Af Inger Degn

Jeg husker det, som det var i går. Vi tog af sted her fra Ilulissat i 1977 fra den gamle heliport. Jeg stod der med mit flotteste pæne tøj. Ved siden af mig stod min veninde Tola. Vi glædede os rigtig meget, for vi havde allerede før afgang fra Ilulissat bestemt os for, at vi skulle i bad i Kangerlussuaq om aftenen før afgang til Danmark næste morgen.

Jeg havde før været i Danmark og kendte derfor til, hvordan flyveturen måtte være. Min veninde glædede sig meget, og vi aftalte på forhånd, at vi skulle sidde sammen i flyet, men det fortrød hun vist, for da vi skulle hjem, ville hun ikke sidde ved siden af mig. Jeg kastede nemlig op flere gange under turen til Danmark.

Vi blev hentet i lufthavnen og skulle videre til Troldehuset. Det var en oplevelse, for vi kom flere gange ned til stranden og fik lov at soppe. Det meste, jeg huskede, var, når vi skulle have is om eftermiddagen, og vi grønlandske børn råbte: siku siku, som betød is, og Ingrids børn, som vi legede meget med.

Det var også meget sjovt, da vi tog til Zoo samt Århus Tivoli (Friheden). Vi fik at vide, at vi ikke måtte have penge med, da vi ville få billetter til de forskellige ting, og vi havde smurt madpakke.

Det var hårdt, da vi skulle sige farvel til hinanden. Men heldigvis skulle jeg bo ikke så langt fra Tola, og vi havde mulighed for at se hinanden.

Jeg kom til at gå i klasse med en anden grønlandsk pige, Frida, og en grønlandsk dreng, Aqqa, så vi hjalp hinanden og tolkede, hvis der var brug for dette.

Jeg kom til at bo hos en familie, som desværre ikke havde nogen børn, men de havde en hund, som jeg havde meget glæde af. Heldigvis havde vi to nabopiger, som jeg gik i klasse med, og som jeg legede rigtig meget med.

Når jeg tænker tilbage på min tur til Fredericia som 10-årig uden forældre i tre måneder, vil jeg sige, at det var hårdt ikke at kunne høre deres stemmer, men jeg vidste, at de havde det godt, og at jeg ville komme tilbage til dem.

Jeg var vant til dansk mad hjemmefra, men der var også mad, som jeg ikke var vant til hjemmefra, og som vi fik. Jeg husker især grønne bønner, aspargessuppe og cornflakes, som jeg skulle spise. Jeg var vant til hjemmefra, når jeg ikke kunne lide maden, skulle jeg lade det være, men i Danmark fik vi allerede fra Troldehuset at vide, at vi skulle spise alt, hvad der blev serveret til os.

Jeg fik også madpakke med. Der var nogen gange pålæg, jeg ikke kunne lide, og vi måtte ikke smide madpakken ud på skolen, så jeg tog den med og gemte den blandt mit tøj i min garderobe. Min

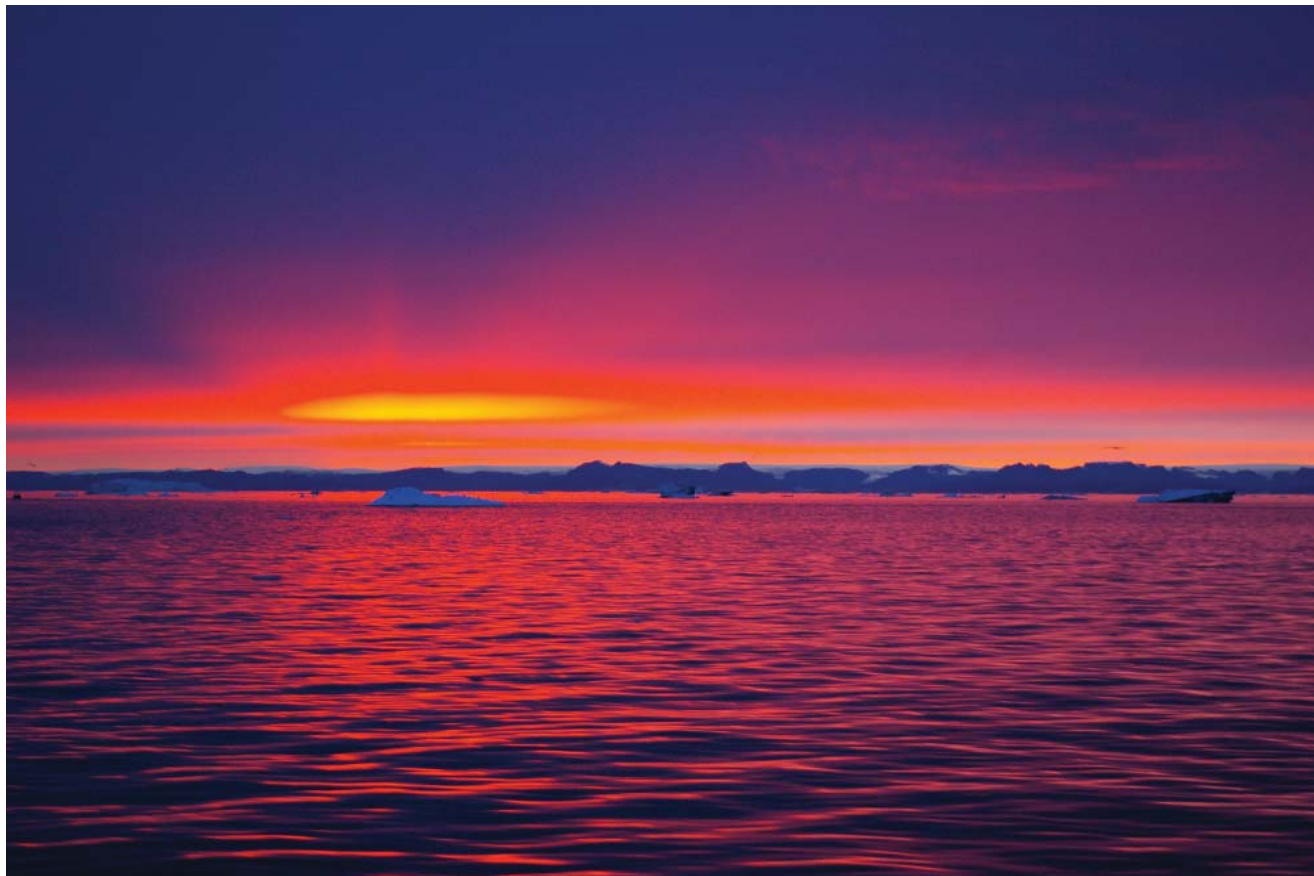
plejemor fandt dem engang, og jeg kunne høre, at hun fortalte det til min plejefar, men der var ikke nogen, der snakkede noget om det, så det blev en vane, at jeg lagde min madpakke i garderoben, når jeg ikke kunne spise den i skolen.

Det sjoveste, jeg husker, var, at min plejefar altid

tog mig med til bankospil. Det var om tirsdagen, og det plejede at være den dag, vi skulle have suppe, men på vej til banko tog vi altid til en pølsevogn og fik pølser. Jeg husker en dag, jeg vandt en halv gris.

Min plejefar havde også altid hindbærsmutter med,

Solnedgang i Ilulissat. Foto fra september 2008 af Jan Mathiasen.

når han kom hjem klokken 15.00 til eftermiddagskaffe. Så hindbærsmutter minder mig meget om Fredericia.

På den tilisede kutter, der bragte Nana Hanghøj og John Bech Hansen tur/retur fra Ilulissat til Ilimanaq, står skippers søn på fordækket. Han har været i Fredericia, men ville ikke sige noget på dansk. Foto af Nana Hanghøj, januar 2006.

Jeg husker mine klassekammerater som meget venlige og søde og ikke mindst hjælpsomme, når der var noget, vi ikke kunne finde ud af.

Jeg har desværre mistet forbindelsen til mine plejeforældre, da de gik fra hinanden, efter jeg tog hjem. Jeg har nok taget hele pusten fra dem.

Jeg har selv tre børn, men de har aldrig været i Fredericia. Jeg synes personligt, at børnene er for små endnu til at komme væk fra deres forældre i så lang tid.

Men jeg kan fornemme og mærke på mange børn, at de har stor glæde og gavn af at komme til Danmark. Men jeg vil som lærer foreslå, at man lavede fredericiaturen om til om efteråret og ikke lige før sommerferien.

Jeg kan også fornemme på vores elever, at de allerede i 4. klasse begynder at glæde sig, til det bliver deres tur. Det er lige før, de snakker om hvilken kuffert, tøj osv., de skal have med, når det bliver deres tur.

Det er det 41. hold, der har været af sted nu, så mange sender jo deres børn af sted, da man mener, at det er af god og stor gavn for deres børn at komme ud at lære ny kultur, sprog og også om sig selv.

Oplevelser med grønlanderbørn i Grønland og i Danmark

Af Karen Else Lind Christoffersen

At have boet på Grønland selv bare et par år, som jeg og min familie fik lov til, har givet os så utrolig meget. Vi lærte tålmodighed, fik et andet syn på naturen, lærte at glæde os over små ting. Vi lærte at "vente og håbe", som min gode kollega Samuel Biilmann så ofte sagde.

Vi mødte fantastiske mennesker, stor hjertelighed og megen venlighed. Vi fik venner der, som vi stadig så mange år efter har forbindelse med.

Det var en stor beslutning, da min mand og jeg og vores tre børn på dengang ni, otte og seks år rejste til Ilulissat, hvor vi skulle bo i den tid, jeg var præst for den danske del af menigheden i Nordgrønlands provsti. Børnene startede i skolen, og der var fantastiske lærere, der gjorde et stort arbejde for at få vores børn integrerede i deres klasser, og især én lærer husker vi med taknemmelighed. Vores ældste datters grønlandsklærer, der kæmpede en stor kamp for at give hende ekstra undervisning i grønlandsk.

Fællesskab på tværs af aldersskel

Vi boede på Sygehusvej. Et dejligt sted med masser af legekammerater for vores børn. Og vi så

med glæde, at her delte man sig ikke op i aldersgrupper under leg, men alle, store og små, legede sammen. Det er ikke noget, vi ser meget af i Danmark, men vi kunne mærke, at det var vældigt givende for alle aldre. De små lærte af de store, og de store lærte at tage sig af de små.

Både min mand og jeg havde glæde af at se mange af vores børns legekammerater i vores hjem. Men de børn, som jeg selvfølgelig skulle have mest med at gøre via mit arbejde, var konfirmanderne. Nu underviste jeg faktisk kun børn af danskere eller tosprogede børn. Børn, der alle kendte til Danmark og til en stor del af den danske kultur. Og sandsynligvis også levede efter den for en stor del derhjemme. Men jeg tror, at for dem alle har det været en rigdom at kende begge kulturer godt; det har styrket dem på mange måder.

Men danmarksbesøget for 5. klasserne var nok det, vi så den største betydning i for børnene. Vores søn gik i 5. klasse, og de fleste af hans kammerater var grønlandere, som ofte kom i vores hjem. Tiden kom, da klassen skulle af sted til Danmark, og alle børn var spændte, og alle forældre nok lidt bekymrede. Det var for de fleste første gang, deres barn skulle så langt væk fra dem, og så i så lang tid. Ville det gå godt, ville de komme til gode hjem, ville de have hjemve og hvad med sproget?

Det skænkede børnene nu ikke mange tanker. De var blot spændte og glædede sig meget. De havde jo set frem til det i flere år og hørt om dan-

*Zionskirken
i Ilulissat
med isfælde i
baggrunden.
Foto taget af
Museerne i
Fredericia i
marts 2009.*

marksbesøget fra deres ældre kammerater. Som forældre syntes vi, det var lang tid at undvære sit barn, og mon ikke de andre forældre har haft det ligesådan. For børn i den alder er jo ikke de største brevskrivere, og e-mail var ikke opfundet. Kontaktmuligheden var brev og telefon, og det sidste var dyrt.

Men endelig oprandt dagen, da vi skulle hente børnene i lufthavnen. Og hvor var glæden stor, og man kunne tydeligt se på børnene, at de var

proppet med oplevelser, og også at deres bagage var næsten fordoblet.

Nye indtryk med hjem i hverdagen

Noget af det, vi oplevede, at opholdet i Danmark havde gjort ved vores søns kammerater, var selvfølgelig, at de havde et større ordforråd i dansk, og de var ikke så nervøse for at sige ord forkert. Men vi oplevede det også i deres lege, men mest

af alt i deres tegninger. I starten af skoleforløbet var vores søn vist den eneste, der tegnede skove, marker, køer og grise. Men der gik ikke lang tid, før han også var fanget ind af Grønlands storslåede natur og begyndte at tegne fjelde, isbjerge, kajaker og sæler. Men efter opholdet i Danmark var der flere af børnene, der tegnede træer og husdyr, også selv om der var isbjerge i baggrunden.

For mig at se betød det, at opholdet i Danmark havde givet dem mange og store nye indtryk. Nu havde de med egne øjne set noget af det, de ellers kun kendte fra bøger og billeder. Og det havde styrket dem i deres eget selvværd, og i deres måde at anskue tingene på. Det inspirerede dem på en ganske særlig måde. De var og skulle være grønlandere, leve der og uddanne sig der. Jeg tror, at opholdet i Danmark styrkede mange af dem til at gå fremtiden i møde med optimisme. De gav ikke slip på deres kultur og arv – heldigvis – satte måske endda større pris på alt det, men nu vidste de, at nogen ting kunne gøres anderledes. En lille del af resten af verden havde vist sig for dem.

Vores børns fritid gik jo sammen med deres kammerater. Om vinteren kørte de hundeslæde, og byggede snehuler, og hvad de nu ellers kunne finde på. Om foråret sprang de på isflager ved Zionskirken, selv om det var strengt forbudt. Men forbud øger jo spændingen. Om sommeren var det ofte cykelræs ned ad skolebakken, som heldigvis sluttede ved sygehuset. Det blev nu aldrig aktuelt for nogen af de cyklende børn at skulle indenfor på grund af deres kørsel.

Tiden kom, da vi skulle vende tilbage til Danmark. Det var meget vemodigt for os alle, for vi havde knyttet mange varme bånd til mange grønlandere. Vi vidste også, at vi nu skulle vende tilbage til en meget mere presset måde at leve livet på, og til et land, hvor man ikke ser på hinanden, når man går på gaden, og hvor man ofte oplever, at enhver har nok i sig selv. Vi vidste, at vi ville komme til at savne mange mennesker; vi ville savne varmen, der strømmede os i møde, gæstfriheden, og det, at man kunne dele, hvis nogen havde for meget af noget, og andre ikke havde noget.

Vi oplevede det selv en jul, hvor vi ikke i tide havde fået fat i ler til juledekorationer. Det rygtedes åbenbart, og flere kom med en klump ler til os. For juledekorationer, jamen det skulle vi da have. Heldigvis kunne jeg gøre lidt gengæld den følgende jul, hvor byen manglede gran. Jeg skulle til Aasiaat og holde adventsgudstjeneste, og da jeg fløj hjem, lignede jeg et juletræ, for der skulle jo meget gran med hjem til dem, der manglede. Både pilot og stewardesse var meget forstående, og jeg fik lov til at tage det hele med, selv om det vejede godt til.

”Rejse til Danmark?” NEJ, hvad skulle vi da der, var børnenes kommentar, da vi fortalte, at nu skulle det ske. ”Jamen, der er jo ingen hundeslæde, isbjerge, der er jo ingen, der snakker grønlandsk”, var deres kommentarer.

Det var også med et stik i hjertet, at vi voksne

forlod det land, som havde givet os alle så meget, og som vi var kommet til at holde utrolig meget af. Selv så mange år efter bor der stadig et stykke Grønland inden i os alle sammen. Vi er landet og mange mennesker stor tak skyldige.

I Danmark som plejefamilie

Samme år, som vi kom hjem, havde vi et ”fredericiabarn” hos os. Vi havde kendt hendes forældre, og de havde ønsket, at hun skulle bo hos os. Det var en stor oplevelse for os at have hende boende. Se hendes forundring over skove og marker. At have hende med på indkøb i Frederikshavn. Det var så overvældende for hende at se alle de butikker, at hun bogstavelig talt drejede rundt og rundt hele gågaden igennem. ”I er meget rige”, sagde hun, og vi forsøgte at forklare, at det var vi ikke. Jo, måske nok på materielle ting, men ikke på livskvalitet, som vi havde oplevet det på Grønland. Men helt forstod hun det vist ikke.

Det var en meget genert lille pige, der kom til os, og i de første to uger kunne vi ikke få andet ud af hende end ja og nej. Men efter hun kom med i skolens kor, åbnede der sig noget, og så kunne vi tale sammen. Sådan om de almindelige ting. Men sproget rakte ikke til at udtrykke følelser. Og det var lidt en skam, for hvis hun blev ked af det, kunne hun ikke forklare hvorfor, så derfor blev det også til en hel del timer, hvor vi bare sad og holdt om hinanden.

Jeg ved ikke, om det er generelt, at børnene mangler lidt ordforråd, før de sendes herved, hvor de fleste af os også kun har et meget lille grønlandsk ordforråd, så det til tider kan være svært at kommunikere. Men så er det jo en velsignelse, at telefonen er opfundet, og at de kan ringe hjem og blive trøstet, og at vi så af en af forældrene kan få at vide, hvad der var galt, så vi kan rette lidt op på det eller trøste.

Året efter havde vi igen et ”fredericiabarn”, og igen var det en oplevelse at tage ham med til en svinefarm og fortælle, at det frosne kød, som man køber i butikken på Grønland, kommer fra sådanne dyr. Det forstod han ikke helt, for grisene lugtede jo, og det gjorde kødet jo ikke. Vi havde ham også med i en kostald. Så store dyr havde han ikke set før, og det skræmte ham måske lidt, indtil han så en næsten nyfødt kalv, som han kunne klappe. Mælken fra disse køer var der ingen af vore grønlanderbørn, der brød sig særligt om, så vi måtte købe langtidsholdbar mælk til dem, hvilket glædede vores yngste. For det havde hun jo drukket på Grønland, og det var altså rigtig mælk.

Børnene rejser hjem med styrket selvværd

Vores indtryk af opholdet i Danmark for disse to børn var, at de kom generte herved, men rejste hjem med hovedet fyldt med oplevelser og et meget styrket selvværd, fordi de over for sig selv havde bevist, at de kunne tackle mange ting, og at

de ikke mere var bekymrede for at snakke dansk. Hellere sige noget forkert end slet ikke sige noget, sagde vi til dem. Det gjorde de, og sproget voksede frem. Det tror jeg vil gøre mange ting lettere for dem i deres fremtid, at de både forstår dansk og også kan udtrykke sig hæderligt på sproget.

Mit indtryk af min søns 5. klasse på Grønland før og efter deres ophold i Danmark var også, at deres selvtillid blev styrket, at de havde fået en

personlig viden om nogle ting, de før kun havde hørt om, og det så ud til at gavne dem.

Et af de børn, der kom mest i vores hjem på Grønland, sagde, da jeg spurgte ham, hvad han syntes om Danmark: ”Det er et pænt land. Folk var flinke mod mig. Men hvorfor har de alle sammen så travlt?”

Ja, hvorfor? Der har vi noget at lære fra Grønland: Carpe diem - Grib dagen!

*Alterpartiet
fra
Zionskirken
i Ilulissat.
Foto
taget af
Museerne
i
Fredericia
marts 2009.*

Oplevelse af Ilulissat

set fra en fredericiansk skoleleders side

*Interview med Jan Mathiasen
ved Kirsten Berntsen*

Konklusion

”Efter besøget i Ilulissat har jeg ændret syn på det at have de grønlandske børn på besøg på skolen i ca. otte uger hvert år. Jeg er blevet mere nysgerrig efter at vide noget mere om dem, og jeg er opmærksom på, hvad vi kan gøre for dem, mens de er her”.

Sådan lyder Jan Mathiasens konklusion efter, at han i september 2008 var på besøg i Ilulissat sammen med sin kone. Helle Futtrup Jørgensen, viceinspektør på Skærbæk Skole, hendes mand og søn var også med på turen. Det var den årlige lodtrækning blandt lærerne og lederne, der havde haft grønlandske børn i klassen, der gav muligheden til Jan og Helle. Ingen af dem havde tidligere været i Grønland.

Før besøget

Det at modtage grønlandske børn på skolen var det, Jan selv kaldte en rutine. Det hørte med til en leders arbejde. Han var med til at modtage børnene og sikre, at de havde det godt på samme måde som de andre børn på skolen.

Det har været smertefrit arbejde at have de grønlandske børn. Der er ikke sendt børn hjem på grund af problemer eller lignende fra Bøgeskov Skole.

”Men”, siger Jan, ” jeg har haft mine overvejelser om, hvad det gjorde ved børnene, at de var så længe væk fra hjemmet”.

Torskefangst og sæljagt

Men så kom muligheden for at komme til Ilulissat, og her oplevede han den stærke relation, der er til Fredericia. Ca. halvdelen af befolkningen i Ilulissat har været i Fredericia. Det betyder, at flere generationer har været af sted gennem de 40 år, ordningen har fungeret, og det er noget, man mærker, når man fortæller, at man kommer fra Fredericia, siger Jan.

De blev mødt med en enestående gæstfrihed og med den ene mere fantastiske oplevelse efter den anden.

Allerede de første dage fik de mulighed for at komme ud til Isfjorden og gå langs med den. ”Det at komme fra de gyldne og varme efterårsfarver i de lavlignende vækster og så komme ud til farveorgierne i isfjeldene – mintgrønt, blå og hvidt – var en fantastisk oplevelse. Hele tiden nye farver afhængig af, hvordan solen ramte”, fortæller Jan.

Det blev også til naturoplevelser på vandet. De

Ud for Isfjorden i september 2008. Det lykkes fiskekutteren flere gange at komme meget tæt på pukkelhvalen. Foto Jan Mathiasen.

var med lærerparret, Pia og Flemming, ude at pilke torsk i deres motorbåd. Det var en oplevelse, man ikke glemmer, det at sejle med udsigt til isfjeldene i blikstille vand og høre den helt specielle lyd, det giver at være så tæt på isfjeldene. De giver en knirkende lyd fra sig.

De indfangede torsk blev tilberedt og serveret med sennepssovs og kartofler hjemme hos Pia og Flemming samme aften.

Skolelederen på Jørgen Brøndlundskolen, Hans Eriksen, inviterede sammen med en af sine lærere

de fem fredericianske gæster ud på sælragt i to mindre motorjoller.

Iført overtræksheldragter og redningsveste sejlede de ud i det blikstille vand. Knap var de kommet ud af havnen, før det første riffelskud blev affyret. Det uventede og sønderrivende knald kom fuldstændig bag på Jan og hans kone. De kastede sig reflektorisk og næsten samtidigt ned i motorjollens bund, hvor de først, da ekkoet fra isbjergene returnerede, blev bevidste om, at knaldet kom fra skolelederens riffel, og at han langt ude i horisontlinien havde spottet et sælhoved, som han nu havde indledt en intens jagt efter.

Dagen forinden havde de oplevet Hans Eriksen som skolelederen, der stolt og fortællende fremviste sin nye, flotte ombyggede skole, og som kunne berette om, hvordan det var lykkedes ham at få bevilget 80 mio. kr. til byggeriet, og nu ude i Isfjorden var Hans Eriksen naturmennesket, der dybt fokuseret var i fuldstændig pagt med den omgivende natur. Jægeren havde afløst embedsmanden.

Rent jagtmæssigt var der ikke noget udbytte. Men udbyttet i form af oplevelsen står særdeles stærkt tilbage.

De så også, hvordan fiskerne brugte deres lang-

liner, når de skulle fange hellefiskene – en af de helt store indtægtskilder i Ilulissat. En fisk, som de også fik mulighed for at spise i røget tilstand. En herlig spise.

Det blev til yderligere en sejltur – denne gang med en turistbåd til Rodebay. Her kom de så tæt på en flok pukkelhvaler, at de næsten kunne røre ved halefinnerne, når de dykkede. Sceneriet udspandt sig inde midt i en stor ring af imponerende isbjerge, og oplevelserne er forevigt i mange billeder. Men disse enestående minutter, hvor man befinder sig midt inde i en så stor og smuk natur, er svære at beskrive. ”Men høje blev vi alle”, siger Jan med lys i øjnene.

Efter besøget

De fantastiske naturoplevelser og den store gæstfrihed har ændret Jans syn på besøgene fra Ilulissat. ”Da læreren Flemming pludselig stod ude på Bøgeskov Skole for at snakke med sine elever, var det som alle de store og positive oplevelser fra Ilulissat kom igen. Jeg vidste slet ikke, hvordan jeg kunne få gjort gengæld”.

Besøget i Ilulissat har været en øjenåbner af de helt store og har både i billeder, minder og personlige relationer vendt op og ned på den opfattelse, som de havde med sig til Ilulissat.

Grønlandsforeningen ”Jakobshavn”

Af Johs. Thorsen

”Grønlandsforeningen ”Jakobshavn” er blevet en realitet”. Det er den første sætning, der står i foreningens protokol, og videre kan man læse: ”Torsdag den 14. februar (1974) indkaldte et udvalg til stiftende generalforsamling i Troldehuset på Trelde Næs”.

Borgmester Rich. Pedersen deltog i mødet og udtrykte behovet for at få en venskabsforening i den videre udvikling af samarbejdet med vor grønlandske venskabsby, Jakobshavn.

Der deltog 57 i mødet, og der var opbakning til at etablere foreningen og til udvalgets forslag om vedtægter.

Formålsparagraffen lød sådan: ”Foreningen har til formål, gennem forskellige arrangementer, at udbygge venskabet mellem Fredericia og Jakobshavn”.

Den første bestyrelse fik følgende sammensætning: Formand: Kristian Nielsen, kasserer: Ruth Mikkelsen, øvrige medlemmer: Marie Andersen, Aage Jensen, Alex Thomsen, Kjeld Pedersen og Johs. Thorsen. Kontingentet blev fastsat til 25 kr.

Den nye forenings første medlemsmøde blev af-

holdt den 29. maj 1974, hvor man diskuterede hvilke forhold og emner, man skulle arbejde med. Der var interesse for at høre mere om Grønland og gerne af grønlandere, og at man måske kunne skaffe penge ved, at man i forbindelse med 6. juli kunne sælge æbleskiver, læskedrikke og is.

Hjælp til grønlandske familier

Første års overskud blev på 1068 kr., og i 1976 og 1977 sendte man 2500 kr. til hjælp til de grønlandske forældre, som havde vanskeligt ved at betale forældrebetalingen til deres barns rejse til Fredericia.

Den 4. maj 1984 markerede foreningen sit 10-års-jubilæum for medlemmerne ved en fest på Kobæk. Der var fin tilslutning til festen, hvor man fik serveret sprængt svinekam og isdessert. Fra Jakobshavn deltog kommunalbestyrelsesmedlem Mikael Eriksen og hans kone Sara.

I 1976 besluttede man at lave et medlemsblad, som skulle være et bindeled mellem bestyrelsen og medlemmerne. Der blev lavet tre eller fire blade om året.

I 1980 begyndte man at arrangere ture med bus til Legoland for de grønlandske børn og deres plejesøskende og forældre. Foreningen ydede et tilskud til dette arrangement, men i takt med at foreningens økonomiske formåen blev dårligere, overtog Fredericia Kommune udgifterne.

Dog sådan at foreningen – og det betød i praksis foreningens formand, Kristian Nielsen – stod for planlægningen og gennemførelsen af turene. Dem var der mange af, indtil de sluttede i 2005, fordi der ikke var det samme behov for at arran-

gere turene, da mange af plejeforældrene selv tog til Legoland.

Da nogle plejeforældre udtrykte ønsket om, at de gerne ville låne en cykel, mens de grønland-

De grønlandske børn elsker at cykle. Karina og Susse, som var på besøg i 1990 hos Ole og Inger Davidsen, er ingen undtagelse. Foto af Inger Davidsen.

ske børn var hernede, så var det igen foreningens formand, som skaffede, ordnede og udlånte dem. Det var mellem 15 og 20 cykler hvert år. De grønlandske elever "elsker" at cykle, og selv om det kan se lidt halsbrækkende ud, og plejeforældrene kan være ret så bekymrede, så er der heldigvis ikke sket alvorlige ulykker.

Bestyrelsen arbejdede med en ide, om det var muligt at sende elever fra Fredericia til Jakobshavn, og da det lykkedes at få et tilskud på 20.000 kr. fra Fredericia Kommune og 5.000 kr. fra både Børkop og Middelfart kommuner, og Fredericia Skoleudvalg ville betale for to ledsagere, Inga Olander og Søren Nielsen, så rejste de og 12 elever til Jakobshavn den 10. oktober 1988. Turen blev på alle måder vellykket og var en stor oplevelse.

Den 6. marts 1999 kunne foreningen holde 25-års-jubilæum, og det blev fejret i Døvehuset, hvor det grønlandske folketingsmedlem, Ellen Kristensen, deltog og holdt festtalen, endvidere medvirkede et grønlandsk kor. Menuen bestod af grønlandske specialiteter.

På generalforsamlingen i 2002 kunne man konstatere, at medlemstallet var stærkt vigende, og dermed var der heller ikke tilstrækkelige økonomiske midler til rådighed for at drive foreningen videre.

Medlemstal:	1974: 57	1977: 80
	1982: 98	1984: 125
	1998: 35	2002: 25

Kristian Nielsen og Inger Davidsen ved 25-års-jubilæet den 6. marts 1999 i Døvehuset i Fredericia. Foto af Johs. og Ingrid Thorsen.

Kristian og Erna Niensens store indsats

Legolandsturene var ophørt, og kommunen havde overtaget udlånet af cykler, dvs. foreningens aktiviteter var overtaget af andre. Men gennem alle årene havde Kristian Nielsen været foreningens formand, og han havde ydet en meget stor indsats. Man kan roligt sige, at foreningen ikke alene var Kristians, men også hans kone Ernas hjertebarn. Den havde en rigtig stor plads i deres liv og tilværelse. Der er blevet afholdt mange bestyrelsesmøder og generalforsamlinger i deres hjem, og Kristian har været initiativtager og primus motor ved foreningens mange arrangemen-

ter og været med til at skaffe penge til gennemførelsen af dem.

Grønland og grønlændere betød meget for dem, og det var ikke kun Grønlandsforeningen Jakobshavn, der var ”plads til”, men de har i årenes løb haft ikke mindre end 14 plejebørn i deres hjem.

Derfor kan Kristians indsats, engagement og virke ikke udtrykkes bedre end i den hilsen fra Ilulissat, der lød ved Kristians Nielsens begravelse den 11. oktober 2008:

”En hilsen til plejefar fra Grønland”

I denne stund, hvor begravelsen finder sted i Danmark, har vi på samme tidspunkt, her i Grønland, tændt stearinlys i den tidlige morgenstund og har vores tanker og medfølelse hos jer.

Vi mindes dejlige dage hos plejemor og plejefar og plejesøstre, hvor vi er kommet gennem mange år – i et meget gæstfrit hjem, hvor plejemor og plejefar altid stillede op med alverdens ting, for at vi skulle føle os glade.

Særlig tak til vores plejefar, for alt hvad han har gjort for os, altid omsorgsfuld, imødekommende og i godt humør.

Plejefar har kørt os af sted til alverdens steder, hvor der var mulighed for fritidsaktiviteter, gode oplevelser, nye oplevelser – vi kedede os aldrig, når plejefar var i nærheden.

Plejefars interesser standser ikke kun ved egne plejebørn, men aktiviteterne strakte sig til arbejdet omkring venskabsbyen Ilulissat/Jakobshavn, foreningsopgaver og opgaver omkring skolebørnenes ophold i Danmark – hans drivkraft var hans energi og livsglæde.

Vi har alle kun mødt tryghed og glæde i vores plejeforældres hjem, selvom vi befandt os meget langt væk fra vores egne familier – og det vil vi takke for. Vi vil sige dig tak – plejefar – for den person, som du var for os alle – mild og kærlig. I denne svære tid går vores tanker også til plejemor Erna, Ellen og Mette og deres familier.

På alle jeres mange plejebørns vegne:

Kirsten, Inger, Karen, Alma, Pia, Dola, Martha, Ellen, Asta og Ella og deres familier.

Også hilsener fra:

Holger, Marie, Hans og Mina, Antoinette og Knud fra Jakobshavn/Ilulissat.

Pressens betydning for gennemførelsen af opholdene

Af Jørgen Runge Madsen

Introduktion af sæson 2009

Allerede den 17. januar 2009 var den første artikel om besøg i Fredericia i 2009 af skolebørn fra Ilulissat/Jakobshavn i Fredericia Dagblad: ”Grønlandske børn på trapperne – og i år er det jubilæumsår”, og underrubrikken lyder således: ”70 børn fra Ilulissat er klar til at rejse til værtsfamilier i Fredericia, Vejle og Middelfart kommuner”.

I artiklen oplyser journalist Nana Hanghøj læserne om børnenes ankomsttidspunkt i marts, at opholdet for de 10-11-årige børn begynder med nogle dages ophold i Fredericia Kommunes lejrskole, Troldehuset, på Trelde Næs, hvorefter de skal ud til plejefamilier i Fredericia Kommune og til de to kommuner, som har bistået gennem næsten alle årene: Middelfart og Vejle (Børkop).

Grønlandsudvalgets formand, John Bech Hansen, bliver interviewet og oplyser, at børn i de tre kommuners fjerde klasser har fået brev med hjem med henblik på, at forældrene kan melde sig som plejeforældre til de kommende to hold, som skal bo hos værtsfamilierne i otte uger.

John Bech Hansen fortæller også, at det er lykkedes for ham at få den kendte grønlandske san-

gerinde, Julie Berthelsen, til at være protektor for besøgsordningen, hvor Julie Berthelsen vil engagere sig aktivt i ordningen på en eller anden måde, som endnu ikke er aftalt. John Bech Hansen slutter med at fortælle om dette års informationsmøde, der foregår i Fredericia Idrætscenter onsdag den 28. januar kl. 18.30, hvor han vil fortælle om Ilulissat og om de forventninger, børnene kommer med.

Kontakt til kommende plejefamilier

Næsten samtidig med, at børnene har fået brev med hjem fra skolen, sættes der annonce i Fredericia Dagblad og forskellige ugeaviser om børnenes ankomst i marts, og hvor man opfordres til at melde sig som plejefamilie til den kommende sæson under mottoet: ”Bliv plejefamilie. Vind en rejse for to til Grønland med alt betalt!!” Annoncen fortæller naturligvis også, at i år er det 40 år siden, at børnebesøgene fra Ilulissat startede, og at der siden 1969 har været omkring 2400 børn på besøg hos plejefamilier i Fredericia, Middelfart og Børkop (Vejle).

Det svarer til, at ca. halvdelen af befolkningen i Ilulissat Kommune (indtil 2009) har været herhede, siden ordningen startede. Det er ikke så mærkeligt, at Fredericia har givet navn til en af gaderne i Ilulissat, og at man føler sig meget velkommen i byen, når man har fået fortalt, at man kommer fra Fredericia. Det har mange besøgende herfra personligt oplevet. I denne sammenhæng

Skolen i Ilimanaq (Clausshavn). På gavlen står skolens navn: "Lars Hansen-Ip Atuarfia". Det betyder Lars Hansens skole. Lars Hansen var kateket på skolen fra starten i 1947 og frem til midt i 1950'erne. På skolen var der i foråret 2006 fem drenge og syv piger. Foto af Nana Hanghøj, januar 2006.

dækker "Fredericia" også de omkringliggende kommuner.

I år var annoncen ikke kun underskrevet af grønlandsudvalgets formand, John Bech Hansen, men også af ordningens nye protektor, sangerinden Julie Berthelsen.

Danmarks Radio P4 Trekanten

Radioen er også til meget stor hjælp, når det drejer sig om at få udbredt kendskabet til ordningen

for at få kontakt til interesserede plejefamilier. Man skulle jo tro, at de potentielle plejeforældre allerede var velorienterede gennem brevet fra skolen, men det er ikke altid, at børn i fjerde klasse husker at aflevere meddelelser fra skolen derhjemme. Som optakt til sæson 2009 sendte Danmarks Radio P4 Trekanten den 26. januar et interview med et tidligere plejebarn, Tom, der havde været i Fredericia i 1979. Han er i dag 41 år og politimand i Ilulissat. Han fortalte i radioen om den store betydning opholdet havde for ham for 30 år siden i et kærligt hjem i Bøgskov ved Ann og John Bech Hansen.

Han berettede om den store forskel på hjemmet i Ilulissat præget af alkohol og manglende rammer og plejefamilien med retningslinjer og grænser, som skulle overholdes, men også om megen kærlig omsorg. Hans liv blev præget så positivt, at det kom til at betyde noget for ham i hans fremtidige tilværelse. Forbindelsen til plejeforældrene blev imidlertid brudt på grund af et brev, der aldrig nåede frem, men 14 år efter, hvor Tom var i Fredericia til en fødselsdag, tog han ud til Bøgeskovhallen, hvor han oplevede et kærligt gensyn med den tidligere plejefamilie. Herefter er forbindelsen blevet fastholdt til glæde for begge parter.

Ved afslutningen af interviewet blev lytterne opfordret til at melde sig som plejefamilier til sæson 2009.

TV Syd

TV Syd havde den 14. februar 2009 et indslag om venskabsbysamarbejdet Ilulissat-Fredericia, hvor det under indslaget oplystes, at Grønlandsudvalget på det tidspunkt manglede 15 pladser til de forventede ca. 70 børn. Seerne opfordredes til at melde sig som plejefamilier. Indslaget blev garneret af flotte billeder fra Troldehuset på Trelde Næs med legende børn fra Ilulissat fra et tidligere hold. TV Syd har i øvrigt her i jubilæumsåret udtalt interesse for at følge et af jubilæumsholdene under opholdet her og bagefter på vej hjem til Ilulissat.

Elbobladet

Ugeavisen Elbobladet havde den 25. februar 2009 en artikel med rubrikken: "Glad ambassadør for små landsmænd". Den glade ambassadør er naturligvis sangerinden Julie Berthelsen, der udtaler sig meget positivt om 40 års modtagelse af børn fra Ilulissat i Fredericia. Hun fortæller, at hun i forvejen er gået ind i et andet lignende projekt med modtagelse af grønlandske børn i Danmark, nemlig børn fra Aasiaat (Egedesminde). De kommer hvert år på ophold i Skive.

Hun fortæller videre, at hun mødte John Bech Hansen på et tidspunkt, og at han fortalte om børneordningen i Fredericia og opfordrede hende til at blive ambassadør for arrangementet, hvilket hun meget gerne ville påtage sig. Hun fortæller også, at hun vil komme til den traditionelle afslutningsfest på Fredericia Teater den 28. april, hvor hun vil optræde for børnene og snakke med dem og hygge om dem. Det er i øvrigt til det arrangement, at Grønlandsudvalget inviterer alle plejeforældre med egne børn og plejebørn, og hvor der ud over underholdning foretages lodtrækning af to familier til ledsagelse af hvert hold børn tilbage til Ilulissat medio maj måned.

I samme artikel bliver John Bech Hansen også interviewet, hvor han fortæller om ordningen, og at der p.t. mangler pladser til ti børn. (John Bech Hansen fortalte i anden anledning, at dagen efter offentliggørelsen af artiklen kom tallet ned på fem manglende pladser.) Han fortæller endvidere, at de

grønlandske børn skal indgå i det helt almindelige familieliv, hvor det at opleve træer og at cykle kan være væsentlige oplevelser. Man skal ikke arrangere specielle dagsprogrammer for børnene, påpeger han. Dog forventer børnene at komme en tur i badeland og Legoland. Det hører børnene nemlig om derhjemme fra tidligere hold i Fredericia, og i øvrigt fremgår begge arrangementer m.m. af en præsentationsfilm, som børnene og deres forældre ser i Ilulissat inden afrejsen.

Information gennem årene

Den beskrevne og faktiske oplysningsvirksom-

Julie Berthelsen. Foto af Leon Lindholm.

hed, der er foregået før modtagelsen af dette års hold af børn fra Ilulissat, kunne for så vidt have foregået på samme måde hvert eneste år siden 1969. Informationen til offentligheden har naturligvis varieret fra år til år, men det er vigtigt at understrege, at ordningen ville have haft meget vanskelige kår, hvis pressen ikke havde interesseret sig for sagen.

Der har været år, hvor behovet for pressens hjælp har været mere påtrængende end andre år. Børnene kommer normalt i to hold a ca. 35 børn pr. hold. Et år i 1990'erne gik det så trægt med at skaffe plejefamilier, at vi bogstaveligt talt kun havde pladser til de børn, der som første hold allerede opholdt sig i Troldehuset, medens hold nummer to opholdt sig i flyet, der var i luften på vej fra Sønder Strømfjord til Kastrup. Så måtte der slås alarm gennem medierne.

Når en journalist i en sådan situation spørger, hvad Grønlandsudvalget vil gøre, hvis pladserne ikke skaffes, og får at vide, at børn uden plejefamilier får et ophold på ca. 14 dage i Troldehuset, hvorefter de sendes hjem med de ledsagende lærere – så giver en sådan udmelding resultater. Det vil man ikke lægge navn til, så indtil nu gennem 40 år er det lykkedes at skaffe plejefamilier til alle 2400 børn.

Mund-til-mund-metoden

Den mest effektive information udøves dog via

mund-til-mund-metoden. Hvis børnene husker at vise brevet fra skolen derhjemme om de kommende gæster fra Ilulissat, giver dette en naturlig anledning til en diskussion ved middagsbordet, hvor snakken kan gå på, hvem i klassen der skal have en grønlandsk gæst boende. Snakken vil naturligvis også finde sted i skolen, og når det så alligevel kan være vanskeligt at finde det nødvendige antal pladser, kan det skyldes mange praktiske ting i det enkelte hjem med to udearbejdende

forældre, pladsforhold osv. Skolen kan også have deres rimelige grunde til at sige nej.

Hold nr. 40 i 2008

Det 40. hold i 2008 fik sin egen jubilæumsfejring. Lørdag den 17. maj 2008 havde Fredericia Byråd inviteret til kaffemik på Fredericia Teater, hvor man inviterede årets plejeforældre med plejebørn

Grønlandsudvalgets formand, John Bech Hansen, fortæller børnene i skolen i Ilimanaq om Fredericia. De to piger længst til højre i billedet skulle til Fredericia i foråret 2006. Foto af Nana Hanghøj, januar 2006.

og egne børn, men også plejeforældre til de første 39 hold. Hertil kom en delegation af politikere og embedsmænd fra Ilulissat samt Grønlandsudvalget og andre frivillige medarbejdere i ordningen. Det var indtil da den største kaffemik i børneordningens tid – ca. 350 deltagere. ”Kaffemik med lige dele børn og voksne” skrev journalist Erik Madsen i Fredericia Dagblad den 19. maj 2008, hvor pressefotograf Mette Mørk havde taget billeder.

To forældrepar vinder hvert år en rejse

Et grønlandsk kor underholdt, og der blev vist film fra Ilulissat. Det traditionelle indslag med en trylleopvisning skulle børnene heller ikke mangle. Der blev holdt taler af borgmesteren i Fredericia, Uffe Steiner Jensen, og af borgmesteren i Ilulissat, Anthon Frederiksen. Der skulle også sædvanen tro trækkes lod om, hvilke plejeforældrepar, der skulle følge de to hold tilbage til Ilulissat og derefter få en uges ophold i byen. Det ene par blev Lisbeth og Søren Grøn i Skærbæk, og de ville ifølge Fredericia Dagblad den 19. maj 2008 tage deres egne børn, Anders og Nana, med. Familien havde haft Aviaq som plejebarn.

Det andet par blev Brit Bach-Hansen og Kim Daugaard i Taulov. De havde haft Sikkersoq som plejebarn, et plejeophold, der startede lidt dramatisk i Troldehuset, hvor Sikkersoq brækkede en arm efter fald fra et træ. Hun måtte derfor på Vejle

Sygehus, hvor hun mødte sine plejeforældre første gang. Hun ville dog gerne blive i Fredericia hos sine plejeforældre, selv om hun havde muligheden for at komme hjem efter sygehusopholdet med de ledsagende lærere fra sin skole, men det ønskede hun ikke.

Lærerne fra Ilulissat følger børnene

De ledsagende lærere følger børnene under rejsen fra Ilulissat til Fredericia og opholder sig i Troldehuset sammen med børnene. Efter opholdet i Troldehuset er de kommunens gæster den følgende uge med henblik på at besøge børnene på de skoler, hvor de normalt starter om mandagen ugen efter opholdet i Troldehuset. Det er en rigtig god ordning, der efterhånden har fungeret en del år, og som har medvirket til, at de grønlandske gæster føler sig mere trygge på den fremmede skole. Der er nogen hjemmefra, der holder øje.

Ordningen er frivillig

Herefter vender lærerne tilbage til skolearbejdet i Ilulissat, da der altid er nogle få børn, der ikke ønsker at følge med til Fredericia. Ordningen er helt frivillig for børn og forældre, der også har en personlig udgift ved børnenes rejse, selv om Ilulissat Kommune yder et væsentligt tilskud.

Fredericia Kommune dækker udgifterne ved op-

holdet i Troldehuset og udgifter i forbindelse med forskellige fælles busture, entrées og kaffemik m.v. Plejeforældrene får ingen dækning af deres udgifter bortset fra ekstraordinære udgifter som fx til lejrskole eller koloniophold, hvor de i forvejen har udgiften til eget barn.

Livslange venskaber

Ud over artiklen om kaffemik i Fredericia Teater havde Fredericia Dagblad samme dag, den 19. maj 2008, en artikel med rubrikken: ”Livslangt venskab med plejefamilie i Fredericia”.

Her interviewer journalist Erik Madsen et af de ledsagende kommunalbestyrelsesmedlemmer fra Ilulissat, Bernhardt Olsen, om hans ophold som plejebarn på første hold i 1969. Han deltog i før-omtalt kaffemik på Fredericia Teater lørdag den 17. maj 2008 sammen med sin plejemor fra dengang, Lisbeth Jensen.

Pressefotograf Mette Mørk har fotograferet plejemor og plejebarn 40 år efter.

Bernhardt boede som plejebarn ved murersterfamilien Evald og Lisbeth Jensen og deres børn i Sanddal. Lisbeth Jensen fortæller til Fredericia Dagblad, at familien egentlig havde ønsket en pige, der skulle følge deres egen pige i Erritsø Centralskole, men det blev altså Bernhardt, hvad de aldrig kom til at fortryde. Forbindelsen er blevet vedligeholdt gennem alle årene.

Bernhardt Olsen fortæller videre til avisen, at han blev så glad for opholdet hos familien Jensen, at han ikke ville tilbage til Ilulissat, hvor han boede ved bedstemoderen. Vi får også at vide i artiklen, hvilket vi har erfaret med næsten alle de grønlandske børn, at det, der gjorde stærkt indtryk på Bernhardt, var, da han første gang i sit liv så træer med blade – en hel skov.

Han var meget glad for sport, især fodbold, som han rigtig kunne komme til at dyrke på EGIF's baner ved skolen. Han mener også, at han kunne have drevet det vidt som fodboldspiller, hvis han havde boet i Danmark.

Han er i dag taxivognmand i Ilulissat og medlem af kommunalbestyrelsen og netop genvalgt til den nye storkommune, Qaasuitsup, som Ilulissat nu indgår i fra januar 2009.

Fredericia Dagblad i Ilulissat

I begyndelsen af 2006 fik journalist Nana Hanghøj, Fredericia Dagblad, en mulighed for at komme til Ilulissat med henblik på at fortælle om Fredericias venskabsby siden 1963 og børneordningen siden 1969. Der kom en række interessante og meget oplysende artikler i Dagbladet i løbet af januar, februar og marts 2006 garneret med billeder, som Nana Hanghøj ligeledes tog sig af. Set fra Grønlandsudvalgets side var dette initiativ meget velkomment med henblik på at få så megen information ud om

To medarbejdere på fiskebrikken i Ilimanaq lader journalist Nana Hanghøj, Fredericia Dagblad, smage på produkterne. Foto af John Bech Hansen, januar 2006.

vores venskabsby som muligt og ikke mindst som optakt til sæson 2006. Grønlandsudvalgets formand var samtidig med Nana Hanghøj på besøg i Ilulissat, hvilket fremgår af visse artikler og ledsagende billeder.

Ordningsens start

I januar 2009 var det 40 år siden, at skoleinspektør Jørgen Gandrup, Jakobshavn, på vegne af Ilulissat Kommune i 1969 skrev til borgmester Martin Hansen, Fredericia, om at udvide venskabsby-

samarbejdet siden 1963 til også at omfatte årlige besøg af skolebørn fra Ilulissat til Fredericia med henblik på bl.a. at styrke børnenes sproglige færdigheder i dansk.

Denne ordning blev godkendt af Fredericia Byråd primo februar 1969 og har fungeret ubrudt gennem 40 år.

Det første hold på 52 børn kom allerede samme år – 1969, heriblandt Bernhardt Olsen, så derfor var det som før nævnt hold nr. 40, der kom i 2008, så det er altså hold nr. 41, vi modtager i jubilæumsåret 2009.

Den første beskrivelse af ordningen

I 1993 skrev museumsinspektør Mogens Voigt Andersen, Ilulissat Museum, et jubilæumsskrift i anledning af det 25. hold, der skulle på ophold i Fredericia, Middelfart og Børkop kommuner.

Skriftet kaldte han: ”Ilulissat – 25 år med venskabsbyen Fredericia”. Han skriver i indledningen, at han har ønsket at mindes årene, siden ordningen med at sende skoleelever fra Ilulissat til Fredericia blev en realitet. Han har til skriftet samlet materiale fra museets arkiver og fået tilsendt materiale fra sine kontaktpersoner i Fredericia, Inger og Ole Davidsen, i form af artikler, fotos og anden oplysning, som han takker mange gange for.

Skriftet er igen et godt eksempel på, hvor stor en betydning pressen har spillet gennem årene for at få ordningen til at fungere med de mange artikler fra forskellige aviser og blade, Mogens Voigt Andersen har sakset fra. Han nævner navnene på disse aviser og blade, nemlig Iluliarmioq (”Jakobshavneren”) og Jakobshavn Skoleavis, men ellers er det navne på aviser, der dækkede Fredericia og omegn i det beskrevne tidsrum, nemlig Fredericia Dagblad, Vejle Amts Folkeblad, Middelfart Venstreblad, Aktuelt, Jydske Tidende, Fyens Tidende og Elbobladet. Nogle af aviserne eksisterer ikke længere, kan man konstatere.

Borgmesteren i Ilulissat i 1993, Ole Dorph, har

skrevet forordet til jubilæumsskriftet, hvor han retter en varm tak til borgerne i Fredericia og dens nabobyer for den gæstfrihed familier har vist gennem årene ved at stille deres hjem til rådighed for børn fra hans kommune. Han gør opmærksom på, at ca. 1200 børn fra Ilulissat har besøgt Fredericia, hvor børnene efter besøget har fået en fornemmelse af at være en del af verdenssamfundet. Herudover skriver han, at børnene har fået en mulighed for at snuse til en anden kultur og opleve et andet dagligsprog, som de fleste af børnene er mere eller mindre fremmed overfor.

Han fortæller endvidere, at det er meget almindeligt i hans daglige færden i Ilulissat at møde mennesker, der mindes deres besøg i Fredericia med glæde, og hvor besøget har medvirket til mange fastholdte forbindelser gennem årene mellem de to byer. Han slutter forordet med, at han glæder sig til at overrække det første eksemplar af jubilæumsskriftet til borgmester J. B. Nielsen.

Den første artikel

Det første ”klip” i jubilæumsskriftet er fra en artikel i Fredericia Dagblad den 13. oktober 1963, altså seks år før børneordningen startede. Det var det år, hvor Jakobshavn/Ilulissat og Fredericia blev venskabsbyer. Det fortælles, at byen blev grundlagt i 1741 af Jacob Severin, købmand i Sæby, og opkaldt efter ham. Det er der mere om i en anden artikel i denne bog.

Fra lokalbladet Iluliarmioq er taget artiklen: "Operation Fredericia" fra fredag den 21. marts 1969, hvor skoleinspektør Jørgen Gandrup fortæller, at man for ganske nylig har fået meddelelse fra borgmester Martin Hansen i Fredericia, at et børnebesøg fra Jakobshavn er blevet positivt behandlet i byrådet i Fredericia og derfor kan betragtes som en realitet.

Jørgen Gandrup fortæller derefter hvilke børn, der skal af sted, og hvorledes rejsen og opholdet rent praktisk bliver arrangeret – en beskrivelse, der er genkendelig den dag i dag. Den økonomiske side af sagen tog staten sig af den gang, og forældrenes bidrag kunne begrænses til lommepenge. Da ordningen startede, var opholdet i Fredericia fra juli måned til efterårsferien i modsætning til i dag, hvor opholdet starter medio marts og slutter medio maj.

Han slutter sin artikel med at skrive, at det er skolens håb, at arrangementet kan blive en tilbagevendende begivenhed, der vil befordre det gode forhold mellem Jakobshavn og dens vennskabsby Fredericia – et håb, der foreløbig har holdt i 40 år.

Opholdet blev flyttet fra 1982

Efterårsordningen med et tre måneders ophold i Fredericia blev i 1982 ændret til et forårsophold på to måneder. Det var faktisk et ønske fra forældrene i Ilulissat, fordi forældrene ønskede at kun-

ne tilbringe den sparsomme grønlandske sommer sammen med deres børn. Det blev også en fordel for Grønlandsudvalget, idet det blev nemmere at skaffe plejeforældre i to måneder i stedet for tre, og for skolerne blev det nemmere at afslutte et skoleår med gæster frem for at starte skoleåret med gæster oveni eventuelle andre startvanskeligheder efter en sommerferie.

Den første personkontakt

I samme nummer af Iluliarmioq refereres fra kommunalbestyrelsens møde mandag den 24. marts 1969. Det ene af punkterne lød således: Ad punkt 2. Kommunalbestyrelsen har planer om at invitere to personer fra Fredericia til Jakobshavn i forbindelse med 55 skoleelevers rejse til Fredericia i sommeren 1969.

Invitationen blev effektueret, og det blev Ingrid og Johannes Thorsen, der begge på det tidspunkt var lærere på Skjoldborgvejens Skole, og som fulgte børnene tilbage til Jakobshavn i efteråret 1969.

De blev efter hjemkomsten til Fredericia interviewet af Fredericia Dagblad (den 11. november 1969), hvor de fortalte om deres oplevelser og indtryk efter deres første tur til Jakobshavn. Siden hen har parret været deroppe adskillige gange, bl.a. fordi de som ordningens absolutte nøglepersoner gennem samtlige 40 år har arbejdet og stadig arbejder aktivt med børnenes ophold i Fredericia og nabokommunerne.

Formålet med opholdet

Dengang som nu var et af hovedformålene med opholdet at styrke og udvikle børnenes danske sprogfærdigheder ved almindelig omgang med danske børn i danske omgivelser. Ingrid Thorsen fortæller i nævnte artikel, at lærerne i Jakobshavn var mål-løse og betaget over de elever, som de fik tilbage fra Fredericia. Nu kunne lærerne nemlig tale med børnene på dansk i langt højere grad end før.

Og Johs. Thorsen følger dette op ved at bemærke, at arbejdsgrundlaget for lærerne er blevet klart bedre, og at der heri ligger en udfordring for Fredericia til at fortsætte med ordningen næste år. Den udfordring tog Fredericia på sig, må man sige, og har holdt fast i – foreløbig gennem 40 år.

Aktuelt foråret 2009

I skrivende stund er børnene på hold 41 ankommet til Fredericia og fordelt i de forskellige plejefamilier, som i dag fordeler sig langt ud over de tre kommuner Fredericia, Middelfart og Vejle. Opfordringen til Ilulissat går nemlig nu på, at man derfra skaffer så mange pladser som muligt, da det stadig er vanskeligt hvert år at skaffe 60-70 pladser lokalt. Der er mange af familierne i Ilulissat, der har stærke relationer til Danmark gennem familie eller venner her, så det forhold har Grønlandsudvalget tilladt sig at benytte sig af.

Afslutning

Som afslutning på denne artikel er det naturligt igen at nævne Fredericia Dagblad, som den 12. marts 2009 havde to artikler med af journalist Nana Hanghøj, hvor den ene har rubrikken ”Grønlandske børn og vintergækker” med underrubrikken ”Sikre forårstegn på Trelde Næs er vintergækker og grønlandske skolebørn”. Bare overskrifterne er en varm og kærlig velkomst til børnene og deres lærere, Nielsine Rosbach og Aappalaannguaq Mathiessen, som i Troldehuset bliver modtaget af lige så sikre forårstegn gennem mange år, Ingrid Thorsen og Benigne Lange. Pressefotograf Peter Honoré har taget de venlige og positive billeder, hvad han for øvrigt har gjort gennem rigtig mange år.

I den anden artikel fra Trelde Næs ”Hjemve hører med” fortælles det, at der hører tårer med, når man som 11-årig skal tage afsked med familien i Ilulissat. Det bekræfter Nielsine Rosbach, og at det ikke er et nyt fænomen. Hun græd også nogle gange, da hun selv var på skolebesøg som barn i 1985. Det hører med, siger hun, og man overlever. Hun boede i Skærbæk, men har ikke holdt kontakten ved lige. Hun håber, at hun denne gang kan finde sine plejeforældre, Hanne og Henry Hansen, og deres datter Heidi.

Tak til pressen gennem de 40 år for støtte og opbakning.

Når børn bygger bro

Af Bodil Schelde-Jensen

Fredericiabørnene. Det ord betyder noget ganske særligt langt fra Fredericia, i Ilulissat. Fredericiabørnene er de skoleelever, der et par måneder hvert forår bor og går i skole i Fredericia, Vejle, Middelfart eller andre kommuner i Danmark. Alle i Ilulissat ved, hvad der menes med fredericiabørnene, og mange har en erfaring med disse besøg.

Det er overvældende at komme til Ilulissat fra Fredericia. Vi har storslåede linjer og markante træk i fæstningsbyen, men det er intet at regne for de mægtige formationer, som Ilulissat er omgivet af. De er majestætiske. Alligevel må det være lige så overvældende at komme fra Ilulissat til Fredericia. Alle moderne medier bygger i dag usynlige broer i verden; vi ser billeder af og hører om fremmede egne, men det er stadig først virkeligt, når man selv er til stede.

Kulturel forbindelse

Hvilken betydning har denne rejse fra Ilulissat til Fredericia så? Hvad bliver det til, når man hvert år i fyrré år sender skoleelever af sted til en helt anden verden, som de kun har hørt om og set på billeder? Det spørgsmål var blandt andet aktuelt på en rejse til Ilulissat i foråret 2009. Kunne vi

Fredericiavej i Ilulissat. Foto taget af Museerne i Fredericia i marts 2009.

spore en kulturel udveksling, og kunne vi finde tegn på kontakten til Fredericia?

Vi fandt ingen synlige tegn bortset fra vejskiltet med Fredericiap Aqqutaa. I boghandelen var der ikke bøger om Fredericia, og på biblioteket var det ikke litteraturen om byen ved Lillebælt, der først sprang i øjnene. Der var ingen landsoldater eller løver, men i Fredericia har vi jo heller ingen isbjerge eller hundeslæder! Vi deltog i en fernisering på kunstmuseet. Men her var der heller ikke tale om nogen form for synlig kulturudveksling til Fredericia – for øvrigt var hovedparten af gæsterne danskere.

Ved starten af besøgene af skolebørn for fyrré år

siden var hovedformålet, at børnene skulle stifte bekendtskab med det danske sprog for derigennem at få rigere mulighed for uddannelse og deltagelse i et internationalt samfund. Det samme formål var ikke aktuelt for børn fra Fredericia, så de har kun i meget ringe omfang været på besøg i Ilulissat.

Man kan hævde, at der gennem årene kunne have været skabt en skævhed. Men sådan fornemmes det ikke, snarere tvært imod. For mødet med Fredericia blev et møde med familier, som gerne ville give et barn en dejlig oplevelse og en erfaring at bygge på. Fredericiafamilien blev måske til et trygt udgangspunkt for senere skolegang i Danmark og i hvert fald en forhåbentlig positiv erfaring med det ukendte.

Uhåndgribelige tegn på forbindelser

Det var måske derfor, at vi mødte en masse uhåndgribelige tegn på denne særlige forbindelse mellem de to byer. Omtrent alle mennesker i Ilulissat ved noget om Fredericia. De, der har været i byen, har en fælles ramme om nogle oplevelser på godt og ondt. Fredericiabørnene har haft helt individuelle oplevelser – de fleste i Fredericia, for nogle har boet hos familier i f.eks. Middelfart eller andre steder. Men de kender alle Troldehuset på Trelde Næs, hvor alle besøg starter. Mange af børnene vil kunne huske flere af de mennesker, som år efter år har taget imod og været den lokale modtagelseskomité og måske lindret den første længsel.

Livserfaring gennem fællesskab

Hvad betyder det så, at man har en fælles ramme om nogle oplevelser i 5. klasse? På mange måder danner det et fællesskab mellem beboerne i Ilulissat. Det er ikke sikkert, at de taler om deres oplevelser, men de ved alle, at Fredericia er en erfaring, den enkelte har gjort sig. Det er fællesskabet om en overvældende rejse og et møde med noget, man ikke kender på forhånd. Det er fællesskabet om mødet med et andet sprog og en anderledes kultur. Det er fællesskabet om at have mødt vildt fremmede mennesker, som for nogens

Slædehund. Foto taget af Museerne i Fredericia i marts 2009.

Isfælde for enden af vejen Illumiut i Ilulissat. Foto taget af Museerne i Fredericia i marts 2009.

vedkommende er blevet til venner for livet. Hvad kan man sammenligne det med? Turen i 7. klasse til Bornholm? Nej, det var en udflugt på få dage, hvor man var sammen med skolekammeraterne. Det var ikke en livserfaring, sådan som man kan kalde fredericiabørnernes besøg.

De usynlige kulturelle udvekslinger

Verden bindes sammen af kulturudveksling. Den er usynlig, fordi den findes inde i mennesker og kun lever i erindringer og i tanker, måske i mails og breve, men ikke som håndgribelige ting. Al

udveksling mellem mennesker er skrøbelig og samtidig stærk, fordi netop fællesskabet og de store erfaringsrum er med til at danne vore samfund.

Når man fortæller i Ilulissat, at man kommer fra Fredericia, bliver man mødt med et smil og ofte også med en bemærkning om, at der har man været engang eller ens børn har været der. Der er en venlig stemning omkring byen Fredericia. Og det selv om det ikke altid kan have været lige let for børnene at kapere mødet med alt det ukendte samtidig med, at der var langt hjem til det, der var kendt. Måske har netop disse erfaringer fået betydning for børnenes senere livtag med udfordringer i tilværelsen og deres evne til at føle sig hjemme?

Det, der er særligt ved fredericiabørnene, er, at de nu har eksisteret i fyrré år. Det er lang tid, og det er en ubrudt række af møder mellem folk og kulturer, sprog og levevis. Fyrré år er en lang erfaringsramme, og den giver et perspektiv på udviklingen i de to byer. Forskellene mellem Ilu-

lissat og Fredericia dengang og nu er formentlig blevet væsentlig mindre; i dag er det de naturmæssige forskelle, der er mest markante.

Det var ikke håndgribelige fysiske tegn, vi fandt på udvekslingen af skolebørn gennem de mange år. Det var varme smil og fornemmelsen af, at beboerne i Ilulissat ikke drømmer sig et andet sted hen. De er lige nu og her i den verden, der er allerbedst. Ikke den i Fredericia eller et andet sted, som man måske har besøgt, ikke i drømme om andre verdener, men lige midt i den allerbedste, nemlig deres egen. Den, de så gæstfrit fremviser med glæde og stolthed.

Kulturudveksling kan blive til en stærk bro mellem mennesker i en arktisk og en østjysk by. Erindringer og venskaber trives på tværs af store afstande og forskellige vilkår. Kulturudveksling kan blive til stærke bånd både for den enkeltes liv og for det fællesskab, som endnu bærer verden videre. Kulturelle udvekslinger er nok mest usynlige. De kan ikke rigtig forklares. De kan nok bedst erfares.

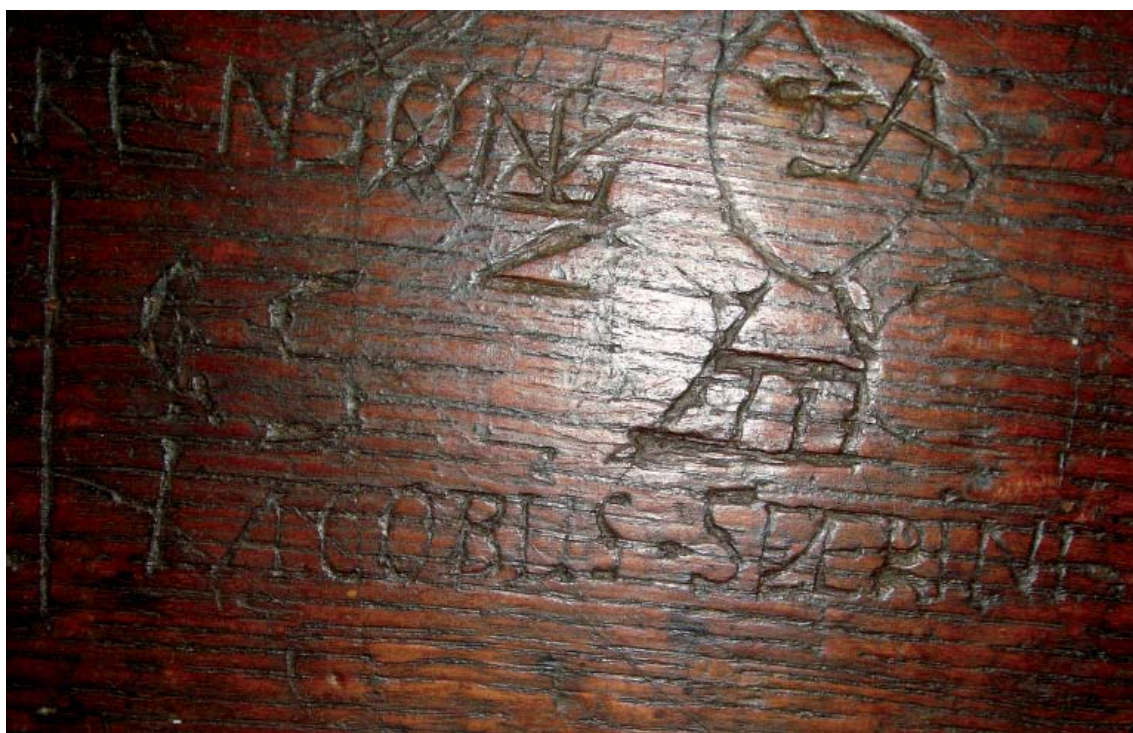
Jacob Severin – Ilulissats ‘navngiver’

Af Jørgen Peder Clausager

Jacob Severin¹ blev født i Sæby den 27. oktober 1691. Han var søn af byfoged Søren Nielsen (ca. 1660-1730); moderen hed Birgitte Ottesdatter (165?-1737). I hjemmet var der ni børn: seks sønner og tre døtre, af hvilke en søn og en datter døde som små. Med undtagelse af Jacob, der var nummer fire i rækken, kaldte alle bør-

nene sig Sørensen eller Sørensdatter, efter den i datiden almindelige navneskik, hvor patronymet (‘efternavnet’) dannedes af faderens fornavn. Jacob latiniserede imidlertid patronymet til Severin, utvivlsomt fordi han kom til at gå i Sæbys latinskole, hvorfra han blev dimitteret til universitetet i 1706, under navnet Jacobus Severini².

Som latinskolediscipel måtte Jacob Severin medvirke ved gudstjenesterne; drengene fungerede som kirkekor og havde deres pladser i munkestolene i den gamle karmeliterklosterkirke.

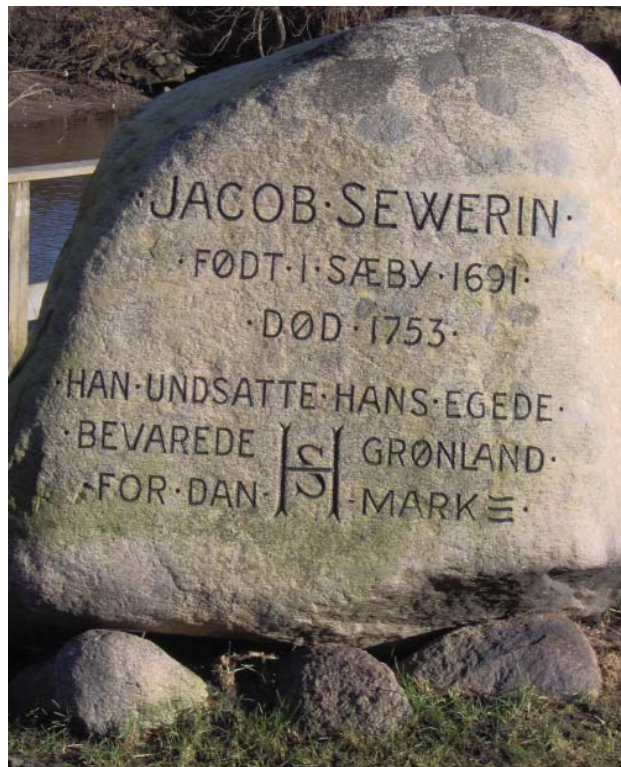
*Jacob
Severins
navnetræk
skåret i
munke-
stolene
i Sæby
Kirke.
Foto
af
Vivi
Dybdahl.*

Under de lange prædikener beskæftigede de sig med at snitte i stolenes træværk, hvor man den dag i dag finder godt 50 udskårne skibsristninger og et mylder af navne, deriblandt to som skyldes Jacob Severin og adskillige, som skyldes hans ældre broder Niels³. Graffiti er langt fra nogen ny foreteelse.

Gik handelsvejen

Det påbegyndte teologistudium fuldførte han ikke, han slog nemlig ind på handelsvejen og giftede sig i 1713 med den betydeligt ældre, men velhavende købmansdatter Maren Nielsdatter (ca. 1650-1734)⁴. Hun havde første gang været gift med købmand Segud Langwagen, som havde drevet handel og skibsfart på de arktiske egne. Jacob Severin fortsatte disse aktiviteter og fragtede således to skibe til hvalfangst under Svalbard i 1728, og i 1729 fik han oktroj (dvs. eneret) på finmarkshandelen. Jacob Severin blev en særdeles anset storkøbmand i København, blev medlem af og senere formand for “de 32 mænds råd”.

I 1721 havde Hans Egede indledt sin missionsvirksomhed i Grønland, og det gjorde Kong Frederik IV så interesseret, at han i 1728 udnævnte Claus Enevold Pors til guvernør i Grønland – et eksperiment, der dog kun fik en varighed af tre år. Men under Claus Pors’ grønlandsophold fungerede Jacob Severin som administrator for hans interesser i Danmark, og sandsynligvis er hans

Historisk Samfunds mindesten ved Fiskerstien i Sæby. Foto af Vivi Dybdahl.

interesse for Grønland blevet vakt herigennem. Da regeringen i 1731 syntes sindet at opgive den statslige handel på Grønland, ivrede Jacob Severin nemlig for dens fortsættelse og påtog sig i 1733 for egen regning at videreføre handelen. I 1734 fik han oktroj og drev herefter – med en statslig understøttelse – grønlandshandelen igennem 15 år, men måtte i 1749 give op, da det viste sig at være en ren underskudsforretning. Grønlandshandelen overgik herefter til ”Det konge-

lige octroyerede almindelige Handelskompani”.

Støttede missionen

Sideløbende med handelen virkede Jacob Severin også for missionen i Grønland, her i samvirke med Hans Egedes sønner, Niels og Poul Egede. Her kan hans teologiske baggrund fra studieårene have virket ind samtidig med, at det under den pietistiske konge Christian VI (1730-1746) var oportunt at virke for kirkens sag blandt de hedske eskimoer. I 1737 fik Jacob Severin kongelig befaling til at sørge for skibslejlighed til Grønland for den herrnhutiske missionær Christian Stach sammen med endnu en herrnhutisk missionær⁵.

Jacob Severin var ikke alene om at interessere sig for den grønlandske handel; også nederlænderne ønskede at få del i landets potentielle velstandskilder; den hårde konkurrence førte til sammenstød, og efter at den kongelige fregat “Blaahejren” havde hævdet den danske overhøjhed i de grønlandske farvande i årene 1736-37, blev nogle af Jacob Severins skibe udstyret som “defensionsskibe”; tre af disse udkæmpede den 6. juni 1739 et veritabelt søslag med hollænderne ved de hollandske hvalfangeres udkikspost Maklykout i Diskobugten, i nærheden af Jacobshavn, og besejrede fire hollandske skibe⁶.

I Jacob Severins tid grundlagdes flere kolonier i Grønland, i 1734 således Christianshåb (Qasi-giánguit) og i 1741 Jacobshavn (Ilulissat), som

kongen for at hædre Jacob Severin lod opkalde efter ham selv.

Grønland – Vendsyssel

I 1734 døde Jacob Severins hustru i en alder af ca. 84 år, og to år senere købte han for 60.000 rdl. herregården Dronninglund på sin østvend-sysselske fødeegn. Her anlagde han ved Bløden i Hals en havn, et skibsbyggeri og et trankogeri. Han kaldte stedet “Grønlands Lykke”, og her var centralhavn for den grønlandske besejling i hans tid. Vendsysselske lokalhistorikere taler om, at Grønland i denne periode ‘blev regeret fra Vendsyssel’⁷. Og Jacob Severin rekrutterede kolonister til Grønland blandt bønderkarlene på sine vendsysselske fæstegårde.

Som antydnet spandt Jacob Severin langt fra guld på sit grønlandske engagement. Men han skal have været besjælet af ikke så lidt idealisme, samtidig med at han både som godsejer og storkøbmand var human over for sine undergivne; han er blevet hædret med tilnavnet “Grønlands Patron”. Han døde på Dronninglund den 23. marts 1753, og efterlod sig blot en – relativt – beskeden formue på 10.000 rdl. Efter den første hustrus død nåede han for øvrigt at blive gift yderligere to gange.

Ikke overraskende har man i Sæby dyrket mindet om det driftige bysbarn. Den store grønlandsudstilling, som blev arrangeret i 1921 i 200-året for Hans Egedes ankomst, blev som det eneste sted

uden for København vist i Sæby; samme år rejste Historisk Samfund for Vendsyssel en mindesten for ham ved Fiskerstien i Sæby med indskriften "Han undsatte Hans Egede - bevarede Grønland for Danmark". Ligeledes har han fået en vej i Sæbys villakvarter opkaldt efter sig. I de vendsysselske aviser er mindet om ham gentagne gange blevet opfrisket⁸.

Venskabsby

I 1966 var hoteldirektør Knud Rasmussen fra Godthaab (Nuuk) i Sæby for at forhandle med arkitekt Karl Karlsson om opførelsen af et stort turisthotel i Jacobshavn. Han benyttede da lejligheden til at foreslå, at der blev knyttet venskabsbyforbindelse mellem Sæby og Jacobshavn; foruden forbindelsen via Jacob Severin var der også på dette tidspunkt tale om, at Sæby Fiskeindustri skulle overtage den store rejsefabrik i Jacobshavn fra Grønlandsministeriet⁹. Idéen var for så vidt oplagt – men Knud Rasmussen har næppe været vidende om, at Jacobshavn tre år forinden havde fået Fredericia som dansk venskabsby, så der skulle ikke blive nogen bukser af det sælskind!

Noter

1) Navnet bogstaveres afvekslende som Jakob Severin eller Jacob Sewerin; her følges Dansk biografisk Leksikons stavemåde. - Sæby Museum og Arkiv takkes for hjælp med materiale til nærværende historie.

- 2) Carl Klitgaard: "Optegnelser om verdslige embedsmænd i Sæby 1525 - ca. 1850", i Jyske Samlinger, 5. rk., bd. IV, 1. halvbind (1938), s. 68-74; samme: "Optegnelser om studenter fra Sæby og Hjørring", i Personalthistorisk tidsskrift, 12. rk., bd. VI (1951-52), s. 2. Jfr. Louis Bobé, "Jakob Severins Slægt", i Meddelelser om Grønland LV, 2 (1936), s. 133-134.
- 3) Arne Emil Christensen Jr: "Skipsristningene i Sæby Kirke", i Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg. Årbog 1969, bd. 28, s. 82-100; Bendix Thostrup: "Grønlands Patron - Jacob Severin", i Sæby Folkeblad 1942.
- 4) Finn Gad i Dansk biografisk Leksikon, 3. udg. bd. 13 (1983), s. 358-359.
- 5) Rigsarkivet, Danske Kancelli, Sjællandske Tegnelser, 20. april 1737, med indlagt koncept.
- 6) Bolette-Merete Petri, "Grønlands eneste søslag", i Vendsyssel Tidende, 22. februar 1976.
- 7) Kay Larsen i Vendsyssel Tidende, 1. februar 1938.
- 8) Personkuvert i Byhistorisk Arkiv, Sæby Museum.
- 9) Vendsyssel Tidende, 20. november 1966.

Gadenavneskilt fra "Jacob Sewerins Vej" i Sæby. Foto af Vivi Dybdahl.

Bogens bidragydere

Knud Andersen, Give. Født 1935. Lærer i Ilulissat fra 1968, skoleleder og leder af skolevæsenet samme sted frem til 1990. Flyttet til Danmark, da han blev pensioneret.

Sofie Andersen, Ilulissat. Født 1944. Tolk for byrådet og retten – nu tolk på free-lance-basis. Gift med nu afdøde Mogens Andersen, der har stået for sammenskrivning af publikationen ”Ilulissat – 25 år med venskabsbyen Fredericia”.

Camilla Bagger og Nukaaka Lund Mathæussen, Ilulissat. Elever i 5. klasse på Mathias Storch. På venskabsbybesøg i 2009.

Kirsten Berntsen, Fredericia. Født 1942. Skolechef fra 1989-2008. Deltaget i studieturen til Ilulissat i marts/april 2009. Medlem af redaktionsudvalget.

Sandra Bro, Ilulissat. Elev i 10. klasse på Mathias Storch. På venskabsbybesøg i 2004.

Karen Else Lind Christoffersen, Hørby. Født 1951. Sognepræst i Hørby. I 1995-97 præst for den danske del af menigheden i Nordgrønlands provsti. I perioden bosiddende i Ilulissat.

Jørgen Peder Clausager, Fredericia. Født 1947. Leder af Lokalhistorisk Arkiv i Fredericia. Medlem af redaktionsudvalget.

Inger Davidsen, Fredericia. Født 1944. Medlem af Fredericia Byråd fra 1978-2004. Har gennem årene i byrådet bl.a. været viceborgmester, formand for Skoleudvalget/Børne- og Ungdomsudvalget og Kultur- og Fritidsudvalget.

Inger Degn, Ilulissat. Født 1966. Lærer og pædagogisk medarbejder ved Mathias Storch. Organiserede og deltog i flere af interviewene i forbindelse med studieturen i marts/april 2009. På venskabsbybesøg i 1977.

Vivi Dybdahl, Østervrå. Født 1948. Assistent ved Sæby Museum.

Steen Hedegård Eriksen, Fredericia. Født 1950. Lærer på Bøgeskov Skole. Har i perioden 1997-2006 været med i organiseringen af grønlandsbesøgene.

Jakob Fly, Ilulissat. Født 1958. Tolk og oversætter i kommunen. Deltaget på det første besøg i 1969.

Benny Grarup, Middelfart. Født 1956. Journalist ved Elbo-Bladet.

Peter Frederik og Bonna Olsen, Ilulissat. Født 1972 og 1968. Forældre til Milan og Nivi, der har været på venskabsbybesøg i henholdsvis 2007 og i 2009. Begge børn er elever på Mathias Storch, hvor Bonna er formand for skolebestyrelsen.

John Bech Hansen, Fredericia. Født i 1949. Formand for Grønlandsudvalget siden 2005. Medlem af Fredericia Byråd siden 2002.

Nanna Hanghøj, Fredericia. Født i 1962. Journalist ved Fredericia Dagblad.

Peter Honoré, Fredericia. Født 1944. Pressefotograf ved Fredericia Dagblad

Susanne Jakobsen, Ilulissat. Født 1968. Mor til dreng i 8. klasse på Mathias Storch, Nick Ørbæk Jakobsen, der var på venskabsbybesøg i 2006.

Nick Jacobsen, Michael Møller, Allan Jakob Siegstad og Sebastian R. Bendtsen, Ilulissat. Alle er elever fra 8.a på Mathias Storch. På venskabsbybesøg i 2006.

Uffe Steiner Jensen, Fredericia. Født 1948. Medlem af Fredericia Byråd fra 1990. Borgmester i Fredericia siden 1998.

Vibeke Kinch, Fredericia. Født 1956. Børne- og kulturdirektør fra december 2007. Medlem af Grønlandsudvalget, deltaget i studieturen til Ilulissat i marts/april 2009.

Benigne Lange, Fredericia. Født 1937 i Ilulissat. Flyttede i 1977 til Fredericia. Har fungeret som tolk for børn og plejefamilier siden 1981. Fra 2006 er tolkearbejdet overtaget af datteren Naja Lange. Benigne er fortsat tilknyttet arbejdet bl.a. i perioden på Troldehuset. Både Benigne og Naja Lange er medlemmer af Grønlandsudvalget.

Lisbeth og Poul-Erik Linnet, Middelfart. Plejefamilie for i alt 19 grønlandske børn i perioden fra 1997-2008 og også plejefamilie for i alt fem af de børn, der har været på efterskole i Danmark.

Jørgen Runge Madsen, Fredericia. Født 1938. Børne- og kulturdirektør fra 1985-2004. Medlem af Grønlandsudvalget og redaktionsudvalget.

Jan Mathiasen, Fredericia. Født 1957. Skoleleder ved Bøgeskov Skole siden 2000. Vandt som den ene deltager lodtrækningen i 2008 om rejse til Ilulissat. Besøget fandt sted i september 2008.

Søren Nielsen, Fredericia. Født 1946. Tidligere lærer og konsulent ved Pædagogisk Psykologisk Rådgivning med speciale i børn med adfærds-, kontakt- og trivselsproblemer (AKT). Har i perioden 1988-2007 indgået i arbejdet – især med de grønlandske børn, der af skolerne blev oplevet som vanskelige.

Inga Olander, Fredericia. Født 1937. Lærer og skolebibliotekar på Bøgeskov Skole indtil 1997. Har i perioden 1987-1997 været med i organiseringen af grønlandsbesøgene.

Bernhardt Olsen, Ilulissat. Født i 1958. Kommunalpolitiker både i den tidligere Ilulissat kommune og i den ny storkommune Qaasuitsup. Deltaget på det første besøg i 1969.

Kjeld Pedersen, Fredericia. Født 1933. Fhv. skoleleder ved Skansevejens Skole. Har været med til at organisere besøgene i perioden 1969-1985. Medlem af Fredericia Byråd i perioden 1974-1997.

Bodil Schelde-Jensen, Fredericia. Født 1963. Museumschef for Museerne i Fredericia, deltaget i studieturen til Ilulissat i marts/april 2009.

Holger Sivertsen, Ilulissat. Født 1937. Borgmester i Ilulissat fra 1975-1983. Medlem af Landstinget i Grønland fra 1983-1997.

Ingrid Thorsen, Fredericia. Født 1939. Fhv. lærer ved Erritsø Centralskole. Aktiv i arbejdet med grønlanderbørnene siden 1969 bl.a. i Troldehuset, medlem af Grønlandsudvalget.

Johannes Thorsen, Fredericia. Født 1936. Fhv. viceinspektør ved Erritsø Centralskole, Byrådsmedlem og viceborgmester i perioden 1968-1993. Medlem af Grønlandsudvalget siden 1969 – herunder formand frem til 2004.

Jakob og Marianne Tobiassen, Qeqertaq. Forældre til Karl Tobiassen og Dorthe Lange, der har været på vennsbybesøg i henholdsvis 2006 og 2007.

Lasse Østergaard, Ilulissat. Født 1944. Lærer i Ilulissat fra 1971, børne- og kulturdirektør fra 1990-2009. Fra april 2009 fagchef for skoleområdet i den nye storkommune.